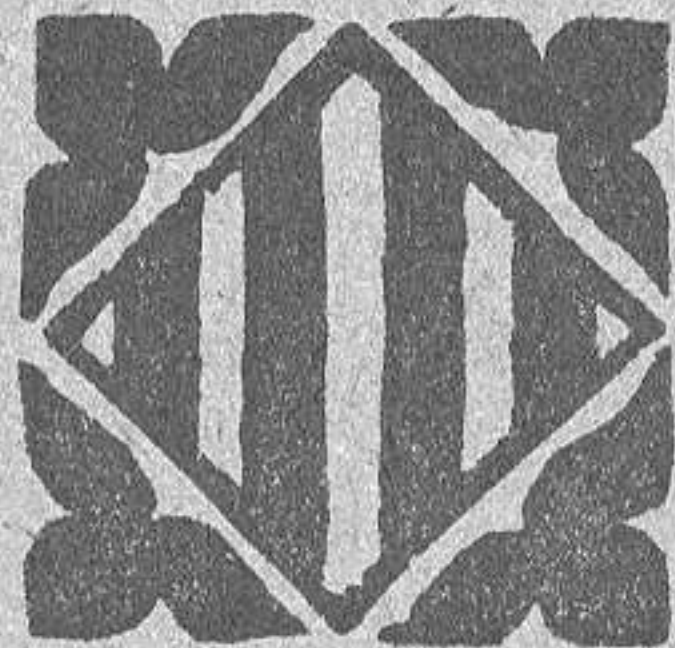

QUADERNS

D'ESTUDIS POLITICS, ECONOMICS I SOCIALS

Número 5

Maig 1945

SUMARI

En el dia de la victòria
Al marge d'un centenari - Notes sobre
Verdaguer
L'actual moment polític
La participació de les sindicals en el govern
Pressupostos espanyols - De Carner a Benjumea
Espanya per fi sense censura
La qüestió monàrquica

***

Josep Ma. Corredor
J. Quero Molares
R. Noguer i Comet
J. de P. Capdevila

INFORMACIONS I COMENTARIS

- ◆ Les obres públiques a l'Espanya falangista
- ◆ Unes declaracions del ministre d'Hisenda
- ◆ Fets econòmics reveladors
- ◆ L'alcaldia de Barcelona
- ◆ La fi del tercer Reich
- ◆ Requisitòria
- ◆ Una pastoral del Dr. Pla i Deniel
- ◆ Epíleg de la setmana pedagògica
- ◆ La taula dels drets de l'home
- ◆ Massa tard
- ◆ Un document important
- ◆ La magnanimitat de Franco
- ◆ L'humanitarisme d'Espanya
- ◆ La cinquena internacional
- ◆ Miscel·lània Fabra
- ◆ Què ha de passar a Espanya
- ◆ Els que no tornen

Efemèrides d'Abril

QUADERNS, publicació del " Grup d'Estudis Polítics "

pot adquirir-se a :

PERPINYA — Casal de Catalunya, 5, Bld. Wilson.

BORDEUS. — M. Taverner, 11, Rue de Lalande.

MONTAUBAN. — M. Figuerola, 9, Rue Mary Lafont.

MONTPELLER. — H. Barrera, 9, Rue Thérèse.

MARSELLA — Casal d'Esquerra Republicana de Catalunya (M. Bassas), 12, rue Pavillon.

PARIS (Ve) — Librairie Espagnole, 10, Rue Gay Lussac — Tel. Danton 81-35.

TOLOSA — Administració de « Foc Nou », 25, Rue de Roquelaine — Tel. 229-83.

« Galerie du Livre », 69, Rue de la Pomme.

CASABLANCA (Marroc). — « Librairie de France », 4, rue Chénier.

i poden rebre-la a domicili enviant l'import de 32 frs. per gir postal a

F. Cuito - 15, Rue Ramon Lull - Perpignan
Compte Chèques Postaux : N° 534-25 Montpellier

La subscripció a tres números amb la tramesa solament de 99 frs. us assegura la revista que altrament correu el risc de no poder obtenir a causa de l'oscassetat de paper i les limitacions consegüents

NOTES

- Esgotada l'edició dels dos primers números de QUADERNS, insistim en sol·licitar d'aquells dels nostres lectors que no tinguin interès de conservar-los, que es serveixin remetre'ns els exemplars. si estan en bon estat, contra llur import de 30 francs o, si ho prefereixen, a canvi de servir-los gratuïtament un dels pròxims números de la revista. Recomanem als nostres lectors que vulguin assegurar la recepció de QUADERNS, d'adreçar-nos des de ara l'import de la subscripció que més amunt s'indica.
- S'autoritza la reproducció total o parcial dels textos del present número de QUADERNS i s'agrairà la indicació de la seva procedència.
- Del contingut i opinions de cada article en són responsables els respectius autors.
- No es retornen els originals, es publiquin o no.
- Per no disposar dels accents greu i agut sobre les lletres i, o, u, hem decidit substituir aquests signes ortogràfics per l'accent circumflex. Esperem que els nostres lectors voldran excusar aquesta deficiència obligada per les circumstàncies.

QUADERNS

D'ESTUDIS POLITICS, ECONOMICS I SOCIALS

Perpinyà

5, Boulevard Wilson

Maig 1945

EN EL DIA DE LA VICTORIA

El món ha rebut amb una joia greu i continguda la gran nova de la seva victòria. No que aquesta no hagi estat desitjada amb la voluntat més decidida, ni que no sigui rotunda, total i definitiva. Però, ultra que encara cal acabar-la a l'Orient, ella ens arriba carregada de tant de dolor i obrint la porta a preocupacions i problemes tan arduos, que hom s'explica fàcilment la barreja d'un punt d'aprensió en el gaudi universal. Per a nosaltres aquesta aprensió és amargor veritable, per tal com en el nostre petit recó peninsular la victòria alliberadora no hi ha arribat encara.

Es una alegria més cerebral que cordial, més de la reflexió que de l'instint, la que els homes experimenten. Han sofert tant, que les interiors fonts de la joia semblen estroncades, exhaurits els dipòsits del goig. Només pensant que aquesta victòria és la prèvia condició de les altres victòries; que sense ella no hi hauria hagut ni llibertat, ni dignitat, ni cap altre dels atributs que fan noble la vida humana, hom pot acollir-la amb un gran i esperançador Hosanna! Només meditant sobre la infinita malaltia de la cosa vençuda i la munió de perills a què hem escapat — els qui hi hem escapat — podem apreciar la qualitat magnífica, meravellosa i quasi divinal del do assolit. Aleshores, en arribar a aquest punt de la fàcil meditació, sentim que devem exultar i prorrompre en la jubilació més aparatosa. Però no podem, no podem. Hem patit massa. Per això, sens dubte, hem vist tantes i tantes persones que en el moment memorable, han plorat abundantment. Han plorat en públic i han plorat més en el secret i la intimitat, com si les llàgrimes fossin la sola manera de celebrar el gran esdeveniment que ens ve amb tant de dol, tantes ruïnes, tanta destrucció tant d'estrall.

L'altra victòria, la del 18, no fou així. Ens sobtà més que aquesta, que tants indicis anunciaven sense error possible. I ens arribà simple, completa, sense la companyia de gaires preocupacions. I així la celebràrem, lliurant-nos-hi, abandonant-nos-hi, sense reserves, amb tot el cor. I ja ho veieu: d'aquella lleugeresa, d'aquella frívola acceptació del gran fet, als vint anys ens en pervé una altra guerra, quant més desastrosa que aquella! Qui sap si la gravetat

d'ara impedirà que els nats tornin a veure's sumits en una altra semblant catàstrofe!

Ja està abatut l'enemic del gènere humà. Però ho està així mateix l'esperit que l'ànima? Çà i enllà resten deixalles, grups d'homes plens de supèrbia i sedents de dominació. La intoxicació ha estat llarga; la cura caldrà que sigui radical i definitiva. Veieu? A l'altra banda del Pirineu, el fogar segueix viu i perillós.

La victòria no ha arribat a Espanya. El règim que el feixisme i el nazisme hi instal·laren — car per l'esforç de les soles forces indígenes mai no s'hi hauria pogut instal·lar — subsisteix. La guerra hi perdura, una guerra sense batalles campals, però activa i veritable en altres terrenys. L'objectiu dels provisoris vencedors és com el dia de l'alçament, la imposició sobre la majoria, la destrucció de les llibertats, la mort de la Democràcia. El govern que deté el poder hi manté aquest ideal, el propaga per tots els mitjans, el fa consagrar per l'Església oficial. La guerra civil segueix éssent santa i l'haver matat molts espanyols, o el propòsit de matar-ne molts demà quan les coses canviïn, el millor servei que es pot retre a la Pàtria per aquests espanyols, mantinguts per llurs directors en l'odi envers llurs compatriotes, incapaços tots de destruir l'abominable esperit de la discòrdia.

En el gran dia del triomf, ens preguntem si el món deslliurat no voldrà deslliurar aquesta terra sense ventura, si la gran iniquitat haurà de durar, si en aquest extrem d'Europa podrà restar un poder al qual els poders avui vençuts donaren vida. No creiem que pugui ésser així; no ho volem creure. Confiats, esperem que els triomfadors acabaran l'obra de justícia, de la qual, el fet que celebrem, és la primera fita.

I mentrestant, ens unim a tots els homes en la gran esperança que la victòria ens torni pau i justícia i benestar en el món; en la gran pietat per a les víctimes, entre les quals, el nostre país té les seves, obscures, però glorioses; en la gratitud i l'admiraçió i l'honor envers els vencedors, els anònims i els grans, els desconeguts i els que porten el nom nimbat de llum. Salut a tots, salvadors del món!

AL MARGE D'UN CENTENARI

NOTES SOBRE VERDAGUER

per Josep Ma. CORREDOR.

ROMANTICISME I SENTIMENT.

Un conjunt de notes contradictòries i desorientadores caracteritzen el moviment romàntic europeu. La disparitat de tendències provinents d'una mateixa deu originària, el desenvolupament confusionari d'un moviment que arreu adoptava, malgrat tot, el comú nom genèric, s'explica si tenim en compte l'alliberació de forces emocionals que el Romanticisme propulsà, realitzà i difongué.

El racionalisme devia forçosament convergir vers les catalogacions, els emmotllaments, els sistemes normatius. La unitat havia de constituir la seva fita suprema, la seva glòria a assolir; la unitat aclaridora dels misteris de l'univers i, a l'ensem, normativa de les conductes a practicar. Ja Descartes, meravellat de la descoberta del seu mètode, manifestava seguidament — « Méditations Métaphysiques » — la seva confiança que a l'esforç pacient del recte raonar, cap veritat, per recòndita que fos, podria resistir-se.

La plenitud de confiança en la fe racionalista ateny els seus límits màxims durant la divuitena centúria. Es comprensible el to uniforme, acadèmic, idolàtricament científicista, de la irradiació cultural de l'època. La raó pretén encloure la veritat en fórmules fixes, d'una validesa incontaminable per a tota interpretació. En canvi, el sentiment, si irromp i domina en l'especulació metafísica, qualsevulla que sigui la seva finalitat inicial, deixarà sempre el camp obert a la pluralitat de direccions a emprendre i de camins a seguir.

Hi ha en aquesta « aventura de l'home » que anomenem Història un procés ininterromput d'accions i de reaccions en sentit contrari, de predomini de tal o tal factor, el qual, passat un cert lapse de temps — esgotada la seva virtut de capdavanter — cedeix la preeminència a una altra « idea-força », de significació generalment oposada. « L'home, animal descontent », ha escrit un filòsof contemporani, « Canviareu, i no per això estareu millor », ens re-

corda discretament la màxima del « Kempis ». Si gui com sigui, els individus, els pobles i les èpoques, en els moments de saturació i de desencís, ressegueixen el repertori de valors vitals, abandonen el llast inútil i s'aferren al nou impuls salvador, que es presenta amb l'estímul d'una novetat retrobada, recobert d'esperances inèdites i lluminoses.

I en la segona meitat del segle XVIII el canvi de « direcció » es produeix; millor dit, comença a produir-se i a intensificar-se. Per a alguns inadaptats a la tònica general, dolorosament rebels als principis dominants de l'època, la « tirania » racionalista ha conduït a la fredor, a una terrible fredor. Aquests isolats s'asfixien sota les regles i el « more geometrico ». Són els precursors i els profetes.

La sensibilitat i la imaginació van a reprendre els seus drets, menystinguts i postergats pel culte a la Deessa « Ratio ». Una sensibilitat, però, que — desfermada com després de tota compressió — tardarà a retrobar la sensatesa i l'equilibri. I una imaginació que s'endinsarà frenèticament pels viarans de les inversemblances i dels exotismes delirants.

Rousseau, « ôs » feréstec pels salons i la mundanitat, encara que dotat d'una tendresa malaltissa, plorarà abundantment en constatar la falta de sincronització entre el seu cervell, imbuït dels principis del seu temps, i les exigències insatisfetes del seu cor. Werther plorarà també, i amargament, abans de prendre una actitud de renúncia, davant la crisi passional insoluble. Els plors apareixen en tot tombant dramàtic; la seva transplantació a l'obra literària és altament significativa. També ploraven Sant Agustí, Pascal, etc. La desesperació i àdhuc el simple plany reflecteixen un « pathos » distanciat de l'òrbita asserenada. També ploraven les primeres veus catalanes de la Renaixença, ressò mediterrani i filles directes del Romanticisme: plans d'enyor, de nostàlgia, d'elegia. « Tota Renaixença — havia dit un dels nostres escriptors — comença amb llàgrimes, per acabar en pedagogia ». Es el trànsit del subjectivisme a una objectivitat infi-

nitament més fructífera, que s'atreveix ja a mirar i a preparar l'esdevenidor.

•••

En el domini rector del pensament i de l'obligada concepció de la vida, l'esvoranc obert per Kant a la confiança racionalista, en la segona meitat del segle XVIII, tindrà conseqüències gravíssimes per a tot el procés cultural posterior. La funció limitada de la intel·ligència es troba ja implícitament reconeguda en les crítiques kantianes. L'obra magistral del professor de Königsberg dona pas al romanticisme filosòfic — el de més gran volada i de perspectives més gegantines. Comencen a senyorejar el sentiment i la voluntat, en plena autonomia « per a crear la veritat i la vida ». El món occidental haurà perdut d'ara endavant aquell missatge afalagador heretat del Renaixement: l'home, centre de l'univers, i la raó sobirana per a discriminar i dirigir.

L'acord i la concordança seran difícils d'establir entre els temes romàntics. Combatent l'abstractesa de les creacions racionalistes, les mil formes del sentiment es diluiran a voltes entre la confusió i l'anarquia.

Romanticisme: heterogeneïtat perdedora. Com guiar-se i tractar de cercar els punts de contacte, si les « veritats clares i distintes » han estat arreconades? « Mai no podem comprendre'ns del tot — dirà Novalis — però podem arribar a molt més que a comprendre'ns ». Darrera l'encís estètic de la frase i l'entusiasme que desvetlla, s'insinuen els interrogants: Com? De quina manera?

No són d'estranyar, doncs, els fenòmens diversos i sovint divergents que sorgeixen sota una idèntica paternitat romàntica, a mesura que, encetat el segle XIX, aquests fenòmens s'expandeixen. El cosmopolitisme cultural del segle XVIII està romput; les determinants de temps i sobretot de lloc prenen un relleu molt més acusat. Quina distància no separarà el « devenir » hegelian, tan germanic pel seu mite col·lectiu, del tradicionalisme arqueològic de Walter Scott o de la melangia ombrívola del Chateaubriand dels primers temps? Malgrat, tot és Romanticisme.

Es sabut que el nou moviment s'entronitzà en terres hispàniques a través de Catalunya.

El primer d'octubre de 1823 apareix a Barcelona el primer número de la revista « El Europeo », òrgan d'un grup intel·lectual que es donava a si mateix el títol de « Escuela romàntico-espiritualista ». Dirigents de la revista, junt amb tres estrangers, eren dos catalans: Bonaventura Carles Aribau i Ramon López Soler. En les seves pàgines trobem textos i comentaris sobre Schiller, Byron, Ossian, Goethe, Manzoni i — per damunt de tots — Walter Scott. Els redactors de la revista se'ls veu nodrits de les concepcions estètiques d'August Guillem Schlegel — el teoritzant indiscutit —, les quals, més endavant, una tan marcada influència havien d'exercir en l'obra crítica de Manuel Milà i Fontanals.

Per què Catalunya no havia tingut un lloc preponderant, en el segle XVIII, entre els imitadors peninsulars de l'Enciclopedisme i de la « Il·lustració », els quals destacaren no sols a Madrid, sinó que també a Salamanca, Sevilla, etc.? Fôra prematur parlar d'un fet polític. Els motius serien segurament d'ordre més íntim; una inapetència genuïnament catalana per a la raó normativa ens explicaria aquest apartament, de la mateixa manera que una propensió accentuada a l'ensomni sentimental — contrapès als afers pràctics — ens aclariria la ràpida reacció a l'incident romàntic.

Romanticisme, ben entès — el nostre —, adaptat a un país rialler i mediterrani, on la blavor del cel és gairebé una divisa de cultura, i on el tràfec de la botiga guarda de temps immemorial les seves prerrogatives...

Romanticisme « bon minyó », admirador de l'Edat Mitjana daurada i ingènua de Walter Scott, assenyadament apartat del « cainisme » de Byron, de la malenconia de Heine, de l'anàlisi depriment de la « Confession d'un enfant du Siècle ». No és precisament vora la mar blavenca i assolellada o al costat del Pla de la Boqueria on la « dolor còsmica » podia clavar millor les seves fiblades angoixoses — i felicitem-nos que hagués estat així —; ni tampoc on la retòrica melodramàtica del Duque de Rivas, d'Espronceda i de Zorrilla podia trobar un més adequat ressò.

Es a través l'exaltació sentimental victoriosa que Catalunya, en el segon terç del segle, comença a donar la seva primera generació d'innegable consistència, dintre la literatura general espanyola: Aribau — l'« Oda » catalana del qual quedarà de moment solitària —, Piferrer, Milà, Quadrado, Llorens i Barba, etc. Aparició simptomàtica; en tres segles d'assimilisme aquest fet no s'havia produït. El Romanticisme opera el miracle, i la seva conseqüència, una mica llunyana i simplement lògica: la devoció al passat gloriós de la Catalunya medieval, i, en nom de la veracitat expressiva, l'adopció de la llengua vernacle en el conreu literari. Aquell idioma que, segons la coneguda frase de Capmany, en 1779, estava « muerto para la república de las letras y desconocido por el resto de Europa ».

Romàntica l'« Oda a la Pàtria » d'Aribau (1833), amb les seves reminiscències de Manzoni i amb el tema central de l'enyorança. Romàntic « Lo Gayter del Llobregat » (1839), amb la seva imitació trobadoresca i la seva lírica popular — així com ingènua i romàntics els seus èmuls, les dotzenes de « trobadors » que adoptaren els noms dels més minúsculs rierols de casa nostra. Romàntica la restauració de la Festa dels Jocs Florals (1857), amb la seva regina simbòlica, amb la trinitat — « Pàtria, Fides, Amor » — a la qual calia retre poètic homenatge, amb les seves composicions llorejades, on el sentiment nostàlgic i la fidelitat tradicionalista constituïen sempre la nota dominant.

«Records d'ahir, per a oferir-los com una reliquia santa...» Enyorança; enyorança d'uns enamorats de la Història, indecisos i vacil·lants per a construir-la, per a empènyer-la. També poesia descriptiva d'una natura somrient i sense dramatismes, i poesia amiga dels rites populars i de les festes anyals. La llavor anava recurrent el seu cicle germinatiu; el sentimentalisme romàntic infonia vigor a una renaixença literària, renaixença encara sense una virtualitat inèdita a desplegar, sense perspectives d'estabilització ni resplendors de grandesa, a no ésser la — a voltes modesta, però sempre autèntica — grandesa de tots els precursors.

El nou miracle havia de produir-lo aquell seminarista que en 1865 baixava de la Plana de Vic a Barcelona per a recollir un premi en els Jocs Florals — amb aire senzill, barretina vermella, les mans endurides pel treball, i una mirada on es fonien la profunditat i la dolça, la sincera melangia. Ell devia anar recollint també els temes romàntics de sentiment que el precediren i l'envoltaven encara, i enaltir-los amb una alenada genial (1) fins a conferir-los una vera categoria d'immortalitat. Taine blasrava la comèdia que sovint s'amagava darrera els romàntics declamatoris; davant la silueta i el record de Mossèn Cinto, en canvi, encara avui dia cal emmudir i cal inclinar-se religiosament. En ell l'exhuberència de sentiment era un atribut humaníssim del geni, i en ell la imatgeria poètica devia ajuntar-se a un pelegrinatge, calvari i mort, també pregonament romàntics.

EPICA I PATRIOTISME.

«L'Atlàntida» apareix en 1877; el «Canigó» en 1886. La sola publicació de dos poemes èpics en aquestes dades és ja una esclatant victòria romàntica.

Darrer terç del segle XIX! El positivisme i el culte al «Progrés» comencen a entrar en el seu apogeu. Ens trobem en una època que mira resoltament vers el futur, i que pretén desxifrar-lo i dominar-lo gràcies als avenços prometedors de la tècnica i als «invents» de les ciències aplicades. L'onada de realisme ha esbandit els residus romàntics. No calen invocacions màgiques per a prevenir el demà, i no hi ha temps a perdre per a entretenir-se en els infantilismes d'un àhir remot. La millor màgia ha de consistir en les dades; en la realització d'una conquesta material. No hi ha lloc per als herois llegendaris ni per a les aventures meravelloses.

daris ni per a les aventures meravelloses.

«La nostra època posseeix aquesta atmòsfera glacial, clara i prosaica, en la qual el mite no pot prosperar», escrivia nostàlgicament Nietzsche en 1873.

Literàriament, s'han succeït ja Balzac, Dickens, Flaubert es detura minuciosament en l'anti-heroisme burgès i provincià, i l'anàlisi psicològica de Stendhal comença a ésser coneguda i assaborida. Zola ha publicat ja en 1865 una novel·la «fisiològica». Dostoiewsky escorcolla els replecs més amagats de figures dolorides i derrotades.

A Espanya matix, Galdós treu substància d'art de la vida quotidiana madrilenya. La pintura també es dirigeix vers un realisme encara més sobri, més paral·lel a la «impressió». No parlem de la poesia, que ja coneix el «saturnisme» de Baudelaire, les deliquescències verlainianes i que aviat s'embrancharà per les pures suggestions del simbolisme. I en aquesta època i en aquest ambient, sorgeixen dues epopeies, escrites en un idioma desconegut, i les quals, malgrat tot, s'afirmen, triomfen i aconsegueixen atraure l'atenció dels medis intel·lectuals de l'Europa culta.

El poema èpic necessitava a la força tot el contrari d'allò que delimitava i surava a l'època. La imaginació candorosa per damunt de la realitat; la síntesi inefable per damunt de l'anàlisi esmicoladora. «L'èpos» correspon a l'edat juvençana dels pobles, quan les potències reflexives estan dominades per l'al·legoria i el símbol. Calien les dots excepcionals de Verdaguier, en contingut imaginatiu, en disponibilitats lèxiques i en destresa poètica; per a salvar l'escull del ridícul i reeixir victoriosament en la seva temptativa.

Heroi autèntic, ell, l'autor — més encara que els personatges de les seves obres. Darrer heroï romàntic, per l'amplitud miraculosa del sentiment. Els seus dos poemes conserven íntegres, fins a la fi el color i la tonalitat èpiques; grans visions panoràmiques, riquesa descriptiva difícilment superable; intervenció de la mitologia hel·lènica i bíblico-cristiana; figures representatives que no obliden mai llur supeditació a l'al·legoria. Es natural que altres qualitats literàries flaquescessin — les que correspondrien a temperaments oposats al verdaguierà. Entre les falles, per exemple, s'entreveuen fàcilment les que es referirien a la cromatització psicològica dels personatges; personatges pobres de matisos, «tallats en una sola peça». Hèrcules i Hesperis de «L'Atlàntida», igual que Tallaferro, Flordeneu, Gentil, etc. del «Canigó», no posseeixen una rica complexitat de vida personal. Queden encara en l'esfera del mite.

També la mesura faltaria en la disposició dels elements poemàtics. Hi ha massa «cosmogonia» en «L'Atlàntida» i massa «geografia» en el «Canigó». Verdaguier passa sovint de llarg davant la part humana, gairebé diríem la temptació humana. Es que estima i prefereix els símbols. La precisió talla-

(1) «Ha muerto el poeta de mayor riqueza que ha tenido Espana. Verdaguier era en condiciones descriptivas superior a todos los poetas castellanos, catalanes y portuguesas. No hay lengua moderna que iguale a la catalana en poder y flexibilidad, tal como la maneja Verdaguier... Gracias al autor de «L'Atlàntida» Espana nada tiene que envidiar a los Tennyson, Longfellow, Carducci y Mistral.» (Menéndez y Pelayo).

ria les ales a l'ensomni, i l'impuls imaginatiu del poeta no vol deturar-se davant els entrebancs realistes. La figura de l'heroi no admet massa clars-obscurs; els contrastos de lluminositat i de penombra destruirien la seva projecció unitària.

Llàstima que Tallaferro — i no parlem d'Hércules — no continguin per a nosaltres aquella estela llegendària, tan fonament arrelada en l'ànima nacional, d'un Roland, un Cid, un rei Artur, un Dr. Faust i àdhuc un Comte Arnau!

L'entusiasme èpic de Verdagner explica per si sol la topografia espiritual del seu patriotisme. Topografia senzilla, i integrada d'una sola dimensió; la de sempre, la del sentiment. El líric, i més el dotat d'efluvis místics, no procedeix per conceptes, sinó que per afectes, «ex abundantia cordis». No és la voluntat el guia del seu actuar, sinó l'amor, la vocació amorosa.

En Verdagner, «pàtria-paisatge» es fusionen i prenen una significació gairebé mística. En el paisatge hi ha una revelació divina, i la fidelitat a la pàtria esdevé una acceptació més dels designis de la providència.

En la terra nativa, en les seves supervivències ancestrals i en els moradors d'avui que encara les personifiquen, va inclòs el rastre de la història. «La terre et les morts», el tema essencial de Barrès. El paisatge és l'estoig comú d'emocions passades i de lligams que conviden a una comunió sentimental.

Són el present i més encara el futur, els que nequiten i atrauen l'home d'acció; però el líric tem l'amenaça dislocadora de l'acció, i per això s'arrecera vers la dolcesa del paisatge que uneix i no separa, i vers el rosari de llegendes i de records històrics que agermanen sense discutir — car la discussió presuposa una primacia de la dialèctica, i estableix totseguit barreres, limitacions, odis. La unitat cordial és tan difícil de cara a la conducta pràctica! Altament significatius en aquest aspecte són uns versos de Verdagner escrits quan la guerra civil de 1874:

Quan torneu a nostra terra
porteu d'olivera un brot,
que ací el monstre de la guerra
ens ho verdessega tot.

(«A uns poetes catalans»).

Oh! atureu-vos, atureu-vos
prou de matar i morir;
jo us porto el ram d'olivera
que agermana els enemics.

(«La mort de Balmes»).

Per aquesta mateixa tendència a la unitat amorosa, en les poèsies patriòtiques de Verdagner van estreta-

ment enllaçats els temes específicament catalans amb altres d'interferència espanyola. «Don Jaume a Sant Geroni», «Catalunya a l'any vuit», «Les barres de sang», «La batalla de Lepant», «Passatge d'Anibal», «Somniant l'Atlàntida», etc. El problema hispànic Verdagner no podia «sentir-lo» més que com una voluntat de fraternització. Algunes vegades — rares vegades — afloren també en la seva obra esclats del que Nicolau d'Olwer anomena «patriotisme negatiu», propi de la irritació i de les aspiracions insatisfetes; en la poesia «Lo Farell», és potser on trobem accents més reveladors:

«De treballar voldrien privar-nos a nosaltres,
i estendre llurs Saharas al nostre humil verger?
Voldrien que acotessiu la testa gegantina,
Montseny, i tu, muntanya de Montserrat divina,
perquè Castella és plana? Perquè no té marina,
voldrien que venguéssim els ports a l'estranger?
Sovint mos ports sense barcos, mos trens
[en buit quan miro
de peus baix en la plana m'assec en un turó;
veient la pàtria caure, minvar la fe, suspiro;
en què emprar mos braços, ma pensa i mon
[braò? »

Però en la darrera estrofa s'imposen el sentit i el sediment de fraternitat; el refús a la violència, i el propòsit de perseverar i de treballar, en espera que reneixi una Espanya envigorida i que «es desvetlli son adormit lleò.».

MISTICA I TRAGEDIA PERSONAL.

De l'Èpica a la Mística? Un poeta que excel·leix a l'èpica en dos gèneres tan distanciat? La perplexitat que produeix el fenomen s'atenua si tenim en compte el tret més rellevant de les èpiques verdagnerianes: una puixança sentimental que no volia — o no podia — contenir-se en límits precisos i en realismes humans, però que no per això afeblia l'observació meticulosa del món exterior. De la mateixa manera la poesia mística de Verdagner, en transferir a un estadi més íntim i més individual l'emanació del sentiment, s'enlaira per regions vaporoses i embolcallades de puresa, encara que sense tancar mai la porta a les sensacions externes, sense oblidar d'intercalar en els seus versos al·lusions i imatges que provenen del que podia ésser «un paradís terrenal».

Aquesta «objectivitat» que àdhuc en els moments més deleteris guarda el nostre poeta, junt amb la seva peculiar utilització de formes i girs populars, conferiran a l'obra mística de Verdagner la seva sabor racialment catalana.

Ací no hi ha res de l'«Ars Magna» lul·liana; dels camins racionals, ordenats i escalonats, que menen a la joia suprema. Tot és més simple i més plàcid. El cristianisme, concebut com una llei universal

d'amor, i una ànima sensible que se'n nodreix cada dia, i que cada dia contempla el miracle de la creació amb ulls meravellats.

La bellesa incomparable del « Càntic dels Càntics » devia naturalment colpir-lo, per aquella unció tan càlida i tan poètica que es desprèn de les seves pàgines, com devia entusiasmar-lo la « Llegenda d'aurada » del « Poverello », per l'estela d'humilitat i de graciosa harmonia que acompanya la tradició franciscana.

L'« èxtasi » es produeix rarament en aquesta mística. El poeta és, certament, hipersensible, i un no-res li produeix les ressonàncies més delicades i l'acosta vers la contemplació beatífica de l'« Amat ». Però Verdaguer no es dilueix en una estàtica contemplació, usurpadora de totes les altres funcions; feblement subjectiu, ell mateix, no s'entreté en anàlisis massa detinguts de la seva interioritat; amic per natura de les sensacions concretes, no es dirigeix vers « la soledad sonora » i « la música callada » d'un San Juan de la Cruz. L'autor dels « Idil·lis », quan canta o quan es plany, quan invoca o quan recomana, guarda sempre el contacte amb el món del seu entorn, i l'efusió mística l'expressa també amb imatges dels ocells i de les flors, dels « camps que no obliden cap primavera » i de la cançó matinal de les muntanyes.

« Tenen forma de creu
els ocellets quan volen ».

(« En creu »).

« — O rius que en baixau, al cim de la serra,
desfent el camí, quan hi tornareu ? »

(« L'amic ; l'amat »).

« L'he trobada en aqueix cor
la fontana de l'amor
d'aigua fresca i regalada »

« Al recordar del Cenacle
el pa dolç i vi novell,
jo me'n pujo al Tabernacle
com la morella al Castell »

« Qui té en sa mà tota cosa,
tot ho ordena, empeny i mou,
abella en calze de rosa »

« Un papelló que voleia
ocupa més espai que Ell ».

(« Meditació »).

« M'estic a l'hostal
de la Providència,
servit com un rei
per mà de la reina. »

(« L'hostal millor »).

« Darrera el temps d'agonia
vindran el mes de Maria
i Sant Joan amb falç d'or,
i segarà l'alegria
el que sembrà la tristor. »

(« La sega »).

Poeta meridional, en darrer terme; rodejat d'uns paisatges massa lluminosos perquè els ulls no vulguin acariciar-los, i massa incrustats a les pròpies entranyes per no sentir la recança de privar-se'n, d'oblidar-los. Així també uns anys més tard, una altra veu catalana, d'altíssima nissaga, havia de trobar-se en la seva pàtria en mig d'aquest món « tan divers, tan extens, tan temporal », fins a implorar al Senyor si podria convertir-la « en una pàtria celestial ».

En la mística de Verdaguer hi ha dues etapes perfectament definides — i perfectament separades. Entre l'una i l'altra s'interposa el començament de la seva tragèdia, dels seus anys cruels i dolorosos. Tot el que en la primera etapa reflecteix una ànima riallera i candorosa, oberta sempre a la devoció i a la tendresa, en reflecteix més tard una de llacerada, abatuda, que veu pertot indicis de la confabulació universal dels seus enemics, i que cerca en els records del Calvari o en la promesa celestial un bàl·sam als seus infortunis.

« Sien les vostres olors divines
per qui vos hagi robat el cor ;
jo sols demano vostres espines,
oh Rosa vera del meu Amor ! »

(« A Jesús coronat d'espines »).

« Del consol l'aigua divina
com el cerques en lo món ?
vina amb mi al Calvari, vina
jo t'ensenyaré la Font ».

(« Flors del Calvari »).

« Fent-los contents a ells me'n feu a mi
que desitjo passar a millor vida ;
ja en lo desterro cinquanta anys visquí,
quan l'hora em sonarà de la sortida ? »

(« Mori lucrum »).

Pobre Verdaguer ! Com devia sofrir en aquests anys, sota la feixuguesa d'un estat d'esperit morbós

i emmetzinat! A través de les seves pàgines d'auto-explicació — ardents i combatives —, hom diria a voltes escoltar la veu tremolosa de Rousseau, quan creu endevinar arreu rastre d'enemics i es sent esclafat per l'« affaire infernale ». « Forta i atterradora era la conjuració aixecada contra aquest arreconat i indefens ermità » (« En defensa pròpia »). « Des d'aquell moment aquella porta era per a mi un xuclador que m'atreia a no sé quines fondàries, onsevulga que anés : una boca de monstre que em reclamava com a son menjar promès » (o. c.) « ...veient que es treballa contínuament, encara que sota terra, per treure'm dels dits un bocí de pa, baldament se'm dóna per almoïna, i se'm martiritza cruelment i sense parar... » (o. c.).

No volem ara — ni molt menys — historiar aquest trist període, els possibles errors d'una o de diferents procedències. El temps destrueix les anècdotes i aclareix, en canvi, el perfil dramàtic d'un gran, d'un autèntic poeta.

En Verdaguer, no n'hi havia prou de la seva poesia i de la seva grandesa. Calia una immolació, i aquesta va produir-se. Calia que els seus sofriments trascendissin a la via pública, que l'escriptor descendís del

seu pedestal, que se'l veiés trossejat i torturat. Com deia Maragall, la curiositat frívola, després d'admirar de lluny l'obra, volia penetrar dintre l'home ; volia sentir els batecs íntims d'una testa llorejada. I la curiositat va poder donar-se per satisfeta; entre calgudes, deliris i plors, l'home, Mossèn Cinto, va haver de transparentar-se dolorosament, humanament.

« Aquell que va saber plorar per tots nosaltres gents catalanes, ignorants d'amor. »

escrigué aleshores un futur cosmopolita. La vida i l'obra de l'autor del « Canigó » són no solament ben nostres ; són ennoblidorament catalanes. Poeta excel·lent i artífex màgic del retrobament d'una literatura — el centenari del qual ara, en aquests dies, té una ressonància simbòlica. Les figures representatives prenen encara un més gran relleu en èpoques confuses, quan les valors essencials trontollen i s'eclipen. Avui, com en qualsevol circumstància dolorosa, el record de Verdaguer pot portar a tota ànima catalana, emmalaltida per l'allunyament o per la decepció, el missatge d'un consol, i més encara, d'una esperança.

HOMENATGE A POMPEU FABRA

Es va fent públic un sentiment general entre els catalans exiliats de dedicar un homenatge a Mestre Pompeu Fabra, per la seva obra acomplerta, per la seva vida de nua austeritat i per l'alt exemple de catalanitat quotidiana que ens dóna a tots.

Ahir foren els catalans de l'Argentina que li ofrenaren la « Miscel·lània » de la qual parlem en altre lloc, i avui és Just Cabot que de les planes de « Catalònia » estant hi consagra un bell article en el qual proposa que es doni a un gran carrer de Barcelona el nom de l'eximi filòleg.

« QUADERNS » té també en estudi un homenatge, les modalitats del qual donarà en el número que ve. Basti dir, per ara, que es tractarà de realitzar alguna cosa que resti, escollida entre la producció gramatical del Mestre de tots, amb finalitats honorífiques i pràctiques alhora, inici només de la gran manifestació que en el proper dia de reintegració a la Pàtria, caldrà dedicar-li allà baix, amb caràcter nacional.

D'altra banda ens és grat d'anunciar que el nostre gran amic i Mestre ha estat nomenat Doctor « honoris causa » de l'Universitat de Tolosa, a proposta de la Facultat de Lletres. L'acte oficial de la investidura tindrà lloc a primers de Juny i coincidirà amb la celebració del Centenari de Verdaguer.

Felicitem Pompeu Fabra pel nou honor. Felicitem tots els catalans honorats en la seva persona.

L'ACTUAL MOMENT POLITIC

per J. QUERO MOLARES.

DIVERGENCIES POLITIQUES.

A mesura que el territori francès s'alliberava, els exiliats polítics de França ens incorporàvem a la vida política. Creiem sincerament que els sofriments i els dolors comuns ens farien oblidar antigues diferències. Esperàvem una renovació. No ha estat així. Inclinem-nos davant la inexorable realitat.

Les forces polítiques catalanes tenen un mateix objectiu i una mateixa voluntat d'unió. Malgrat això estan dividides. Per què? En la vida política es troben, de la mateixa forma que psicològicament s'assenyalen, dos temperaments oposats. Un corrent agitat que vol solucions immediates, pretén posseir la veritat i actua sense meditar les conseqüències dels seus actes, i un corrent tranquil, que deixa simplement passar el temps i creu que els problemes li seran resolts per altres. Es com la joventut i la vellesa, l'una amarada d'ideal, l'altra abandonada a l'escepticisme. En l'hora present es tracta de conjuminar l'afany dels uns i el seny dels altres en una sola política, que sigui la política nacional de Catalunya.

Hem d'abandonar la política històrica que constantment pretén sacsejar l'opinió i també hem de deixar de banda la política que podríem anomenar del mollusc. Aquest ni vola, ni neda, ni camina, però s'arrapa a les roques, s'engreixa i forma una nombrosa família. Tractem de posar-nos d'acord i per tal d'arribar-hi no tinguem la pretensió de convèncer els altres que solament la nostra causa és justa. Democràcia significa diversitat de partits i per tant multiplicitat d'ideals i de propòsits. A més, el desig proselitista no aconsegueix la seva finalitat, perquè en el cas d'atracció d'un element incorporat a una altra disciplina política, aquest deixa de pertànyer al seu partit. Acceptem les nostres divergències i tractem, enfront d'una situació comuna, de posar-nos d'acord en la tàctica a seguir. Per a aconseguir-ho menyspreem les qüestions secundàries i les querelles personals i fixem uns problemes fonamentals. Avui, tractaré ja de dos d'ells que tenen particular interès i si contribuïm a crear una base

de comprensió entre els partits i les organitzacions sindicals catalanes, em donaria per satisfet.

EL NOSTRE PROBLEMA.

Alguns es pregunten si no fóra possible de trobar una solució al nostre problema al marge del problema espanyol. No: el problema català i el problema espanyol són un mateix problema. A l'igual que hem patit junts la guerra civil, l'èxode i l'exili, el retorn dels republicans catalans tindrà lloc en companyia dels republicans espanyols. Es una idea errònia pretendre desglossar el nostre plet del general. L'error ve del fet que esperits superficials afirmaven, en el curs de la guerra civil, que aquesta era una lluita en la qual Catalunya patia de les divergències entre els partits i les classes socials espanyoles, sense ésser culpable. Recordeu que abans de juliol del 1936 es parlava a Madrid del « oasis catalán ».

Catalunya ha estat una de les causes fonamentals de la guerra civil i sobretot ha estat l'aglutinant de totes les forces enemigues de la República. Sota la bandera d'unió nacional s'aplegaren la intransigència clerical, que se sent perseguida quan no pot oprimir les consciències, i els interessos amenaçats per la reforma agrària i la legislació social.

El fundador de la Falange considerava l'Estatut de Catalunya com la primera traïció definitiva contra la nació, comesa pels homes del 14 d'abril. Punt de vista natural en qui creia que el nacionalisme era « una pura sandez », quan es tractava de nosaltres. Més tard, un dels corifeus falangistes llançarà aquesta frase digna d'una antologia de la bestiesa: « la triste necesidad de Euzkadi ». Res de particular, doncs, que el segon dels vint-i-set punts de la Falange declari: « ...La Constitució actual en tant que incita a les desagregacions és un atemptat contra la unitat de destí d'Espanya; és per això que nosaltres exigim la seva anul·lació immediata ». Podríem multiplicar les referències. Elles no farien altra cosa que sobrecarregar inútilment una evidència. Es contra Catalunya que s'alçaren en 1936 els

sublevats i l'odi a la república era degut a la possibilitat que oferia a les regions d'organitzar-se autòmicament. El martiri al qual s'ha sotmès la nostra terra prova a bastament quin era l'objectiu principal de la sublevació militar. Encara avui Catalunya pateix en el seu cos i en la seva ànima la tirania falangista.

Si el problema català és una faceta del problema espanyol, és natural que la solució de l'un estigui íntimament lligada a la de l'altre. Aquesta solució és el retorn a la legalitat republicana, integrada per la Constitució de 9 de desembre de 1931, l'Estatut de Catalunya del 15 de setembre de 1932, i l'Estatut base de 6 d'octubre del 1936. El més ampli moviment polític català, em refereixo a Solidaritat catalana, s'ha bastit damunt d'aquesta base. Personalment d'acord amb el principi que, avui i ara, hem de partir de la legalitat republicana, no estic conforme amb la interpretació, que donen alguns dirigents polítics, que consideren aquest retorn com una solució definitiva.

El restabliment de la Constitució no resol els problemes. La prova eloqüent és que no va saber evitar la guerra civil. No adoptem la postura còmoda de considerar-nos exempts de culpa i, sense oblidar la intervenció estrangera i els enemics interessats del règim, pensem que la política de febleses, a vegades, i de sectarisme, altres, dels dirigents de la República, que no eren gairebé mai els republicans, és responsable del nostre destí. La solució no pot trobar-se en una senzilla mesura jurídica, com la de posar novament en vigor la Constitució i l'Estatut, perquè el problema no és un problema jurídic.

Estem davant d'un problema polític, i la solució ha d'ésser política. Una solució que ens doni la garantia que en l'esdevenidor no ens veurem novament abandonats a la misèria i a l'exili. Aquesta solució solament pot trobar-se en una nova organització política de l'Estat espanyol. El meu estimat mestre J. R. Xirau em deia i repetia, en els meus temps d'estudiant, que el problema d'Espanya era un problema constituent. La història d'Espanya a partir de la segona meitat del segle XVII, és la història de la seva decadència. Els Borbons que arribaren en 1701 han estat els liquidadors de la potència exterior espanyola i en el seu total fracàs no han sabut ni tan sols crear una convivència espanyola. Cal reprendre la nostra història en el moment en què s'inicià la política d'unitat de resultats tan desastrosos per a tots els pobles peninsulars, és a dir, en els Reis Catòlics. Hem de refer la confederació espanyola, perquè els pobles d'Euzkadi, de Galícia i de Catalunya puguin incorporar-se plenament a una nova política d'unitat, que ens doni prestigi a l'exterior, i que, a l'interior, ens faci forts econòmicament i espiritualment. A aquesta confederació caldrà incorporar-hi Portugal, reintegrant-lo a la família hispànica. Mentre no s'arriba a una política

ibèrica única, serà convenient reforçar els nostres lligams amb el país germà a través de pactes culturals i econòmics que conciliïn els interessos nacionals portuguesos amb els de la resta de la península. La geografia i la història ens ensenyen que aquesta és l'única política que ens pot conduir a un renaixement interior i a ocupar un lloc digne en la futura organització internacional. Per altra banda, és la lliçó del temps present que ha donat la victòria als pobles que respecten les diversitats nacionals i hi troben llur força, i no als que han volgut imposar un motllo únic a pobles i individus.

Els qui creuen que és aquesta una política d'aventures i que «més val ocell en mà que grua volant», els recordarem, amb els amics Nicolau M. Rubió i Arnau i Cortina, que també en 1931 els homes de seny demanaven la restauració de la Mancomunitat. S'equivoquen en presentar la qüestió com una simple defensa davant d'un tribunal per tal d'aconseguir la reivindicació d'un dret. No és en el terreny del dret, sinó en el de la política que hem de buscar la solució.

Però si la nostra política ha d'anar orientada vers la consecució d'un canvi d'estructura estatal, d'una nova forma d'Estat, no per això hem de menysprear l'Estatut de Catalunya. Justament és ell que ens dóna la solució del difícil problema que tenim plantejat en l'hora present. Contra una opinió generalitzada, és convenient de dir que l'Estatut no es migrant ja que ens dóna tres institucions fonamentals: el President de la Generalitat, que és al mateix temps el representant del poder central a Catalunya, el Parlament i el Tribunal de Cassació. Un sistema polític que merescu l'aprovació del President Macià i que la sang del President Companys ha segellat, té dret al respecte de tothom.

Si en lloc d'examinar l'Estatut des d'un punt de vista teòric, el mirem en la realitat històrica, fàcilment comprendrem la seva importància i el seu abast. Representa un pas immens, perquè desfeia un sistema unitari i centralitzador que comptava més de dos segles i plantejava el problema polític d'una manera exacta: El redreçament espanyol solament pot trobar-se en una nova forma d'Estat. Els parlamentaris que el portaren a Catalunya mereixen, tot el nostre agraïment, com també dues figures exímies de la política espanyola que foren paladins convençuts dels nostres drets. Ens referim al President Manuel Azana i a Lluís Bello.

El poble de Catalunya ha d'ésser cridat a expressar la seva voluntat democràticament. És ell qui ha de dir el que vol i a quins homes, desitja confiar el govern de la terra catalana. Aquesta manifestació de voluntat ha de fer-se mitjançant unes eleccions al Parlament català. (Potser caldrà una modificació del sistema electoral que permeti recollir més exactament el sentiment i la manera de pensar del poble de Catalunya). En aquesta acció estem segurs que ens trobarem al costat del poble basc, que com no-

saltres hauria d'ésser consultat democràticament. Després unirem els nostres esforços per a arribar a aconseguir que el poble gallec faci sentir les seves reivindicacions.

En resum, creiem necessari el manteniment de l'Estatut en el període transitori que anirà de l'acabament de la dictadura falangista a la implantació d'un sistema confederal, que resolgui d'una vegada el problema constituent espanyol. Abans de procedir-se a les eleccions generals de la República, Catalunya i Euzkadi elegiran llurs parlaments respectius, els quals representen la voluntat autèntica del poble català i del poble basc. En els pactes polítics amb els partits espanyols, és convindrà que les eleccions catalanes i basques precediran les generals i que la voluntat democràticament expressada pels pobles de Catalunya i d'Euzkadi serà respectada.

Ara bé, abans cal acabar amb la dictadura falangista. Examinem, doncs, aquesta qüestió, que és la primera de l'actual moment polític.

L'ACABAMENT DE LA DICTADURA FALANGISTA.

Entrem ara en el problema de les hipòtesis. Des d'un punt de vista lògic, la dictadura falangista pot acabar amb el seu assentiment, perquè doni pas a una solució transitòria o a la monarquia (en pura lògica també podria mencionar-se el pas a la república) o sense el seu assentiment en el cas d'una insurrecció nacional o d'una intervenció estrangera.

La solució de transició ha estat ben acollida en els medis catalans. En primer lloc, perquè es presentava com el restabliment de la República i de l'Estatut en la pau civil i en segon terme, per la simpatia personal de la persona que la propugnava. Oferia greus dificultats, perquè no es fonamentava ni en el règim legal que substituïa, ni en la Constitució de la República, ni en la voluntat popular legalment i democràticament expressada. Podia fàcilment caure en un perill gravíssim: l'impunisme, perquè es veia obligada a pactar amb els principals responsables d'aquests vuit anys d'opressió.

En definitiva, la solució transitòria representava un arbitratge entre els actuals usurpadors del poder i els seus legítims posseïdors. La força de l'àrbitre neix de la voluntat de les parts interessades de sotmetre's a la seva decisió. L'actitud, de paraula i de fet, dels detentors del poder polític a Espanya demostra que no estan disposats a deixar obert el camí a la democràcia espanyola a través d'una fórmula civil de transició. Aquesta esdevé així una quimera.

Més probabilitats sembla tenir una transició militar encara que recolzada per elements civils. Tot i reconeixent que qualsevol canvi ens és favorable, no hi ha dubte que els perills de què parlavem abans s'accentuarien en aquest cas i que ens caldria man-

tenir enfront d'ella la mateixa posició que tenia de cara a la dictadura falangista.

L'altre hipòtesi a què hem fet referència és el pas a la monarquia. El pretendent ha publicat fa poc un manifest. Aquesta solució no ens sembla viable. La monarquia està lligada als nostres enemics. Els seus interessos es confonen amb els de la casta militar, l'església oficial i els terratinents. I com que la tradició i les institucions són més fortes que els homes, encara que la monarquia estigués plena de la millor voluntat, aviat es veuria arrossegada pel solc borbònic.

Parlar d'una monarquia de tipus suec, en la qual el rei és el primer ciutadà, és una falòrnia. Equivaldria a admetre que per un simple decret els espanyols es convertirien en suecs. Les lleis no tenen cap virtut màgica i no són elles que fan els pobles, sinó els pobles els que fan les lleis. Com ha dit un escriptor francès: «El present estaria ple de tots els futurs si el passat no hi projectés ja una història.»

Els perills d'una monarquia es veuen en el propi manifest que ens parla de religió, de llibertat i d'ordre, però oblida la justícia, sense la qual no poden subsistir les democràcies. La monarquia no és el déu de la pau que ve a restablir la comunitat espanyola, sinó la Celestina dels elements monàrquics que sostingueren la sublevació militar i que han col·laborat àmpliament durant aquests anys d'opressió falangista.

Passem ara a les hipòtesis que no suposen el consentiment dels actuals usurpadors. El partit comunista propugna la sublevació nacional. Com deia un dels seus dirigents, «esquerres, dretes, homes sense partit, tots els espanyols devem unir-nos perquè Espanya sigui un immens polvorí que salti sota Franco i la seva Falange». Es una posició revolucionària.

Per altra banda, sabem que el règim actual dedica en el pressupost vigent uns quatre mil milions de pessetes a atencions militars i de policia. Com arribar a fer un esforç semblant en les dificultats en què ens debatem els homes de l'exili? A més, existeix de l'altra cantó dels Pirineus, si hem de creure les veus que sovint ens transmeten, una voluntat de pau, no de perdó i d'oblit com alguns interpreten, però si d'oposició a una nova guerra civil. Es evident que una nova sagnia deixaria el cos polític d'Espanya exhaust per cinquanta anys. Com conciliar el desig que no es produeixi una nova lluita interior, que també accepta el partit comunista, amb la idea de fer saltar Espanya com un polvorí?

Oposada a aquesta solució es troba la que propugnen altres elements que voldrien que una intervenció estrangera resolgués els nostres problemes. De vegades hem sentit defensar-la a persones que es consideren catalanistes. El catalanisme en darrera

anàlisi es redueix al dret del poble català a disposar del seu destí i a governar-se ell mateix. Doncs bé, el principi que s'oposa a aquest que acabem d'enunciar és justament el principi d'intervenció. Si som catalanistes, no podem admetre una intervenció estrangera.

Es dirà, doncs, que no hi ha solució al nostre plet. L'exposició general que acabem de fer sembla conduir-nos a aquesta afirmació. Però és simplement una aparença, perquè plantegem el problema malament. Volem posar la rella davant dels bous i després tenim la pretensió de llaurar.

En les circumstàncies presents necessitem un govern que aplegui els diferents sectors polítics i sindicals i faci possible una solució del problema espanyol. Un govern republicà que dirigeixi l'acció interior i que en l'exterior es posi en contacte amb les Potències estrangeres a fi de representar els interessos generals del nostre país. Ell pot produir els desplaçaments d'opinió indispensables per a acon-

seguir el retorn de la República pacíficament i ell i solament ell podria en darrer terme dirigir una sublevació nacional. Ha de crear les condicions de la convivència hispànica i ocupar-se dels problemes essencials que el redreçament interior i la liquidació del règim falangista plantegen.

Catalunya ha d'ajudar la formació d'aquest govern i la millor manera de fer-ho seria procedint ella a la constitució del seu propi govern. Amb tots els respectes que ens mereix la més alta magistratura catalana, crec un deure de dir que és l'hora de deixar l'ombra i els assaigs per a procedir, d'acord amb l'Estatut, a la formació del govern català. En ell haurien de reunir-se tots els partits catalans, els moviments de resistència i les organitzacions sindicals, si es creu convenient, i junts treballar pel restabliment de la democràcia catalana. Aquest govern tindria com a primera missió crear « aquesta comunió amb el passat i l'esdevenidor que, segons Maragall, fa la Pàtria ».

A PROPOSIT DE L'ANTERIOR ARTICLE

El punt de vista del nostre col·laborador senyor Quero Molares amb referència a la formació d'un govern català, és avui sustentat per altres catalans exiliats. El Partit Socialista Unificat, obeint, segons sembla, la consigna del seu líder senyor Comorera, resident a Mèxic, és el primer que n'ha fet el seu immediat objectiu tàctic, seguint-lo els elements del Front Nacional que són a França. Només cal llegir llurs respectius portantsveus « Lluita » i « Opinions » per a comprovar-ho. Igualment sembla guanyat a la idea un sector de l'Esquerra. Ens trobem, doncs, davant d'una iniciativa que té els seus partidaris i que pot ésser, si no és ja, la raó d'una veritable campanya en el si de la comunitat refugiada.

Però la constitució d'un govern a l'exili com a solució del nostre problema no és acceptada per tothom. Els contraopinants d'aquesta tendència formulen nombroses objeccions que intentarem resumir en les preguntes següents :

1. — La constitució d'un Govern català tindria gaire eficàcia si no existia al mateix temps un Govern espanyol ?

2. — Si aquest darrer i el nostre no gaudissin d'un favor més o menys oficial de les nacions unides, podrien actuar amb algun profit ?

3. — Sap algú si els treballs que s'han fet en aquest sentit, suposant que se n'hagin fet, han donat un resultat pràctic ?

4. — Quina autoritat podria tenir a Catalunya un Govern fet a l'exili ? Pot algú afirmar que l'estat d'esperit de l'expatriat concorda amb l'existent allà baix ? L'exemple de tants governs fets a l'exili i

repudiats per llurs masses nacionals no és un poderós argument a tenir en compte ?

5. — La creació d'un organisme executiu quan podria executar tan poca cosa per manca de mitjans d'acció damunt del país, manca de cabals i manca de tota classe d'elements inherents a la funció de governar, no representaria una empresa excessiva i desproporcionada ?

6. — La feina difícil d'arribar a aquest Govern, no aprofundiria encara més la desunió entre els catalans expatriats, en lloc d'acostar els uns als altres ? Si la formació d'un equip tècnic i de treball sense cap atribució executiva per a avui ni per a demà, ha desfermat ja hostilitats entre els qui no hi han volgut ésser-hi, pot creure's que no en desvetllaria més un govern veritable ?

Tant que totes o les més importants d'aquestes preguntes no puguin ésser contestades favorablement, la proposta de constituir un govern apareix almenys com prematura fins a alguns que estimen lloable la iniciativa en si mateixa.

La qüestió plantejada pel senyor Quero és d'actualitat i els problemes vius no ens fan por, ans ens atrauen. La nostra independència de tot partit o disciplina ens permet de tractar-los amb llibertat i sense altra coacció que allò que nosaltres considerem com l'interès suprè del país. Amb aquest sentit, doncs, d'objectivitat, i amb l'afany d'informar que és un dels punts del nostre programa, hem estimat oportú d'ampliar aquesta qüestió, tant més quan ens sembla que ella reviurà aviat en pròximes campanyes.

(N. D. L. R.).

LA PARTICIPACIO DE LES SINDICALS EN EL GOVERN

per R. NOGUER i COMET.

ANTECEDENTS EUROPEUS.

Abans de la guerra del 14, la qüestió de la participació dels partits obrers en el govern, havia estat un dels temes més discutits en els congressos i assemblees nacionals i internacionals de la Social-Democràcia, i pels teòrics d'aquesta, en revistes i publicacions. L'interminable debat, semblava haver arribat a una conclusió dogmàtica amb el triomf de la tesi guesdista, així nomenada per ésser el seu principal definidor i mantenidor el gran teòric francès del socialisme, Jules Guesde. Aquella tesi era absolutament contrària a la participació en el Poder dels obrers conjuntament amb els representants de la burgesia liberal i democràtica, amb una sola excepció: el cas d'una guerra defensiva, en la qual tots els fills d'un país es veiessen obligats a defensar llur Pàtria. Però, com que per a tots els bel·ligerants, llur guerra és sempre defensiva....

Així vàrem poder veure el mateix Guesde formar part del Govern francès de coalició nacional constituït en esclatar la guerra del 14, i si bé la Social-Democràcia alemanya, tan forta en aquells temps i que havia recolzat la tesi guesdista en les Assemblees internacionals, no fou convidada a participar en el Govern del seu país, va recolzar aquest, benèvol, massa benèvol, durant els primers anys de la guerra. I a Bèlgica, Vandervelde pogué ésser ministre, i vàrem veure exemples semblants en altres països.

Finida la guerra del 14-18, ningú no es recordà més d'aquell dogma. I hem vist ministres socialistes en Governos francesos presidits per Briand — declarat traïdor abans en proclamar la seva posició heterodoxa —; a Anglaterra, dues experiències laboristes que els electors anglesos no degueren trobar gaire reeixides quan les ensorren abundantment, i a Alemanya d'abans de Hitler, un President socialista del Reich i governs centrals i dels antics estats integrats en gran nombre pels socials-demòcrates.

Finalment, més ençà encara, la fórmula dels Fronts Populars va acabar de fer oblidar definitivament aquell tema que tanta literatura havia produït durant més d'un quart de segle. Els fronts populars permeteren en diversos països europeus una col·laboració estreta de tots els sectors democràtics en la lluita contra el feixisme, i participar en el Govern a tots els partits **polítics** (subratllem amb intenció el mot) que feien de la Democràcia bandera i comú denominador.

Per altra part, cal recordar també que anys enrera va ésser així mateix un tema molt estudiat i debatut el dels mals del parlamentarisme, i que una de

les solucions que es proposaven era la de constituir, al costat dels parlaments polítics, altres d'econòmics que sols estudiessin els problemes de la vida econòmico-social dels respectius països, per tal d'assenyalar als poders públics les degudes solucions. Tal projecte va merèixer el suport del moviment sindical d'alguns pobles, entre ells França, on els dirigents de la C. G. T. i principalment el seu prestigiós Secretari Léon Jouhaux, realitzaren actives campanyes de difusió i propaganda de la susdita iniciativa, la qual a la fi restà abandonada. No hi tenim cap fe, puix entenem que seria una mera reproducció del sistema bi-cameral: el parlament econòmic — que constituiria una veritable Assemblea corporativa — en lloc d'alleugerir, complicaria encara més els problemes de la vida pública.

Aquest era el panorama europeu en 1936, en esclatar la guerra civil espanyola, pròleg — això està ja en la consciència de tothom — de la universal encara no terminada.

L'EXPERIENCIA ESPANYOLA.

A Espanya les coses s'havien desenvolupat un xic diferentment. La lluita contra un enemic comú, la Monarquia, havia portat aviat a una entesa les seves forces democràtiques, i el triomf, també comú, a la col·laboració governativa, franca. En efecte, a Espanya, hi havia de forces anys una bona intel·ligència entre els principals partits de la Democràcia. Ja cap a l'any 1911, s'havia format una Conjunció Republicana-Socialista, en la qual entraren els nacionalistes-republicans de Catalunya. Això permeté que el Partit Socialista tingués la representació parlamentària que fins aleshores no havia aconseguit. Representació que inicià la venerable figura de Pablo Iglesias i anà augmentant en nombre sense però, poder passar de set els diputats socialistes que tenia el darrer Parlament de la Monarquia (1923).

El sector més avançat i honest del republicanisme espanyol, que tenia per líder un català, el nostre inoblidable amic Marcel·lí Domingo, havia mantingut amb el Partit Socialista una estreta, cordial i constant relació, i sostenia la tesi que els socialistes devien ésser considerats **per se** com un autèntic partit republicà més, situat a l'extrema esquerra de la República, i els socialistes participaren des del primer moment i amb una nombrosa representació, tant en el Govern provisional com en el primer constitucional del nou Règim, si bé ja aleshores altres sectors nombrosos del republicanisme, acapdillats pel Sr. Lerroux, significaren llur disconformitat.

Cal dir que la participació dels socialistes en el Govern de la República Espanyola no fou massa

sincera, puix si bé acceptaren — o exigiren — participar en els més alts llocs de l'Administració estatal, es negaren a acceptar càrrecs de menys relleu, però de molta responsabilitat, com són els de Governadors. I les forces d'ells addictes, no sempre foren lleials col·laboradores de l'autoritat republicana, sobretot dels dits Governadors.

Cal dir també que dins el mateix Partit Socialista s'exterioritzà, des del primer moment, un sector contrari a la participació directa en el Govern de la República, el qual sector sostenia el criteri que els socialistes devien només prestar suport al Govern republicà i constituir les forces de reserva del nou Règim, però deixar als partits republicans, netament i històricament republicans, la responsabilitat de l'orientació i govern de la República.

Després d'uns quants anys — del 33 al 36 — de lluites i perturbacions tant en el si dels partits com, el que fou més sensible, en la vida mateixa del país, el darrer criteri fou el que s'imposà i en formar el Sr. Azana el seu tercer Govern, el 20 de Febrer del 36, després del gran triomf electoral del Front Popular del 16 anterior, prescindí de demanar la col·laboració de cap socialista en el seu Govern. Procedí així, d'acord absolut amb el Programa que havia estat aprovat per totes les forces democràtiques espanyoles. En efecte, en el manifest o programa del Front Popular es deia clarament que els partits i organitzacions de la classe obrera no participarien en el Govern de la República i es limitarien a donar-li llur suport.

Havia estat profitosa o perjudicial a la República la participació dels socialistes en els primers governs d'aquella? Hi ha criteris afirmatius, d'altres de negatius, però un fet cert és que tal participació fongué encara més l'antagonisme existent entre les dues organitzacions sindicals en les quals es dividia, es divideix i de segur es dividirà la classe obrera espanyola: això és, entre la Unió General de Treballadors i la Confederació Nacional del Treball, aquella d'idealitat socialista, complidora de l'acció sindical del Partit Socialista Obrer Espanyol, i l'altra aparentment no política, però, de sempre, ideològicament influïda i exclusivament dirigida pels qui de primer, s'anomenaven àcrates o anarquistes, després llibertaris i darrerament comunistes llibertaris, definició aquesta darrera que mai no hem sabut veure clarament explicada per cap teoritzant.

Sigui per l'apassionament d'aquella lluita de rivalitats entre les dues sindicats, sigui per estar en la massa de la sang dels darrers elements la disconformitat i la rebel·lia, no creiem ésser massa sever en el judici, dient que els sindicalistes no tractaren mai la República Espanyola — per la qual més tard tants milers es jugaren la vida — amb esperit de benevolència ni de justícia, perturbant sistemàticament la seva tasca que al menys haurien tingut de reconèixer inspirada en el millor desig de servir lleialment les classes obreres.

L'ACCIO POLITICA I L'ACCIO SINDICAL.

Fins ací hem estat parlant de la participació dels partits **polítics** obrers en el Govern, puix que tant en l'ordre internacional com en l'experiència republicana espanyola, sempre i arreu era cosa inqüestionable i bàsica que la direcció de la cosa pública, les funcions de govern o de poder, l'exercici de l'autoritat, la realitzessin exclusivament els partits polítics, organitzacions humanes creades per a tal fi, eix i motor de les societats modernes, òrgans d'expressió i activitat de la Democràcia, veritables copartípeps, com observa molt justament el tracta-

distia anglès Sir Ernest Barker, en la sobirania, en tot país on és consubstancial amb la constitució política el joc dels partits.

Però, com que Espanya és sempre el país de les paradoxes i de les coses estrafolàries i imprevisibles, a Espanya, havia de produir-se el fet FINS ARA UNIC AL MON de governar els qui abominen de tota organització estatal, d'exercir funcions d'autoritat els qui voldrien veure-la suprimida en el funcionament de les societats humanes, de portar o participar en la direcció de la política del país, els no polítics o apolítics.

Que el susdit fet s'hagués produït en moments de tan grans trasbals com els de la guerra civil, que creà l'estat de coses més confusionari que mai s'hagi donat en cap poble, pot ésser una explicació o al menys una atenuació de la gravetat de tal fet —, el qual, però, hem de desitjar tots que sigui sols un record històric.

Creiem, en efecte, que el que interessa per sobre de tot, en la nostra vida pública, és aclarir l'horitzó en renuar les seves activitats en el sol de la Pàtria; sortir de tot estat de perturbació i de confusionisme morbós; definir i assenyalar ben bé la posició de cadascú; reduir l'activitat de cada sector i de cada grup a la seva òrbita natural i adequada. Per això, proclamem, una vegada més, la perenne i indiscutible veritat d'una fórmula la més simple i elemental de totes: que la política l'han de fer els polítics i ningú més i, en conseqüència, que l'acció de govern, aspiració i missió de tota política, ha d'ésser exercida únicament, exclusivament, pels partits i organismes polítics.

Per interès mateix dels nostres obrers, aquests deuen exigir de llurs dirigents que sigui mantinguda la tradicional, lògica i necessària separació entre l'acció sindical i la política. Per això, creiem sense **arriera pensée** de cap mena, que és una grossa i perillosa errada demanar de nou el concurs o participació de les organitzacions sindicals com a fals, en la direcció de la vida pública del nostre país, en cap de les seves esferes o organismes, i que, per dignitat mateixa, aquelles haurien de rebutjar que se les consideri com una mena de socis industrials que no aporten cap capital efectiu més que el nombre, o com un afegitó a la ja massa llarga llista dels nostres partits.

Entenem també que seria enormement perjudicial al moviment obrer del nostre país, fer entrar la política i, sobretot, els procediments acostumats en la nostra política, als seus sindicats, que convertirien en pestilents casinos o casinets i en taifes d'ambiciosos; que hi portarien totes les malvestats de la nostra misèria vida pública. Les lluites internes que això produiria en ells, afebliria no sols la disciplina, sinó la eficiència com instrument que han d'ésser, exclusivament, de la lluita per llur millorament en l'organització econòmic-social del país.

No; repetim que l'acció sindical ha d'ésser sempre separada i ben separada de l'acció política; que tota confusió d'aquestes seria en perjudici de la unitat i la força del moviment obrer català i espanyol, i que, per consegüent, no té raó d'ésser de cap mena la intervenció de les organitzacions sindicals en el regiment de la nostra vida pública.

ELS ACORDS DE LA CONFERENCIA MUNDIAL SINDICAL DE LONDRES.

Aquest criteri d'abstenció que estimem raonable i convenient tant per a la nostra política com per al moviment obrer de la nostra terra, està també d'a-

cord amb la més pura tradició sindical, que acaba de confirmar la gran Conferència Mundial Sindical de Londres, reunida el mes de Febrer d'enguany i en la qual estigué representada — per « partida doble », això és, pels dos grups en els quals es troba dividida — la Unió General de Treballadors. La C. N. T. no sabem — si no fos així demanem perdó pel nostre error — que hi tingués representació, excepció potser única de totes les centrals sindicals antifeixistes europees. I diem europees, perquè tampoc no volgué participar-hi una gran sindical nordamericana: la A. F. L. o sigui la Federació Americana del Treball, potent organisme que compta amb uns cinc milions d'adherits; aquesta, per no voler trobar-se en la Conferència amb la representació dels sindicats russos, els quals estima que no són veritables organismes obrers, de pensament i activitat lliures, sinó mers instruments governamentals.

Doncs bé; la Conferència Mundial Sindical de Londres que, amb justícia, ha fet remarcar la participació, potser decisiva, que la classe obrera ha tingut en aquesta lluita contra « les forces del mal » i que reivindica, amb més justícia encara, per als obrers, la part que li deu el món lliure en la seva victòria, no demana pas la direcció de la política per a la classe obrera ni tan sols la participació d'aquesta en el govern dels pobles, sinó que prudentment, assenyadament, s'accontenta de dir en la seva extensa Declaració final, això que copiem:

« La nostra Conferència Mundial expressa la seva convicció profunda que els pobles afanyosos de llibertat no han de donar llur suport més que als governs, partits polítics i institucions nacionals que s'anen compromès a conduir la guerra contra el feixisme en totes les seves formes, fins que sigui extirpat de la vida de totes les nacions. »

« És per la intermediació d'aquest Comitè — el Permanent que va acordar crear la Conferència — que el moviment sindical internacional participarà en la determinació de totes les qüestions que interessin la pau i l'organització del període de la post-guerra, i serà representat a les Conferències de la Pau, i a totes les Comissions i oficines internacionals encarregades de l'establiment de la pau en totes les seves fases, començant per la Conferència que tindrà lloc en el mes d'Abril. »

Ni més ni menys. Es a dir que enlloc no reclama la participació obrera en els governs i sols ofereix el concurs del moviment obrer als governs, partits polítics i institucions nacionals per a la implantació i defensa dels règims democràtics que en cada país s'han d'establir o restablir. I l'única participació que demana la Conferència Sindical Mundial, és la de la classe obrera en els organismes socials o econòmics l'activitat dels quals pot afectar els seus interessos. Reclamació plena de justícia que ningú no pot discutir.

Es cert que suara la C. G. T. o sigui la Confederació General del Treball francesa, contràriament a la seva història i degut exclusivament a les circumstàncies especials que travessa França, prengué la decisió — molt censurada per sectors mateixos d'ella — de participar en les eleccions municipals que han tingut lloc al mes d'Abril proppassat; però tal acord l'adoptà no sols per la causa dita i de manera excepcional « i sense que estableixi cap precedent », sinó amb una extraordinària prudència per tal d'evitar tota dissensió interna en els Sindicats. Tenim, per això, el convenciment que tal acord no serà en el successiu renovat i que serà mantinguda la tradició abstencionista, adhuc en la lluita electoral, del sindicalisme francès, tot seguit que la normalitat de la vida pública sigui refeta en aquest gran país.

CAP A UNA RENOVACIÓ DEL SINDICALISME ESPANYOL ?

Entre els elements cenetistes que viuen en l'exili sembla que hi ha qui admet — a la fi! — la conveniència no sols de renovar mètodes i procediments, sinó, àdhuc, de revisar la mateixa ideologia de la qual són potser ells el darrer reducte a Europa, i que nosaltres ja assenyalàvem, l'any 1911, en uns articles publicats en el diari « El Poble Català », com de nefasta influència i el major handicap del moviment obrer català i espanyol. Aquells articles, motivats per un gran Congrés Obrer celebrat a Barcelona, dels quals potser no hauríem de rectificar gaires punts, malgrat el temps i les coses que han passat, ens varen valer un intent d'agressió personal; però també un bon grapat de comunicacions de conformitat i d'adhesió de sindicalistes, entre els quals recordem amb emoció aquell obrer vidrier mataroní, home assenyat i noble, Joan Peiró, que demostrà en el Govern i fora d'ell posseir més condicions de dirigent polític que molts lletrats. D'aleshores datava la nostra coneixença i bona amistat.

El propugnador visible del moviment renovador és Horacio Prieto, el qual en una conferència donada a París, editada en un follet profusament distribuït entre la nostra gent a l'exili, reclama, com nosaltres, que l'organisme sindical estigui completament allunyat de tota intervenció i influència política, a fi que sigui només el que hauria d'ésser i no és: instrument exclusiu de millorament econòmic dels obrers sindicats. I per tal que el « movimiento libertario » espanyol no hagi de seguir actuant a través i per mitjà de la C. N. T., propugna perquè els susdits elements s'organitzin i actuïn com un veritable partit polític, del qual àdhuc exposa els principis doctrinals, a la major part dels quals no ens repugna dir que podríem donar el nostre assentiment, si els programes tinguessin per a nosaltres, en la nostra ja llarga i trista experiència, algun interès i no ens semblés veure sola la pell d'anyell, l'astut llop que s'hi amaga...

De la dissertació del Sr. Prieto, són aquestes explícites paraules: « Durante la guerra civil la C. N. T. intervino en el Gobierno. El caso fué excepcional en el mundo e intervino porqué el movimiento libertario carecía de una organización específica preparada para la vida política. »

De totes maneres, crec que tots ens hauríem d'alegrar que el Sr. Prieto i els seus companys reeixissin en llur pròposit, tant perquè l'emancipació del sindicalisme espanyol de la influència ideològica que sobre d'ell pesa tradicionalment, seria un gran benefici per al nostre moviment obrer, com perquè aclariria i es faria més digna la nostra política democràtica. Perquè nosaltres no podem acceptar més que una forma honesta d'aconseguir el govern d'un poble i d'imposar-li unes directives; la de les lluites democràtiques del sufragi i de la lliure discussió doctrinal.

Si, per exemple, hi ha qui entén que les col·lectivitats són la darrera paraula, el *desideratum* de la ciència política, i que amb elles el país n'hauria gran benefici, ha de començar per convèncer-lo d'això, i no anar de biaix i per mitjà de qualsevol Comitè d'Inseguretat Pública, més que Govern, a implantar reforma tan transcendental per a la vida del País, la qual sols podria legitimar el referèndum popular.

El que menys podem demanar és això: que el partit o agrupament que defensi reformes com aquesta, les posi en el seu programa i les porti a la lliure discussió i resolució de l'opinió pública.

Això és esperit liberal, vera doctrina democràtica. Tota altra cosa és, senzillament, coacció i arbitrarietat; feixisme en el fons.

SINTESEI.

Per tal de definir i concretar bé el nostre pensament sobre el tema d'aquest article, diem :

1. — Que no creiem recomanable que, en normalitzar-se la vida constitucional de la República Espanyola, es demani de nou la participació de les centrals sindicals en un Govern d'aquella ni en les regions autònomes. Quant a la U. G. T., perquè, éssent aquesta filial del Partit Socialista Obrer Espanyol, aquest participa ja a bastament en la vida política del País i segurament reclamarà i obtindrà una intervenció en el Govern' i àdhuc pot arribar a conquerir-lo. I quant a la C. N. T. per ésser un moviment exclusivament sindical i apolític, i convenir per al moviment obrer que així sigui.

2. — Que deuen els Sindicats obrers seguir allunyats de tota intervenció política, perquè sols així pot mantenir-se la unitat i la disciplina del moviment obrer, que li són absolutament necessàries per a l'assoliment de la seva única finalitat: l'obtenció del millorament econòmic de les classes obreres.

3. — Que el moviment obrer català i espanyol,

d'acord amb les directives assenyalades al sindicalisme internacional per la Conferència Mundial de Londres, deu donar tot el seu suport a tots els Governos, institucions i partits polítics que es proposin l'extirpació de tota doctrina o organisme deixalla del feixisme, i l'establiment i afermament de règims de veritable Democràcia en tots ells.

4. — Que els estaments obrers i els organismes que genuïnament els representin, deuen tenir la deguda participació en tots els organismes de caràcter social o econòmic que puguin ésser creats pel Poder públic, per a estudiar i preparar solucions als greus problemes que plantejarà en tots els pobles la post-guerra i el manteniment d'una pau durable.

5. — Que a Catalunya deu ésser mantinguda, àdhuc amb relació als organismes obrers, la vella doctrina de no reconèixer personalitat per a intervenir en la vida pública del País, més que als organismes i partits exclusivament catalans, és a dir, a aquells la direcció dels quals no depengui d'organismes situats fora del nostre territori.

6. — Que com a demòcrates ens mereix el més sincer respecte al pròposit d'alguns elements anomenats llibertaris d'organitzar-se i actuar com a partit polític, sempre que acceptin els principis fonamentals de la Democràcia i actuïn d'acord amb ella.

DE CARNER A BENJUMEA

par J. de P. CAPDEVILA.

Durant molts anys a Espanya, l'únic principi que regia la confecció dels pressupostos, era l'equilibri entre les despeses i els ingressos. Que un pressupost és saldés amb superàvit o amb dèficit, constituïa la preocupació única dels governants. Era aquesta la mesura de llur política, l'exponent de la bona administració, puix que aleshores com ara, encara que un xic més elàstic el concepte per l'amplitud dels cicles econòmics, es considera indisoluble la connexió entre l'equilibri del pressupost i l'equilibri econòmic.

Fou a Suècia on primer s'inicià la teoria de « no considerar l'equilibri del pressupost com un fi en si mateix » i que el deure de l'Estat, durant els períodes de depressió, era de « no perjudicar el redreçament de la conjuntura », principi que ha tingut l'adequada amplificació en els Estats Units. Per això, s'arriben a estudiar els dèficits com expressió de períodes o cicles — és clar que no volem indicar amb això el que originàriament significà la paraula : període de vint-i-vuit anys del calendari Julià — de duració diversa, d'una complexa connexió de relacions econòmiques, financeres, polítiques i socials.

Pel que sabem, a Espanya solament s'han estudiat els pressupostos sota l'aspecte simplista dels dèficits i superàvits. La sèrie que va de l'any 1850 al 1941, comença per una xifra d'ingressos de 318,1 milions de pessetes i 320,3 milions de despeses, xifres que a principi de segle són tres vegades majors.

Dels 89 pressupostos compresos en l'esmentada sèrie, 43 es liquidaren amb superàvit i els restants amb dèficit. Hi ha un moment singular en la sèrie : l'exercici 1921/22 que fou liquidat amb un superàvit de 728,8 de pessetes i l'exercici 1922/23 amb un dèficit de 1.137,6 milions de pessetes; fou aquest l'any de la dictadura de Primo de Rivera.

El promig dels dèficits dels quinze anys anteriors a la República; o sigui, de 1915 a 1930 és de 460,3 milions de pessetes:

No és pas feina planera de discórrer sobre pressupostos, només tenint a la mà els títols dels grans comptes. No obstant, són aquests títols tan representatius, que sense entrar en l'apreciació de les inversions de cada capítol — cosa que donaria segurament matèria de majors crítiques — són sense dubte més que suficients per a establir una comparació entre els distints pressupostos.

Per la forma com apareix en el quadre dels pressupostos que confrontem a continuació, el segon pressupost de la República, presentat pel senyor Jaume Carner per a 1933, i el del franco-falangisme de l'any 1945, presentat a les « Cortes de Procuradores » pel senyor Joaquím Benjumea, arribarem a obtenir les característiques de dues polítiques econòmiques.

Deia Carner en el seu discurs de 18 d'octubre del 1932 davant la Cambra de Diputats : « La coincidència de la instauració de la República amb la crisi econòmica més intensa que ha travessat el món en els últims cent anys » no impedí que en aquell moment, basant-se en el quadre dels índexs econòmics, la posició d'Espanya en relació amb el comerç exterior fos més favorable que la de França i Bèlgica, quant al pes de les mercaderies; més favorable quant al valor que la d'Alemanya, Austria, Canadà, França, Hongria, etc.; millor quant al tràfec ferroviari que la d'Alemanya, Estats Units, Hongria i Itàlia. Quant a un dels índexs més característics, el dels preus a l'engròs de les mercaderies de consum general, era més favorable que el d'Alemanya, Anglaterra, Estats Units, Canadà i Suècia.

Solament en la producció de la indústria pesada Espanya estava mal situada : com sempre, regular en la producció del plom; bé en el relatiu a adobs, carbó i tèxtils. Aquesta era l'Espanya de la República, i era tal el respecte amb el qual aquesta s'afronta amb el problema pressupostari que pogué dir Carner : « Calia, i és aquesta la característica del segon pressupost de la República, dedicar a totes aquestes obres de reconstrucció d'Espanya tota aquella suma de diner que sense insensatesa, sense imprudència, és podia demanar al contribuent espanyol o es podia obtenir per mitjà d'un emprèstit. » Aquest era el pensament que inspirà la formació del pressupost de despeses.

Quins són els termes emprats per un ministre de Franco en el mateix cas? Es a finals del 1943 que Benjumea « assabenta » a les Corts dels « procuradores » de les anteriors inversions i del pressupost de 1944. Diu el ministre : « Consideramos oportuno aprovechar esta importante circunstancia para hacer públicos algunos datos y cifras representativos del desarrollo de la Hacienda durante estos últimos años. No se trata de analizar detenidamente la actual situación económica i financiera, ni tampoco de exponer el proceso de la economía española en los

anos que siguen a la Victoria de nuestra Cruzada. Sencillamente ofrecer un esquema de los propósitos que movieron al Gobierno en la dirección de nuestra vida financiera y presentar algunos datos numéricos de sus resultados. Las cifras crecientes de los últimos Presupuestos de Gastos han ido marcando los jalones de una ineluctable política reestructurativa, orientada en todo momento, por los ideales recibidos (sic) del Caudillo : la independencia económica de España y la realización de la justicia social ». Más adelante efegeix : « Estas cifras no son exageradas si se considera la elevación general experimentada en el nivel de los precios y los nuevos servicios en funcionamiento, creados por

fuerza de las circunstancias y como magnífica expresión de una nueva concepción del Estado » ; i continuà : « por atenciones públicas que no ofrecen carácter de normalidad (sic) y continuidad dentro de la Hacienda española ».

Es tal l'oposició que ofereixen els termes amb els quals s'expressen els dos ministres davant dels interessos suprems del país, que entenem, atès el caràcter d'aquestes notes purament tècniques, que la millor manera de combatre el desafortat administrar del franco-falangisme, de deixar que les xifres, amb llur austeritat però amb llur contundència, descobreixin la mena d'interessos que encobreix tant de verbalisme.

1933

PRESSUPOST ORDINARI DE CARNER

Obligacions generals de l'Estat.	D E S P E S E S	
	En milions de pessetes	En %
President de la República	2,2	0,05
Cambra legislativa	10,0	0,2
Deute públic	973,0	20,6
Classes passives	224,3	5,3
Tribunal de Comptes . . .	1,3	0,03
	1.270,9	
Departaments ministerials.		
Presidència del Govern . .	37,3	0,8
Ministeri d'Estat	22,3	0,5
» Governació	417,0	8,8
» Guerra	423,5	8,9
» Marina	260,6	5,6
» Justícia	50,3	1,4
» Indústria, Comerç i Agricultura	120,8	2,6
» Instrucció P.	309,2	6,6
» Obres Públiques	868,9	18,4
» Treball	86,0	2,0
» Hisenda	70,4	1,5
Despeses de Contribucions Participacions en ingressos de l'Estat	155,4	3,4
	423,0	9,2
Acció al Marroc i Colònies	161,8	3,4
Obligacions a extingir . .	32,8	0,7
	3.440,2	
TOTALS	4.711,1	100,0

I N G R E S S O S

Contribucions directes . . .	1.463,3	31,0
» indirectes	1.376,8	29,0
Monopolis	1.062,8	22,0
Propietats i Drets	49,8	1,5
Recursos del Tresor	762,3	16,0
TOTALS	4.715,2	100,0

(1) El ram de guerra comprèn en el pressupost de 1945 el Ministeri de l'Exèrcit dotat amb 2.087 milions de pessetes i el de l'Aire amb 471 milions de pessetes.

1945

PRESSUPOST ORDINARI DE BENJUMEA

Obligacions generals de l'Estat	D E S P E S E S	
	En milions de pessetes	En %
Cap de l'Estat.	2,9	0,02
Corts Espanyoles.	12,3	0,1
Falange Espanyola.	192,4	1,8
Deute Públic.	1.724,3	16,3
Classes Passives.	575,7	5,4
Tribunal de Comptes.	2,1	0,02
	2.509,9	
Departaments ministerials.		
Presidència.	70,3	0,7
Ministeri d'Estat.	104,6	1,0
» Governació.	1.295,4	12,3
» Guerra (1).	2.558,7	24,2
» Marina.	377,2	3,7
» Justícia.	354,7	3,3
» Indústria, Comerç i Agricultura (2).	203,8	1,9
» Educació N.	563,3	5,3
» Obres Públiques.	903,0	8,5
» Treball.	233,5	2,1
» Hisenda.	128,7	1,1
Despeses de Contribucions Participacions en ingressos de l'Estat	166,4	1,5
	347,7	3,2
Acció al Marroc i Colònies	589,4	5,6
Obligacions a extingir . .	157,4	1,4
	8.054,9	
TOTALS	10.564,9	100,0

Contribucions directes.	4.439,4	42,1
» indirectes.	4.233,5	40,1
Monopolis.	1.147,6	10,8
Propietats i Drets.	216,1	2,0
Recursos del Tresor.	507,3	4,7
TOTALS	10.544,2	100,0

(2) En el mateix pressupost, el Ministeri d'Agricultura està dotat amb 94 milions de pessetes i el de Indústria i Comerç amb 109 milions de pessetes.

D E S P E S E S

No existí

TOTALS . . .

Com és veu el Cap de l'Estat i les Corts de Procuradors costen més cars al país que sota la República; que la Falange assenta la seva dominació sobre més de 192 milions de pessetes, i que, si en alguna partida la República apareix superior, el total del seu pressupost és la modesta suma de 4.711 milions, contra 10.564, a la qual cal encara afegir la de 2.583 del pressupost extraordinari; aquest no existí en temps del senyor Carner.

La comparació del Deute Públic, Classes Passives i Despeses de Personal d'abans i ara, ja ha pogut veure's en el número de « QUADERNS » corresponent al mes de març.

En el règim franco-falangista no té titular la Presidència del Consell. No té titular, però té partida. La seva còngrua és de 70 milions en el pressupost ordinari. Les despeses de Governació apareixen més que triplicades i les de guerra són més de sis vegades més altes de quan la República. Però encara hi ha més; en el pressupost extraordinari s'esmercen per a Governació 180 milions de Pessetes i per a l'Exèrcit prop de 2.000 milions (exactament 1.995 milions). En temps de Carner, el capítol més important després del Deute Públic, era el d'Obres Públiques, amb més de 18 per cent de les despeses totals. Els « salvadors » d'Espanya, per una ironia dels nombres, dediquen a Obres Públiques poc menys del percentatge que la República dedicava a l'Exèrcit.

En altres termes, augmenta quasi tres vegades en el règim falangista el percentatge del total pressupost destinat a Guerra i Justícia, i gairebé dobra el destinat a Vigilància (Governació i Falange). Per contra disminueix de quasi la meitat el dedicat a Obres Públiques i minva d'una manera notable el destinat als següents departaments: Marina, Agricultura i Educació Nacional, malgrat tota la literatura ditiràmica de Franco i els falangistes sobre aquests capítols.

Tot el pressupost franquista que analitzem traspuà el més gran menyspreu a l'opinió pública i als interessos fonamentals del país, negligits per altres particulars o de classe.

Tothom sap que el pressupost extraordinari serveix per a cobrir atencions extraordinàries, incrementar les fonts de riquesa, fomentar les obres i els serveis públics, tot allò, en fi, que impulsa activitats fonamentals.

En %	En milions de pessetes	Departaments ministerials.
6,9	180,0	Governació.
61,9	1.600,7	Exèrcit.
15,7	408,0	Marina.
15,2	395,0	Aire.
100,0	2.583,8	

Exemple de Pressupost extraordinari és el d'aquesta admirada França l'any 1935 :

Milions de francs

Obres d'Urbanització . . .	1.954
Utilitatge Industrial . . .	1.163
Vies de Comunicació . . .	2.431
Cases barates i escoles . .	1.592,5
Equip rural	2.901,5

En el Pressupost extraordinari de Franco es repeten cada any tots els capítols del pressupost ordinari donant a entendre que es procedia a una obra de reconstrucció de caràcter excepcional. Aquest any, però, tot el pressupost extraordinari ha estat destinat a Guerra i Governació. Amb aquest pueril recurs es vol sostreure del coneixement del país el fet evident, que és aquest: no hi ha en veritat més que un sol Pressupost general de l'Estat i aquest és de 13 mil milions de pessetes, i una part de les despeses ordinàries que donarien dèficit es cobreixen amb emprèstits.

Per si no quedés prou clar el caràcter antipopular i antidemocràtic d'aquest pressupost franquista, els compararem a continuació globalment amb el del senyor Carner, del qual hem parlat, i amb el francès del 1938. L'acarament dels tants per cent és edificant :

	Carner	Benjumea	França
Defensa	14,5 %	27,9 %	19,0 %
Educació	6,6 %	5,3 %	7,4 %
Obres Públiques	18,4 %	8,5 %	3,2 %
Personal	25,0 %	41,6 %	28,5 %
Deute Públic	20,6 %	16,3 %	25,0 %

Les xifres indiquen quina és la deformació del Pressupost del franco-falangisme amb la seva enorme proporció de despeses de Guerra i de Personal. Si continuem les comparacions que confirmen encara més la tesi que venim posant en evidència, trobem que el Pressupost francès d'aquest primer trimestre del 1945 està constituït per una totalitat de 101.385 milions de francs, assignant-se per a la Defensa nacional la suma de 42.257 milions, és a dir, un quaranta-u per cent de les despeses totals, mentre que la xifra comparable del de l'Espanya actual és la del pressupost ordinari i extraordinari sumades, que representen el quaranta-dos per cent.

L'estat de guerra de França exigeix un sacrifici inferior al de la pau franquista.!

I com que els nombres ens atrauen pel que revelen, tota vegada que ens referim a totalitaris, la curiositat esdevé també totalitària, i per a resumir i veure al capdavant quant importa aquesta

política, prenem de les xifres oficials, les dades per a establir el quadre de les despeses de Governació, Exèrcit, Marina i Aire i l'invertit en Obres Públiques, sense oblidar el que costa la Falange. D'una manera clara i concreta ens ho dirà el següent estat que comprèn les dades del sexenni 1940-1945 :

PRESSUPOSTOS ORDINARIS

	1940	1941	1942	1943	1944	1945
	(Despeses en milions de pessetes)					
Falange	9,7	14,2	141,2	154,2	163,8	192,4
Governació	824,8	871,9	997,6	1.089,0	1.164,0	1.295,4
Exèrcit	838,3	1.068,5	1.255,3	1.817,0	1.990,3	2.087,1
Marina	164,7	219,4	256,2	296,6	341,0	377,2
Aire	295,6	314,3	396,9	410,7	423,3	471,6
TOTALS	2.123,4	2.474,1	2.906,1	3.613,3	3.827,6	4.231,3
Obres Públiques	450,0	650,0	647,9	675,0	818,6	903,0

PRESSUPOSTOS EXTRAORDINARIS

	1940	1941	1942	1943	1944	1945
	(Despeses en milions de pessetes)					
Falange	»	»	»	»	10,0	»
Governació	126,8	130,5	328,2	»	177,1	180,0
Exèrcit	301,6	405,7	899,9	»	673,0	1.600,7
Marina	109,2	145,0	350,0	»	405,0	408,0
Aire	249,5	86,0	243,2	»	225,4	395,0
TOTALS	660,3	636,7	1.492,1	»	1.303,4	2.403,7
Obres Públiques	299,8	478,0	150,5	»	659,0	»

Hom veurà que durant aquest sis anys, una nació devastada per una guerra civil i administrada per militars, inverteix a un ritme creixent en despeses de Defensa i Vigilància l'enorme quantitat de 25.672 milions, mentre dedicava a l'entreteniment normal i a la indispensable reconstrucció de la post-guerra, tan sols 5.731 milions.

Es possible que davant les xifres publicades pels Estats bel·ligerants en aquest moment de baixa, les quantitats per despeses militars abans esmentades, no causin a determinats espanyols tota la impressió que els produirà quan sàpiguen que amb ella, amb tot i certes rectificacions motivades per la variació del poder adquisitiu de la pesseta, es podria construir una nova xarxa ferroviària i doblar la magnífica riquesa hidroelèctrica en tots els seus elements de producció, transport i distribució d'energia.!

No és, doncs, excessiva l'afirmació que el pressupost espanyol és un pressupost de classe, al servei d'una política, i contra els interessos generals del país. No entranya solament una tragèdia, les conseqüències de la qual són difícils de preveure, sinó que posa en evidència la profunditat del problema. Entre moltes altres consideracions, cal remarcar

el fet que molts espanyols per a nodrir-se han de comptar amb la caiguda del diari manà. I encara diran que el règim de Franco és « providencial »! Res millor per a acabar de descriure aquest panorama que reproduir les paraules de Louis Rougier en el seu llibre « Les mystiques économiques » quan escriu :

« El món es fracciona en camps atrinxerats que se situen voluntàriament en estat de setge. Els buròcrates, privilegiats del règim, depenen del partit que ocupa el Poder. La primera preocupació d'aquest partit és de durar, car els procediments que li han permès l'accés al poder han aixecat masses odís irreconciliables perquè ignori que amb la seva abdicació signa la seva condemna a mort. L'obligació de durar li imposa la d'assegurar abans que res la seva seguretat a l'interior, amb l'aparell policíac, i la seguretat a l'exterior, amb el seu exèrcit politiquitzat. Així, hom pot veure els règims totalitaris sacrificar la indústria lleugera a la indústria pesada, les indústries de consum a les de producció d'armament. Una economia planificada no treballa per l'alleujament dels proletaris, per al benestar dels consumidors, sinó perquè sobrevisqui una casta, propagandistes i militars. »

ESPANYA PER FI SENSE CENSURA

La B. B. C. va donar una referència de l'article del marquès de Donegall al « Sunday Dispatch » del 22 d'abril pròpassat, que ha cridat molt l'atenció. En interès dels nostres lectors ens hem procurat el text d'aquest article, que traduïm a continuació en la part més essencial.

Espanya, d'on acabo de venir, està passant per un dels seus accessos de peninsularisme agut. Isolada com es troba en un angle d'Europa, fa sempre les coses a la seva peculiar manera — ara segons la seva forma també especial de totalitarisme — i en l'actual moment es complau en el venerable costum espanyol de treure's del davant el Govern, que avui és el General Franco.

Que el seu totalitarisme és diferent del dels altres països es pot comprovar parlant amb qualsevol grup d'espanyols. Parlen tots a la vegada, com solen fer en el país, i invariablement competeixen els uns amb els altres per l'honor de contar les pitjors històries contra Franco i la seva Falange.

DEIXAR-HO CORRER. — Però aquesta llibertat d'expressió, que facilita a un observador estranger veure el panorama de l'opinió d'Espanya, és virtualment l'única llibertat que existeix. Com que no es poden matar 26 milions de persones, totes les diferents menes de policia secreta que hi ha es deixen córrer la vigilància com una mala feina. Per això, diferentment que en l'Alemanya o en l'Itàlia anteriors al 1939, abans d'engegar un deversall d'invectives contra Falange i les seves maniobres, ningú no mira pel damunt de les vostres espatlles per a veure si hi ha algun espia amagat.

CENSURA RÍGIDA. — Us devia sorprendre que me n'hagués anat a Espanya, que és ara una mena d'aigua-moll. Tenint en compte la censura extremadament rígida per als cables de premsa — situació que va ésser aixecada fa deu dies — podien realment fer sortir molt poca cosa d'Espanya els observadors imparcials des de feia bastants anys.

Però el meu director va creure que Espanya és un volcà en potència en una Europa destrocada, i que si ens hem d'encarar tard o d'hora amb aquest problema, és millor conèixer alguna cosa de la seva situació el més aviat possible.

CONDICIONS DIFÍCILS. — Si la censura per a l'estranger s'hagués abolit cinc setmanes abans, els meus anteriors articles sobre aquest país haurien estat molt diferents. Però s'havia de treballar en unes tals condicions, que la més lleugera crítica del règim o d'algun dels seus membres, era automàticament suprimida. Per aquest motiu, m'havia de limitar a entrevistar alguns ministres, i fora d'això, fer com si fos un turista de Cook; però jo que he procurat sempre exposar tots els casos pels seus dos costats, estic segur que el règim de Franco no pot retreure'm que no hagi presentat bé el seu en els meus quatre articles darrers.

L'escena en la qual la censura de la premsa estrangera va ésser abolida no va deixar de tenir gràcia. El senyor José Lequerica, Ministre de l'Exterior, va convocar els periodistes estrangers al seu Ministeri, molt semblant a un Museu. Sense cap mena d'èmfasi, ens va dir simplement: « Senyors, la censura per a vostès queda suprimida. » No sé el que ell devia haver pensat sobre quins serien els nostres reflexes; probablement aplaudiments i el « For he's a jolly good fellow ».

LA NOSTRA REACCIO. — Res d'això. El corresponent de la United Press, l'humorista de la colla, va fer com si es desmaiés, i era assistit per un company que li feia oïr sals aromàtiques. El corresponent del « New York Times » va dir en to sepulcral, però de manera que és pugués sentir: « Si-

lenci, senyors, i sentireu com les manilles us cauen de les mans ». Un altre company deia: « Això és un turment; ara haurem de treballar ».

S'ha d'ésser just amb el Ministre. Es va prendre totes aquestes bromes amb l'esperit que tenien i va somriure amablement en acomiadar el nostre grup.

CLASSES PRIVILEGIADES. — Si l'observador imparcial no profunditza per sota de la superfície, només veurà l'Espanya que jo havia descrit; l'Espanya on tot apareix en perfecte funcionament i on es poden obtenir totes les comoditats, demanant-les i pagant-les. Però si cava una mica, trobarà per exemple que el luxe d'un vagó-llit no està a l'abast del promig dels espanyols, i, encara, que alguns expressos no poden circular tots els dies per l'escassetat del carbó. I aquest luxe no se'l pot procurar l'espanyol comú, primer perquè no el podria pagar, segon perquè no trobaria plaça reservable, i tercerament perquè la policia no li donaria permís per a viatjar.

Espanya és l'únic país dels que he visitat en el qual els passaports són necessaris per als viatges a l'interior.

Quan parlo de l'espanyol comú vull dir l'espanyol que no és membre del partit de Falange. Un espanyol que estigui bé amb el partit o sigui prou important en el món dels negocis o d'altres activitats semblants, seria absurd que el destorbessin.

LES QUEIXES. — Deixeu-me dir quines són les principals queixes que els de la Dreta i els de l'Esquerra adrecen contra Falange. Classificades en grans títols són les següents: 1er, Disgregació de la justícia; 2^{on}, privilegis sense fre; 3er, corrupció; 4^{art}, burocràcia per damunt de tota proporció; 5^é, embrutiment de l'esperit i del treball.

Examinarem breument i per separat aquestes queixes. Però primer cal fer algunes remarques de caràcter general. Espanya ha travessat una guerra civil de 1936 a 1939 que ha costat un milió de vides que no han servit exactament de res si es tenen en compte els resultats. Entengui's bé que no dic que Falange no hagi fet res. En els sis anys transcorreguts des del final de la guerra civil ha fet com una meitat del que hauria pogut fer — i prenc en consideració l'estancament del tràfic internacional degut a la guerra del món — si no estigués embolicada de dalt a baix en tota mena de malifetes. Es tan gran la corrupció, coneguda pel nom d'« estraperlo », que ha obligat tota la nació a organitzar-se en un vast mercat negre per a poder viure.

UNA MALA GESTIO. — Existeix allà un sistema de racionament, però els queviures disponibles passen en gran proporció en mans del partit que els porta a vendre al mercat negre. Aquests són els aliments que vosaltres o jo mengem en visitar Espanya, i són també els que mengen els espanyols rics o que completen amb alguns mitjans. A mi em van donar una carta de racionament quan vaig entrar a Espanya i l'he tornada intacta quan n'he sortit. Durant tots els meus viatges no m'han demanat ni un sol cupó.

NO PAS MILLOR. — Què fa el pobre? M'ho preguntareu, i us diré que heu posat el dit en una qüestió clau. Un dels majors inconvenients d'Espanya ha estat sempre la gran diferència entre rics

i pobres. Falange no ha reeixit en res per a crear una situació una mica millor que la de quan va caure la monarquia en 1931. Si alguna cosa ha aconseguit, és que aquella diferència sigui lleugerament major.

LA POLICIA SE'N DESENTEN. — El que fa el pobre — i jo ho he vist en els barris baixos de Vallecas a Madrid — és recollir totes les racions d'aliments que li permeten els seus tickets i vendre'ls en ple carrer als preus del mercat negre. Reté el més just per a mantenir plegats el cos i l'ànima i compra amb el profit resultant de les vendes els productes no racionats que necessita. Això està estrictament prohibit, però la policia amablement mira cap a un altre cantó. Així els pobres poden tot just viure.

FORA D'ABAST. — El problema de l'habitació a Madrid és extremadament greu degut a la destrucció de grans extensions de districtes pobres durant la guerra civil. En això tampoc no pretenc dir que Falange no ha fet res. Ha fet molta feina si es té en compte l'escassetat de materials de construcció. Però el que s'ha fet està fora de tot abast d'aquell home del qual us vaig parlar, que viu dintre el forn d'una fleca abandonada i dels altres com ell que viuen en cases que s'han construït amb velles llaunes de petroli o en grutes cavades expressament per a abrigar-se.

TOT PER CASA. — Un mateix sistema intervé directament en tot per mitjà de les « Trade Unions » que ha creat Falange, considerades com sindicats. A través d'aquests sindicats, el partit té els seus tentacles financers dintre de tots els afers, des de la importació de medicaments fins a la distribució del petroli. No cal que us cansi amb exemples isolats de corrupció. N'hi ha prou que us digui que aquesta penetra per tot arreu i que el 90 % dels oficials del partit tenen els dits en alguna disbaixa gran o petita, « enchufista », embolic, martingala, o com vulgueu polidament anomenar-ho.

ELS AFUSELLAMENTS CONTINUEN. — He preguntat a molts membres de primera fila de Falange si els presoners polítics eren encara afusellats i en va ésser impossible trobar una confirmació fora en algun d'ells. Però he pogut comprovar sense cap dubte que un nombre d'aquells presoners havien estat afusellats durant les setmanes que vaig ésser a Espanya, i per altra part, estava ben informat que un gran nombre de detencions i freqüentment algunes execucions tenien lloc al mateix temps que les processons de Falange en dies d'alguna commemoració del partit. Falta saber si la recent amnistia a favor dels exiliats influirà en aquests afusellaments. És extremadament difícil, com podeu suposar, tenir xifres exactes. Prefereixo per aquest motiu deixar-ho estar amb la cavallerositat de dir que no penso que en els darrers mesos les execucions hagin estat en nombre molt considerable.

SIMPLEMENT IDIOTA. — Falange fa algunes coses estúpides. Per exemple: dos falangistes van resultar morts en un tiroteig, i immediatament van ésser executats un nombre d'adversaris; però és descobria després que la mort dels dos falangistes era deguda a una simple disputa amorosa entre ells per la germana d'un personalge.

ENCARA PERSISTEIXEN. — Amb la massa d'espanyols que són pro-britànics en aquesta guerra, Falange i els seus ajudants es van portar de la pitjor manera en 1940 i 1941. Els seus extremistes persisteixen encara avui a fer bestieses com estripar la bandera de l'Ambaixada Britànica i del cotxe del Consolat i destruir coses pertanyents als qui trameten des de la ràdio espanyola les notícies de la B. B. C., als seus parroquians, o als qui distri-

bueixen butlletins de notícies britàniques. He conegut amb tot detall alguns d'aquests incidents. Tot això — noteu-ho bé — a despit del fet que la política oficial de Falange és la de pujar al vagó anglo-americà tan ràpidament com li sigui possible.

DOS MERCATS NEGRES. — Sobre l'agricultura diré dues paraules del que he investigat en els intervals de les processons de Setmana Santa que vaig anar a veure a Sevilla. La Falange explica l'escassetat de queviures per a la massa atribuint-la a la falta de fertilitzants. Però el fet és que des que Falange domina els territoris i els masovers, estan en guerra amb els Sindicats Agrícoles. Els primers retenen tants productes com poden i els venen en el seu propi mercat negre en lloc de permetre als Sindicats que comprin a preus controlats i venguin d'acord amb aquests. Pels dos costats el pobre es queda sense res i només disposa del que no pot ésser absorbit per l'« estraperlo » oficial o pel mercat negre privat.

Entre els Governadors Civils hi ha algunes excepcions, com el senyor Correa de Barcelona amb el qual he parlat. Aquest no fa negoci amb els queviures; però a Barcelona hi ha moltes indústries.

UNA QUESTIO EMBROLLADA. — No estic en posició de permetre'm de penetrar on els àngels tenen por per a tractar i comentar lliurement l'actual situació de l'Església a Espanya. Diré únicament que tinc la convicció que l'Església ha començat una activa oposició contra Falange.

L'Església ha perdut molt de terreny a causa del seu suport a Franco durant la guerra civil, i ara Falange s'ha permès de començar a molestar-la amb mesures com disoldre els Sindicats Catòlics, minar la seva influència en la joventut i disputar-li el dret a nomenar els bisbes.

NO ES VEU EL CANVI. — Deixeu-me parlar del que es pensa sobre el futur. Ningú a Espanya — qualsevolga que sigui el sector de l'opinió — no pot preveure com hauria de venir algun canvi immediat. Els republicans (entre els quals incloco Liberals, Comunistes, Anarquistes, Bascos i Catalans separatistes) no crec que formin un front prou compacte per a treure Franco sense precipitar Espanya en una altra guerra civil. I això és una cosa que tots els espanyols estan decidits a evitar costi el que costi.

Alguns republicans arriben a dir que donarien suport al pretendent Don Joan si volgués dirigir un alçament contra Franco per a establir un Govern democràtic.

POQUES GANES D'ACTUAR. — Els monàrquics formen un grup simpàtic però letàrgic i estan disposats a passar-s'ho tan bé com puguin sota Falange per tot el temps que duri. Només n'he conegut un que ha estat a la presó per aquesta causa. L'entusiasme de tots els altres per a executar algun acte a favor de Don Joan es pot mesurar pel fet que quan el seu « rei » els va invitar a deixar els seus llocs sota el poder de Falange, només l'infant Don Alfons, cosí d'Alfons XIII, cap de les forces aèries del sur, i el duc d'Alba, ambaixador d'Espanya a Londres, se'l van escoltar.

CONCLUSIO. — Alguns generals, dels quals molta gent no havia sentit mai parlar, organitzen contínuament grups per a treure a Franco i establir un Directori Militar. Però no estic segur que no sigui tot plegat un soroll de nous al moment que estic escrivint.

Tingueu present aquest fet. Un poble de vint i sis milions amb tota mena de matisos d'opinió, odia Franco i la Falange; però en el present moment, éssent espanyols, és condueixen al voltant d'aquest problema com sempre han fet en l'Espanya tradicional.

LA QUESTIO MONARQUICA

No poguérem obtenir per a publicar-los en el número passat, alguns documents que acaben d'aclarir les relacions de Franco i la dinastia exiliada, com la situació de l'eventual restauració monàrquica. Els publiquem avui com un suplement d'informació.

EL PRETENDENT S'OFEREIX A FRANCO.

El primer d'aquests documents en ordre cronològic, és la carta de Joan de Borbó oferint els seus serveis de marí per a lluitar sota la seva direcció en la guerra civil. No podem estar-nos de fer remarcar el to humil i servil, com d'un criat que parla a l'amo.

La carta que és del 1936, poc després d'haver començat la guerra, diu així :

« Excmo. Sr. General D. Francisco Franco,

« Mi respetado general. En forma tal vez impremeditada, cuando la guerra en Espana tenía solo el carácter de una lucha interna, he intentado tomar parte en ella. Aunque me impulsaban sentimientos bien ajenos a la política, comprendo y respeto las razones que entonces movieron a las autoridades militares a impedir mi incorporación a las tropas. Actualmente, la lucha parece tomar, cada vez más, aspecto de una guerra entre enemigos exteriores, guerra en la que todos los buenos españoles de mi edad habrán podido hallar un puesto de combate. El deseo de hallarlo yo también, y en forma que aleje toda suspicacia, me mueve a someter a la benévola atención de V. E. mi aspiración.

« Según noticias de prensa, se hallará pronto listo para hacerse a la mar el crucero « Baleares » en el que podría prestar algún servicio útil, ya que he realizado mis estudios en la Escuela Naval Británica, he navegado dos años y medio en el crucero « Enterprise », de la cuarta Escuadra, he seguido luego un curso especial de artillería en el acorazado « Iron Duk » y, por último, antes de abandonar la Marina inglesa con la graduación de teniente de navío, estuve tres meses en el destructor « Winchester ».

« Yo me incorporaría directamente al buque, me abstendría en absoluto de desembarcar en puerto alguno español y, desde luego, le empeno mi palabra de que no recibiría ni aun a mis amigos personales.

« Yo no sé, mi general, si al escribir así infrinjo las normas protocolarias en que es normal dirigirse a un jefe de Estado. Le ruego, en todo caso, disculpe el que confíe a su corazón de soldado este anhelo mío de servir a Espana al lado de mis compañeros.

« Con mis votos más fervientes por que Dios le ayude a la noble empresa de salvar a Espana. — el subratllat és nostre — le ruego acepte el testimonio de respeto con que se reitera a sus órdenes y muy afectuosamente estrecha su mano.

« Juan de Borbon. »

FRANCO TORNA ELS BENS A L'EX-REI.

El 15 de desembre del 1938, abans d'acabar la guerra civil, Franco publica una llei rehabilitant el rei i tornant-li els béns, així com a tota la família. Era la paga a l'oferiment del fill, als enco-

ratjaments del pare i a la col·laboració activa i sense reserves que tots els monàrquics, del més petit al més gran, aportaren a la causa anti-espanyola que Franco representava. Diu així el text d'aquella disposició :

La Ley de las Cortes Constituyentes de la Segunda República, de 26 de Noviembre de 1931, por la que se declaró culpable de alta traición y privado de la paz jurídica a D. Alfonso de Borbón y Habsburgo-Lorena, adolecía de tan substanciales defectos formales y de tan radicales vicios de fondo, que, cual ha ocurrido con otros textos de la misma procedencia y análogas circunstancias, no necesitaria una explícita revocación.

Pero la injusticia notoria de sus disposiciones y de otras dictadas con igual propósito por el Poder público, exige la promulgación de una Ley como la presente, en que se reconozca la nulidad de aquellas resoluciones, para que puedan deducirse y aplicarse las consecuencias prácticas de dicha nulidad y pueda darse a esta la publicidad que el caso requiere.

En su virtud

Dispongo :

Art. 1º. : Se declaran nulas y se dejan sin efecto la Ley de las Cortes Constituyentes de la segunda República, de 26 de Noviembre de 1931, por la que se declaró culpable de alta traición y privado de la paz pública a D. Alfonso de Borbón y Habsburgo-Lorena, así como las demás disposiciones anteriores o posteriores, por las que se produjo limitación o expoliación en su patrimonio privado o en el de sus parientes por consaguinidad y afinidad dentro del cuarto grado.

En consecuencia, se le restituyen todos los derechos que en su calidad de ciudadano español le corresponden. Y se ordena se le reintegren, así como a los parientes citados, en propiedad o en posesión, según el carácter con que antes lo disfrutaran, todos sus bienes, derechos y acciones de que fueron despojados, por las mismas u otras disposiciones.

Artº 2º. : A esta Ley se dará la misma publicidad que se ordenó se diera a la que se anula de 26 de Noviembre de 1931, debiendo notificarse a los mismos organismos y personas.

Artº 3º. : Por los Ministerios que corresponda se dictarán las disposiciones complementarias para la aplicación de los artículos que anteceden.

REACCIO DELS MONARQUICS.

Es evident que Alfons XIII, les persones que el voltaven i els monàrquics d'Espanya, creien que un cop guanyada la guerra, el tron fora restaurat. Però no comptaven amb la doctrina falangista i l'ambició de Franco. Les dues coses conjugades han donat aquest règim absurd, híbrid i extravagant que és el que pateix Espanya, moltes manifestacions del qual no són precisament tendres per al règim caigut. Al cap de sis anys, el fill y hereu d'Alfons XIII ha acabat la paciència i publicat el

manifest del 19 de març de 1945 que inseríem en el número passat.

Quins efectes ha tingut aquest Manifest? Coneguts, ací, només algunes dimissions de càrrecs ocupats per monàrquics, les més vistents de les quals han estat les del duc d'Alba i la de Don Alfons d'Orleans, i alguns contra-manifests, com aquest del Sr. Goicoechea que publiquem a continuació, si no per altre interès, pel que li dóna el franc cinisme del seu autor, un dels personatges més sinistres de la política espanyola. El document és un telegrama al Pretendent. El monarquisme del seu firmant no és prou fort per a decidir-lo a deixar la governació del Banc d'Espanya. El seu text fa així :

« Al Conde de Barcelona,

Senor :

He recibido por conducto fidedigno manifiesto y extensa nota con comentario explicativo que ha ordenado me fuese entregado. Mi convicción monárquica y adhesión a Vuestra Majestad y Real Familia me hubieran impulsado a seguir inmediatamente línea conducta que se me traza, pero mi conciencia y lealtad me obligan a hacerle llegar razones en que se apoya mi firme creencia de que cometería pecado de lesa patria y causaría a la vez a Causa Monárquica dano irreparable si adoptara frente a gobierno que preside Generalísimo Franco una actitud de ostensible y hostil disconformidad que patentizara desunión elementos orden que prepararon alzamiento coadyuvaron con todas sus fuerzas a él y presenciaron con regocijo su victoria. Jamás he participado ideas nacionales sindicalistas ni concepciones totalitarias ni nada que representara aproximación a sistemas políticos próximos a vencimiento en campos batallas. Cuando en 1938 se me ofreció cargo Comisario Banco Oficial me resistí y solo acepté cuando se me indicó esperanza pronto restauración monarquía ya que por haber ostentado Representación desde 1931 hasta 1941 en que falleció su Augusto Padre estaba más que nadie obligado a colaboración leal con régimen triunfante. Cuanto en Enero 1939 ofrecí mis respetos a Don Alfonso XIII tuve honor escuchar de sus labios carinosa y resuelta aprobación mi conducta. Estos antecedentes y mi fidelidad resuelta e invariable a la monarquía me dan alguna autoridad para proclamar que siento grave escrúpulo de conciencia en asociarme a ninguna manifestación pública de opinión en que se regatee y se olvide justicia debida a esfuerzos Caudillo bien palpables aún a través de sus errores por prosperidad y engrandecimiento de Espana y se rompa solidaridad siempre conveniente, pero hoy ante amenaza revolucionaria indispensable de monárquicos con Ejército, Marina y elementos civiles a ellos unidos en tarea felizmente cumplida de redimir y liberar a Espana como se la redimió y liberó en 1939. Monárquico y dinástico de la persona de Vuestra Majestad lo soy y seré, pero espero que me libere de pesadumbre de una responsabilidad que no quisiera compartir : la de contribuir con ningún acto privado o público a destruir la fortaleza del elemento único que en Espana puede hoy servir de arma de defensa contra embates crecientes y amenazadores de comunismo y anarquía. **El país sin voto popular y sin libertades democráticas vive desde 1939 ordenada, pacífica y prósperamente** (el subratllat és nostre). Sólo unión entre sus elementos dirigentes podrá servir como en 1936 para que quede logrado magno empeno de que

en las graves circunstancias actuales Espana se salve a si misma.

« Madrid, Abril 1945.

« Antonio Goicoechea. »

ALTRES DOCUMENTS EDIFICANTS.

El telegrama del senyor Goicoechea, expressant uns escrúpols de consciència tan primfilats, ha produït en el món monàrquic espanyol, qui-sap-lo empetitit pel que sembla, curioses reaccions. La més considerable és una extensa carta del marquès de Luca de Tena, tirant en cara a aquell, l'abandó de la causa del Pretendent, sota raons especioses en les quals s'amaga el veritable desig de no apartar-se de la Governaduria del Banc d'Espanya. Voldriem poder publicar íntegre aquest document, que no faria mal paper en una antologia de la picaresca política espanyola ; però és massa llarg.

Aquesta carta ve a defensar la tesi que no cal pendre's al peu de la lletra les declaracions del Manifest del pretendent en allò que significa restauració de les llibertats públiques. Tot això, ve a dir-nos el cándid marquès, no és de debò, és per a enganyar l'estranger. — « Que no ho veus, diu adreçant-se a Goicoechea, que per a la elecció de l'Assemblea legislativa hi haurà una forma de sufragi prèviament determinada ? » I ací sens dubte l'autor de l'epístola deu pensar en les eleccions cíviques i fetes en el Ministeri de la Governació, tan famoses a Espanya.

Luca de Tena, escrivint aquest document, ha fet un flac servei a la causa del seu monarca, car el presenta com insincer i com prometent allò que no pot complir. No sabem si les coses són així. Que ho són en la intenció d'aquell senyor i en la dels monàrquics espanyols, sembla incontrovertible. I això ja és prou per a endevinar què seria la restauració monàrquica que propugnen : un règim pitjor del que fou la darrera dinastia.

Un altre marquès, el de Villabrágima, fill del comte de Romanones, ha terciat en aquest debat tan poc edificant. Aquell senyor, que deu estar ben instal·lat en el franquisme, comença per declarar apòcrif el document del pretendent. « Mientras no tenga otras pruebas — diu — considero apócrifo el manifiesto en cuestión y digno de la pluma de cualquiera de esos monárquicos advenedizos que jamás sirvieron a la monarquía, pero que hoy sienten los estímulos de la ambición, o de los que no siéndolo, intentan desde su merecido destierro, sacar a flote los propósitos y programas populares — frente o acción — aborrecibles por daninos y causantes de los dolores y sufrimientos trágicos que atravesó Espana desde 1933 a 1939 ».

Si aquest frescal marquès reincideix a escriure una altra carta sobre l'afer, no hi ha cap dubte que declararà que l'autor del manifest real és Joan Negrín. La primera autoritzada al menys una semblant afirmació.

Pel demés, aquest curiós monàrquic vol que la monarquia sigui tutelada pel general Franco. Així diu :

« No hay otro camino para una restauración de la monarquía efectiva y duradera — diu — que marchar de acuerdo con el general Franco, para que su persona y su prestigio constituyan siempre una fuente de reserva dentro del país »... « Ni amnistía amplia — segueix dient més avall — porque no puede ser posible la convivencia con los asesinos morales o materiales... Ni es posible tampoco inaugurar la tarea de gobernar al socaire de anuncios de transformaciones sociales cuando ellas están llegando en España a aventajar en alcance a las de los países europeos más civilizados. Ni tampoco es posible admitir acercamientos ni intervenciones de cómplices más o menos directos de aquella situación. Para estos, ya será bastante volver a España con propósitos de enmienda, pero con total y absoluto apartamiento de toda actividad política durante muchos años. Con mayor vehemencia si cabe rechaza hoy la inmensa mayoría de España cualquier rótulo o epígrafe conducente a la reapertura del grifo separatista », etc., etc.

Amb el copiat n'hi ha prou per a revelar quina és la concòrdia monàrquica i quina mena de restauració desitgen : un règim que fos continuació de l'actual, on no es votés o això es fes d'acord amb la voluntat del Govern, sense cap llibertat pública, sense cap garantia pel ciutadà. Però en quin temps viuen aquests aristòcrates ? Que no s'adonen del que passa al món ?

FRANCO MANIOBRA.

Mentrestant Franco maniobra i no pas per efecte del Manifest del Pretendent ni del ressò que hagi pogut trobar a Espanya. Això li faria poca por. Es la victòria contra els règims totalitaris que ell tem. Es d'ací que li ha de venir la mort, inexorablement. Amb la qual cosa demostra ésser més intel·ligent que aquests nobles.

Al primer anunci de la desfeta dels seus amics ha començat la maniobra de repudiar el nazisme, el feixisme, el totalitarisme. Espanya no és res d'això ; Espanya té un règim peculiar, privatiu i propi que no te res a veure amb els altres, ja vençuts. Hom troba la definició d'aquesta cosa excepcional, espanyolíssima, típica, castissa, tradicional i pristina : democràcia orgànica, no res menys.

Ni amb aquells repudis, cada dia més endinsats en la traïció envers els amics i protectors d'ahir, ni amb aquestes declaracions expandides per totes les trompetes de la propaganda, Franco no enganyarà ningú. La maniobra és insuficient. Cal anar més enllà. Renegar els antics aliats i mestres i proclamar una democràcia « ertzatz » no és prou, évidentment, quan són encara tan recents l'adhesió a l'eix i al pacte antikomintern, el discurs del milió d'homes que havien d'anar a socórrer Berlín, la divisió blava i tantes i tantes altres manifestacions de la més exacerbada germanofilia com illustren la vida pública del règim espanyol.

Franco sap tot això, millor que nosaltres, pres com és de la seva única preocupació : mantenir-se en el poder. I ja ha començat a afluir, oh ! no pas massa : fer el gest definitiu, anar-se'n, no pot ; és més fort que ell.

Ha començat per proposar la regència, éssent ell, naturalment, un dels regents. Però el Pretendent, que fa nou anys li pidolava modestament un empleu, ara ha agafat pretensions i no passa per res menys que per la Corona tal com l'ha demanada en el seu manifest. Els emissaris preparats per a l'ambaixada no han ni sortit de Madrid, de por de fracassar a Lausanne.

Després han estat estudiades altres solucions més susceptibles de fer creure al món vencedor que el canvi espanyol era sincer i que la democràcia del règim era de les més autèntiques i acceptables. Hom parlà d'una retirada del « Caudillo » sota una apoteosi de flors i corones per a deixar lloc a un govern presidit pel general Aranda del qual formarien part altres generals i alguns financers, Garnica, Arguelles, Chapaprieta... Un ministeri de força i d'afers, o, com diuen altres de « força afers ». S'ha parlat d'ajuntar-hi encara els senyors Hidalgo, antic lerrouxiata, Villalobos, reformista i dos de la CEDA.

La combinació sembla fracassada. Franco no vol partir. Els de la Falange, que han fet el que han pogut per a lligar a la seva, llur sort, tampoc no volen partir ni volen que parteixi. Numantins, els trobaran a l'hora immancable de la desfeta, tots plegats, acabant-se de menjar el que resti del patrimoni nacional.

Ara darrerament s'anuncià una modificació ministerial, amb l'entrada en el Govern d'elements amics del règim, solució migrada i insuficient per a apaivagar l'aspiració internacional i nacional, que només en el restabliment de la República podrà aconseguir-se.

I així estan les coses en el moment d'escriure aquestes ratlles. Quan els nostres amics les llegeixin, poden haver canviat molt. En quin sentit, més o menys provisoris ? Deixem sense resposta l'interrogant. Contentem-nos a dir que el règim franquista actual no pot sobreviure gaire a la victòria que el món celebra com una meravellosa deslliurança.

La darrera promesa de què això serà, és l'acord de la Comissió d'Afers Estrangers de l'Assemblea Consultiva francesa demanant al seu Govern una gestió prop dels aliats per tal que tots junts indiquin a Franco que se'n vagi i doni pas a un Govern democràtic, o que, si això no és possible, trenqui, ell les relacions amb Espanya. Aquest ens sembla el bon camí ! El dia que això es faci i un Govern exiliat sigui reconegut, la unió de tots els espanyols es farà espontàniament i la deslliurança espanyola serà pròxima i certa.

Informacions i Comentaris

LES OBRES PÚBLIQUES EN L'ESPANYA FALANGISTA

« Con una atenció concentrada y extraordinaria y con una perspiciàcia tècnica y política de la que no puede tenerse idea en los Parlamentos multitudinarios, los procuradores escucharon el extenso, importante y documentado informe del ministro de Obras Públicas, que ha sentido la necesidad de ilustrar a los españoles acerca de la labor realmente ingente desarrollada por dicho Ministerio desde la Victoria ».

Amb aquestes pomposes paraules encapçala la informació sobre el darrer discurs del ministre senyor Pena Boeuf, un dels diaris de més circulació d'Espanya. No era necessari aquest preàmbul perquè dediquéssim també una atenció concentrada a aquest report. L'esperàvem amb ànsia des de fa molt temps, primer, perquè després dels estralls de la guerra civil, l'obra de reconstrucció era una de les més importants i urgents, i segon, perquè creïem de bona fe que potser seria en aquest ram de l'Administració aquell en què més excel·liria el general Franco, per allò tan sabut que les dictadures són propenses al «mal de pedra», nom amb el qual irònicament el nostre poble designa l'afany immoderat d'edificar sense mirar com va ni quant costa.

Hem de confessar abans que tot que ens ha decebut terriblement el discurs i l'obra feta i explicarem perquè. Tanmateix no pretenem comentar l'un i l'altra com podria fer-ho un parlamentari de debò, amb elements de judici suficients, però no per això volem caure en la «perspicàcia tècnica i política» d'aquests «procuradores», veritables convidats de pedra que no obren mai la boca ni davant les més grans enormitats.

Es segurament pel que acabem de dir que l'editorialista del diari alludit, en començar, pot posar aquesta virolla faceciosa al seu comentari: «Ni el Régimen, ni el Gobierno tienen el más mínimo interés en coartar el libérrimo ejercicio de la procuraduría, que ha incorporado al Estado nacional un elemento popular y orgánico de primer orden que concierta y hace efectiva la colaboración entre los elementos vivos del país y la idea general política que se desarrolla desde las altas esferas del poder ».

***

El ministre, en el seu discurs, contràriament al que era d'esperar, no parlà per res del programa concret de construccions en quant en l'esdevenidor. Més que una exposició de l'obra realitzada, fou una extensa lamentació sobre les dificultats amb les quals ha topat la seva llarga gestió de més de set anys al cap d'aquest departament. Naturalment que callant sempre la primera i principal dificultat: la manca de mitjans.

Els pressupostos ordinaris d'Obres Públiques en els cinc anys següent al terme de la guerra civil, han estat inferiors en xifres absolutes al de Jaume Carner per al segon any de la República tan bescantada, sense tenir en compte la depreciació de la pesseta, ni el gran augment dels pressupostos glo-

bals corresponents. Malgrat això, el senyor Pena afirma gratuïtament que « desde la liberación de España por el Caudillo se ha conseguido en parte (sic) realizar un conjunto de obras de fomento nacional indudablemente de mayor volumen que en ninguna época, y precisamente en los años más difíciles de la historia de España ».

Cas únic en el món civilitzat, l'Estat falangista ha emprat sempre més diners en policia i vigilància que en obres públiques (1). I no parlem de les despeses del ram de guerra: de l'any 1940 at 1945, el pressupost ordinari d'Obres Públiques ha passat de 450 a 903 milions de pessetes, mentre que el de l'Exèrcit ha passat de 838 a 2.087 milions en igual lapse de temps, i les despeses totals de guerra de l'any en curs sumen molt prop de sis vegades les d'obres públiques.

El ministre com a tècnic sembla que té poc predicament entre falangistes i militars. No és doncs estrany que per acabar la seva peroració, i com a única referència a l'esdevenidor, digués melangiosament: « En todos los sectores están hechos los estudios y aprobados los planes para aumentar notoriamente todo lo efectuado, bastando para ello poder contar con la confianza e inspiración del Caudillo ».

***

Passem ara a examinar el contingut de cada un dels quatre capítols en els quals dividí el ministre la seva exposició del 14 de març proppassat.

CARRETERES, CAMINS I PONTS.

No parlà el ministre enlloc d'haver construït durant la seva llarga gestió una sola carretera nova. I no és pas que la xarxa d'aquestes sigui excessiva. Espanya disposava abans de la guerra civil de 112.177 quilòmetres de carretera, dels quals 70.260 pertanyien a l'Estat i 41.917 a les altres administracions públiques. França, amb una superfície sensiblement igual a la d'Espanya, té 633.700 quilòmetres de carretera.

El ministre confessà que les obres, més que d'acord amb un pla es realitzaren per a « la satisfacció de necesidades a veces muy urgentes de carácter comarcal, y la absorción del paro obrero, según las circunstancias ». Es a dir, segons la tradició de la pitjor època.

El criteri que ha presidit l'ordre de preferència d'aquests treballs — que són els únics als quals el ministre es referí — ha estat el següent: Recons-

(1) El pressupost de Governació d'enguany és de 1.295 milions de pessetes mentre el d'Obres Públiques és únicament de 903 milions sense comptar que en el pressupost extraordinari del mateix exercici figuren 180 milions per al primer dels esmentats ministeris i res per al segon, malgrat les obres de reconstrucció pendents.

Informacions i Comentaris

trucció d'obres destruïdes o deteriorades; rectificació de traçats i supressió d'obstacles; senyalament i eixamplament de camins.

Les obres de fàbrica reconstruïdes totalment han estat en nombre de 1.561, de les quals 69 són grans ponts, 212 ponts de llum mitjana i 1.300 ponts de petites llums. El total invertit en aquestes obres, de la guerra civil fins a 1945, ha estat només de 195.289.721 pessetes o sigui que en sis anys s'han invertit no gairebé més diners per aquests important concepte, que els que assigna explícitament el pressupost d'aquest any sol a Falange (192 milions).

Els trossos de carretera refets han estat 99 amb una inversió total de 330.976.573 pessetes. Les principals rectificacions de traçat i supressió d'obstacles s'han realitzat en les carreteres de Madrid-Aranda, Madrid-Calatayud, Madrid-Sevilla, Burgos-San Sebastián i excepcionalment a la Vall d'Aran. En tot i per tot han estat suprimits 79 passos a nivell i s'han realitzat 90 variants de travessies.

Aquest és el migradíssim balanç que presenta el ministre en obres de primer establiment i de reconstrucció de la guerra civil ençà, pel que fa referència a ponts i carreteres. I es guarda d'explicar que una gran part d'aquestes obres ha estat realitzada a base de presoners de guerra primer, i de companyies de presos que es redimeixen de la pena pel treball, després, nova forma d'esclavitud en gran escala impròpia de país cristià.

L'entreteniment i conservació han estat també abandonats en gran manera malgrat que l'enorme baixa que hi ha hagut en la circulació per carretera no exigeix ara un esforç comparable al d'abans. Dels 38.140 quilòmetres de carretera que tenien paviments especials (macadam amb asfalt, ferm de ciment i empedrats), únicament han estat reparats 7.500 quilòmetres d'asfaltat i 397 quilòmetres d'empedrats i fers de ciment. Segons el propi ministre, de l'any 1936 al 1944 s'han emprat tan sols 63.000 tones de quitrà i asfalt, és a dir un 5 % de la quantitat convenient i el 30% de la considerada com indispensable. De tot plegat conclou el ministre: «Ahora comprenderán los señores procuradores que si todavía se puede circular bastante bien por muchas de las carreteras es, en una parte, por un gran celo en la conservación, y en la mayor parte por un milagro de la Providencia».

Es interessant de constatar, per contrast, que el ministre parlà llargament sobre les obres de la capital dient: «Incorporados a los servicios provinciales de Madrid, hay tres grupos de obras que, por extensión, se han incluido (en els crèdits del Pressupost) aunque no tengan el mismo carácter de las obras públicas del Estado. Me refiero al Hipódromo de El Pardo, a la prolongación de la Castellana y a los nuevos Ministerios». El lector es farà els comentaris al seu gust.

FERROCARRILS.

Començà el ministre al·ludint al rescat anticipat de les Companyies en virtut de les bases per a l'Orde-nació ferroviària del 25 de gener de 1941 i el decret complementari sobre organització i administració de la xarxa de 11 de juliol del mateix any, que donaren lloc a la creació de la R. E. N. F. E. (Red Nacional de Ferrocarriles Espanoles) que dirigeixen militars, i a continuació examinà l'estat actual de les obres de reconstrucció i reparació dels estralls de la guerra civil.

En el material fix s'han substituït i col·locat fins a la data 7.563.000 travesses, 2.130.000 metres cúbics de balast i més de 41.400 tones de rail i material petit. Uns 200 ponts i obres de fàbrica han estat reparats. Aquestes xifres no són gens falagueres, sobretot tenint en compte que comprenen l'entreteniment normal de diversos anys d'un servei intensiu i la reparació de les destruccions de la guerra. Segons el propi ministre faltaven més de 6 milions de travesses en acabar la nostra guerra, i si hom afegeix a aquesta xifra la que ha requerit el primer establiment de 1.203 quilòmetres, resulta que l'entreteniment de sis anys ha estat negligit. La reparació d'estacions no està acabada i moltes de les obres de refecció de ponts i instal·lacions són provisionals.

En el material mòbil, la situació no és gaire millor. Per tal que els nostres lectors puguin tenir-ne una idea hem establert el quadre següent, indicant primerament en ell les xifres corresponents a França com a terme de comparació relativa perquè encara que la població i riquesa de França són molt superiors a la nostra, ressalta la pobresa del parc de material que teniem i que era urgent augmentar.

Anys	França		Espanya	
	1938	1936	1939	1945
Locomotores en servei	19.000	2.800	1.837	2.715
Cotxes de viatgers . .	33.000	4.383	1.740	3.021
Vagons de mercaderies	551.000	69.222	41.700	69.191

Les pèrdues sofertes durant la guerra civil i la recuperació d'aquestes, a base de les xifres que va donar el ministre, s'estableixen doncs com segueix:

	Pèrdues de la guerra civil		Recuperació fins a l'any 1945	
	En xifres absolutes	En %	En xifres absolutes	En %
Locomotores	963	34	878	33
Cotxes de viatgers . .	2.643	60	1.281	31
Vagons de mercaderies	27.522	40	27.491	40

Resulta que a penes s'han recuperat les pèrdues en vagons de mercaderies, falten prop d'un centenar de locomotores per a tornar a tenir les que teniem ara fa deu anys i s'han reconstruït poc més de la meitat de cotxes per a viatgers. No parlà per a rés el ministre de l'edat del material mòbil existent, i s'ha de tenir en compte que el tràfec de 1935 a 1944 ha augmentat de més del 100 per 100 per als viatgers i de 13 % per a les mercaderies, com es desprèn del següent estat:

Anys	França		Espanya	
	1930	1935	1935	1944
Quilòmetres de la xarxa (ample normal) . . .	42.000	12.000	12.000	12.492
Milions de viatgers-quilòmetres	29.000	3.432	3.432	7.437
Milions de tones-quilòmetres	47.000	4.119	4.119	4.630

A la vista d'aquestes dades es comprenen les enormes dificultats i el gran inconfort de viatjar per Espanya. També tenen explicació el gran nombre d'accidents d'importància que es produeixen sovint — i sobre els quals el ministre no digué un sol mot — deguts en bona part a la fatiga i mal entreteniment del material.

Informacions i Comentaris

A causa de la manca de camions i automòbils i a les severíssimes restriccions en pneumàtics i benzina, la circulació per carretera és reduïdíssima i temporalment han estat superats els problemes de la coordinació del rail i la carretera (2). Com si això hagués de durar, s'ha reprès el programa de construcció de ferrocarrils, d'una longitud de 3.500 quilòmetres, en bona part deficietaris, que establí la Dictadura l'any 1926, però amb la novetat de classificar les línies en dos grups: un de construcció declarada urgent, que comprèn les línies de Madrid a Burgos, El Ferrol del Caudillo a Gijón, Zamora a la Coruna i Cuenca a Utiel; i un altre grup de construcció diferida amb totes les altres línies, entre les quals figuren les de Lleida a Saint-Girons, Santander-Mediterrani, etc. Els nostres lectors recordaran segurament que algunes de les línies del primer grup foren les que donaren lloc a un dels grossos escàndols de la Dictadura i són en bona part les que produïren a l'erari públic una pèrdua neta de més de 850 milions de pessetes.

Respecte a electrificació de ferrocarrils, el ministre parlà d'un gran pla de transformació de 4.200 quilòmetres; però acabà confessant que havien electrificat únicament el trajecte, Madrid a Avila, per al qual trobaren gran part de material comprat ja d'abans a l'estranger.

PORTS I OBRES MARITIMES.

Els atacs de l'aviació italiana, instal·lada durant la guerra civil a les Balears, castigaren terriblement entre altres els ports de Barcelona, Tarragona, Castelló, València i Alacant i l'aviació alemanya atacà també els ports del Nord, especialment el de Bilbao. Més que els molls d'aquests ports, foren les instal·lacions que constitueixen llur armament (grues, vies, elevadors, magatzems, dics, gànguils, dragues, remolcadors, etc.) les que resultaren perjudicades i en molts casos destruïdes. Si és té en compte que la majoria d'elles era ja molt deficient per a les necessitats d'abans-guerra, calia esperar que un gran esforç de reconstrucció seria realitzat.

El ministre encetà aquest tema dient que «las obras de puertos son lentas, muy costosas y de trabajo intermitente», referint-se a l'obra morta d'aquests. Pel que fa referència a les instal·lacions marítimes, tan fixes com flotants, afegí que «esos elementos son los que han constituido mayor dificultad de adquisición por consecuencia de la guerra exterior y de la carencia de material metálico, y ha sido preciso remediar esta necesidad sólo en mínima parte y con notorias dificultades».

La manera desmaiada com parla el ministre d'aquestes obres queda aclarida quan dona compte

(2) Gabriel Repom, en un llibre publicat a Espanya després de la guerra civil, diu que dels 50 mil camions i òmnibus i els 180 mil automòbils de turisme que existien en el nostre país l'any 1935, hauran d'ésser reconstruïts el 80 % i el 30 % respectivament. Com a terme de comparació relatiu direm que a França l'any 1937 hi havien 480 mil camions i 1.686.700 automòbils. Quant a les restriccions, encara aquest mes han estat suprimides línies d'autobusos a Barcelona per manca de pneumàtics.

de les sumes irrisòries invertides any per any en el conjunt d'aquelles. Heus aquí les xifres. :

Any 1939 :	30.716.922	pessetes.
» 1940 :	49.382.992	»
» 1941 :	78.729.460	»
» 1942 :	73.534.036	»
» 1943 :	78.381.036	»
» 1944 :	107.319.634	»

Perquè el lector es pugui fer càrrec de la migradesa d'aquestes quantitats destinades a la reconstrucció i millora de tots els ports d'Espanya, direm només que en un sol any, el passat, s'invertiren més de 41 milions de pessetes en cotxes oficials dels ministeris, amb exclusió dels de l'Exèrcit, Marina i Aire, que són els que en tenen més. El pressupost de presons per aquest mateix any importà 170 milions de pessetes. Les consignacions de sis anys en el Pressupost de l'Estat a favor de Falange han importat més de 685 milions de pessetes, mentre que el conjunt de les obres portuàries també de sis anys no han arribat a 419 milions.

OBRES HIDRAULIQUES.

En aquest sector que és l'especialitat del senyor Pena com a enginyer, no ha fet tampoc un paper més lluit. Del pla general de nous regadius, que comprèn un milió d'hectàrees a realitzar en menys de 17 anys, únicament han estat executades en cinc anys 34.325 hectàrees, de les quals 22.400 en la conca de l'Ebre i 8.641 en la del Guadalquivir. i afegeix el ministre: «lo cual indica que las demás vegas casi no han sido mejoradas, porque sus obras estan en ejecucion, però desde ahora irán aumentando de modo muy visible». Es a dir, que gairebé en el terç del temps, en comptes de 294.000 hectàrees han estat regades de nou 34.325 hectàrees, o sigui un 11 % del total en comptes del 33 %.

Diu el ministre també que han estat millorades 163.043 hectàrees de regadius antics que «corresponden la casi totalidad al Ebro y Jucar por obras rápidas que con escaso presupuesto han dado mucho rendimiento».

Respecte a les obres hidràuliques productores d'energia, el ministre no donà les xifres corresponents a l'obra estatal. Es limità a donar el detall per a les diferents conques hidrogràfiques englobant les obres públiques i les degudes a l'iniciativa privada, que sumen 1.364.655 C.V. les en explotació i 1.308.177 C. V. les que estan en curs de construcció i concedides. Resulta, doncs, impossible de formular un judici sobre la gestió del ministeri i ens hem de limitar a fer vots perquè els pronòstics falaguers que fa el ministre per a l'esdevenidor, siguin confirmats per la realitat el més aviat possible, ja que a totes les restriccions que pateix el nostre país, s'ha sumat ara, amb caràcter greu, la de l'energia elèctrica.

Finalment, donà compte que per a l'abastiment d'aigües potables dels pobles de menys de 6.000 habitants, l'Estat que concedia abans (3) una subvenció de 75.000 pessetes, l'havia ara duplicada, la qual cosa — si es té en compte l'augment de materials de tota mena — equival a dir que estan pitjor que abans.

(3) Decret del 8 de juny de 1925.

Corroborava això darre el propi ministre quan diu que tan sols s'han dotat d'aigua potable, des de la «liberació» ençà, 128 pobles, i estan en curs d'execució les obres per a proveir d'aigua 22 poblats més. Afegeix però: «En aprobació de proyectos para realizarse seguidamente se encuentran 3.655 pueblos, y en redacción de proyectos 598.» Repetim, doncs, els vots que fèiem abans quant a l'esdevenidor ja que tan migrats són els resultats de l'obra efectivament realitzada.

Per acabar amb una nota optimista el senyor Pena feu un llarg i xardorós elogi de l'abastiment d'aigües de Madrid creat l'any 1854 i que ha estat objecte de diverses millores de poc interès.

* * *

Totes les dades d'importància que donà el ministre en el curs del seu discurs figuren en les notes anteriors. D'elles es desprèn que no tan sols no s'ha entretingut i completat l'utilitatge que tant necessitava el país, sinó que ni tan sols han estat reparats els estralls de la guerra civil, aquesta guerra que desencadenaren amb el sollevament de les forces armades els qui avui dirigeixen Espanya.

El règim falangista viu doncs de la substància del passat, tot difamant-lo, i sense incorporar al país altra cosa que un llenguatge delirant, però cap veritable afany d'una gran obra.

Ens sembla, doncs, que teníem raó de dir que l'exposició del ministre ens ha decebut terriblement. — F. C.

UNES DECLARACIONS DEL MINISTRE D'HISENDA

Els diaris espanyols del dia 5 d'aquest mes han publicat unes extenses declaracions del senyor Benjumea. No és pas que aquest ministre sigui gaire loquaç, ni que trobem estrany que intenti tranquil·litzar la gent quan les coses comencen a anar a mal borràs. És aquesta una pràctica molt generalitzada entre tots els seus col·legues d'arreu del món. El que ens sorprèn és la desimboltura i la gratuïtat en les afirmacions que fa, que resulten generalement ridícules, quan no són abracadabrants.

La nostra revista fou la primera a assenyalar les enormitats dels pressupostos de l'Estat franco-falangista i en aquest mateix número trobaran els nostres lectors una edificant comparació entre els pressupostos de la República, tan incriminada, i els de l'actual situació. També la gran premsa estrangera, començant per diaris tan assenyats com els oficinosos «The Times» i «Le Monde», s'ha escandalitzat de la desastrosa gestió dels cabals públics espanyols. El ministre condensa el seu pensament com a resposta a tantes crítiques en la forma següent: «En resumen, nuestro presupuesto de gastos tiene un efecto útil superior a cuantos hemos conocido. Ha dejado de ser la «lista civil de la clase media», para constituir la dotación de servicios tantos años deseada.»

Més de la meitat dels pressupostos d'aquest any va destinada a Defensa i Vigilància, però per a atencions de personal més que de material. Espanya no disposa de cap cuirassat i tan sols de sis creuers, però paga disset almiralls. Té molt possiblement més generals que tanks i més «jerarquias del movimiento» que avions. Els pressupostos d'ara són

doncs una veritable «merienda de negros» o millor encara la indiscutible «lista incivil del franco-falangisme».

Després d'encapçalar les declaracions amb un títol a tres columnes que diu textualment: «Los atrasos de la guerra de liberación han sido totalmente cancelados», el ministre afirma: «Nuestras Deudas externas se reducirán a los 50 millones de dólares, creadas para la adquisición de las acciones de la Telefónica y los bonos a favor del Estado italiano, que, dado el cambio de la lira, equivaldría a una suma aproximadamente igual a la anterior». En què quedem? Perquè tothom sap que l'emprèstit italià serví per a bombardejar Barcelona, córrer davant Guadalajara, etc. Quant als deutes interiors, el ministre diu que els Deutes de l'Estat i del Tresor existents en circulació el 31 de desembre proppassat s'elevaven a la xifra de 38.000 milions de pessetes. Ha batut doncs el «record».

El «Caudillo» ha parlat ben alt diverses vegades per a lloar l'autarquia i combatre el liberalisme econòmic i el que ell en deia «el mito del oro», repetint com un papagai el que sentia dir. Ara, el seu ministre, referint-se al règim monetari internacional, diu: «De esperar es que se llegue, si no al patrón oro, a alguna de sus conocidas variantes o a alguna otra forma de estabilidad o de garantía para el intercambio comercial.» Que els liberals partidaris d'aquest darrer estiguin doncs tranquils, perquè cap dificultat no oposaran les autoritats espanyoles, mentre no es tracti de dimitir.

Perdríem el temps comentant les altres declaracions del ministre, però creiem que interessaran més als nostres lectors unes informacions sobre fets incontrovertibles.

FETS ECONOMICS REVELADORS

La Memòria i Balanç del Banc d'Espanya corresponents a l'exercici de 1944 diu que la circulació de bitllets a fi de l'any passat era de 16.994 milions de pessetes — sense comptar el bitllets petits — amb un augment de 1.347 milions sobre la xifra de l'any anterior o sigui un increment de vuit per cent, «muy inferior al alza registrada en otros países neutrales, como Portugal, Suiza, Argentina y Turquía, y naturalmente, mucho menor a la expansión fiduciaria de las naciones beligerantes». Uns gràfics reforcen la presentació d'aquestes afirmacions, però l'argumentació limitada a un any és capciosa, perquè fins i tot per a nacions bel·ligerants com els Estats Units i Anglaterra la circulació fiduciària ha augmentat de l'any 1936 ençà, de 300 i 200 % respectivament, mentre que a Espanya ha augmentat més de 350 % en igual període. I no pensem que ningú pugui creure comparable la «cruzada del Generalísimo» a la guerra imperial de les dues potències abans esmentades.

* * *

La Direcció General de Comerç Exterior ha publicat fa pocs dies les xifres globals corresponents a les importacions i exportacions espanyoles de l'any 1944. La novetat, quant a la forma de presentació, és que les valoracions són donades en pessetes paper en comptes de pessetes or, com abans, segurament a fi de dificultar comparacions enutjoses i per aquella mateixa raó d'optimisme ful que indueix els nostres veïns a comptar els ramats de bestiar per «potes» en lloc de fer-ho per «caps». També

Informacions i Comentaris

figuren en les estadístiques en qüestió les xifres de les importacions i exportacions autoritzades pel ministeri, no sabem si com anticipada excusa a possibles objeccions. Heus aquí les xifres.:

	Any 1944		Any 1943	
	Autoritzades	Realitzades	Autoritzades	Realitzades
	(En milions de pessetes paper)			
Exportacions	3.565,6	1.613,6	3.836,1	3.009,0
Importacions	2.816,7	714,1	3.357,2	1.447,8
Superàvits		+ 899,5		+ 1.561,2

Tal com era de preveure, i això ho anunciàvem en el primer número de QUADERNS, les exportacions han baixat de l'un any a l'altre d'una manera molt sensible. I s'ha de tenir present que els alemanys abandonaren la frontera el 19 d'agost de l'any 44 i, com que els principals clients de l'Espanya falangista eren les potències de l'Eix, és de suposar que la baixa s'accentuarà encara aquest any. Si les exportacions han minvat gairebé a la meitat l'any 1944, s'han pogut així mateix comprimir les importacions gairebé d'altre tant amb el pretext de la manca de transports i de mercaderies més indispensables, però no cal pensar que aquesta política de limitació es pugui realitzar indefinidament per què l'utilitat nacional no podria suportar-ho.

Les autoritats falangistes parlen sovint de les dificultats que els creà la guerra mundial, però es guarden de dir que sense ella, els guanys que ha procurat al país i les concomitancies amb els avui vençuts, no hauria pogut subsistir el règim falangista al poder tant de temps. Ara que aquells guanys són més difícils d'obtenir i aquelles concomitancies els comprometen als ulls d'una gran part de l'opinió pública que ha vençut, podrà comprovar el general Franco que no l'aguantava el mèrit propi sinó les circumstancies.

***
Deiem en el número d'aquesta revista del mes de gener, que en el mercat clandestí de Barcelona el dòlar or havia passat en el transcurs d'un més i mig, o sigui de mitjan novembre passat a primers d'aquest any, de 45 a 55 pessetes i podem afegir avui que ha flectit encara darrerament fins a 70 i 73 pessetes. Es a dir que el preu de l'or ha augmentat de prop de 80 % en un semestre, amb relació a la pesseta, i aquest és un mirall que no entelen fàcilment les propagandes i que reflecteix la preocupació del desori i la incapacitat falangistes.

***
En resum, seria exagerat de dir que la situació econòmica espanyola està en estat d'alarma aguda, però no hi ha dubte que esdevé cada dia més seriosa, i els resultats de la pròxima collita, que la secada perjudica en gran manera, poden complicar terriblement la situació econòmica de més en més primparada. — F. C.

L'ALCALDIA DE BARCELONA

Barcelona té alcalde nou. El qui des de la victòria n'era, l'opulent industrial Miquel Mateu, ha estat substituït pel baró de Terrades, també industrial però, sens dubte no tan opulent. Nomenat representant d'Espanya a París, en espera que el govern francès vulgui reconèixer-lo com ambaixador, el senyor Mateu no pot atendre la més alta magistratura barcelonina, a pesar de la poca feina que deu

donar-li aquell càrrec, per ara només pseudo-diplomàtic.

Als nostres lectors ja coneixen el batlle sortint; segurament que no tant el seu successor. Anem a presentar-lo breument, car els seus mèrits fins ara són també breus. El senyor Albert de Despujol, que fou ennoblit fa uns quants anys, és gerent de l'obra «La Espana Industrial», càrrec que heretà del seu sogre senyor Muntadas, el qual, engruixint aquesta propensió de tants rics catalans, també es feu ennobrir amb el títol de comte de Santa Maria de Sans. Hom sap que aquella gran fàbrica és situada en aquesta barriada barcelonina.

Fins fa un quants anys, el senyor Albert no comptava gran cosa en la vida de la ciutat. Si no hagués estat el seu germà, cronista de societat de «La Vanguardia», que el feia sortir en aquelles sèries de noms de la «crème» de Barcelona, ningú, fora de la família, no n'hauria hagut esment. Així i tot quedava com un home esborradís que ha fet un bon casament, propietari de les poques idees i els molts prejudicis dels de la seva classe, de la qual és un dels més típics representants. Ja sabeu que vull referir-me a aquesta classe que es creia aristocràtica, composta de plebeus nous rics i de descendents d'hisendats que empraven la partícula, i que a ciutat havien esdevingut nous pobres; classe que alimentà durant molts anys, per la seva carrincloneria i la seva indigència mental, el més mordaç dels humorismes dels catalans intel·ligents. El baró de Terrades fou, fins a la República, un dels més grans llumeners d'aquest món opac i insignificant.

El règim de Franco ha estat bo per a aquesta mena de gent, com és natural. Per a qui, sinó per a ells, ha estat fet? Així el veiem al cap del Foment del Treball Nacional, presidint la posta sense glòria d'aquesta un dia poderosa associació, avui ofegada pels sindicats encarregats de destruir la llibertat de l'economia catalana; ple també de condecoracions i de suculents consells d'administració, Franco li atorgà l'any passat la Medalla del Treball, sens dubte pel molt que «penquen» els dos o tres mils obrers de la seva fàbrica, i damunt del seu pit brillen altres creus, com per exemple la de comanador de l'Ordre de la Mehdauia, de la qual confessem que fins avui ignoràvem l'existència.

Però al costat d'aquest aspecte pintoresc i inofensiu, el nou alcalde en presenta un altre més financer i menys decoratiu. Entre les companyies en que intervé, figura aquella famosa Societat Nacional Industrial d'Aplicacions Cel·luloses espanyoles (S. N. I. A. C. E.) de la qual parlàvem en el nostre número passat com un exemple eloqüent de com s'industrialitza Espanya amb els diners del comú. Aquesta Societat patrocinada per l'Estat fou creada amb l'acord i l'assistència tècnica de la casa italiana Ansaldo. L'insuccés de l'empresa, de la qual segons «La Vanguardia Espanola» el nostre personatge és el promotor, no augura res de bo per a l'administració barcelonina.

Amb motiu d'aquest canvi hi ha hagut algunes cerimònies: un homenatge al senyor Mateu, un banquet, per fi, la presa de possessió. El primer fou organitzat pels «gremios fiscals», que ens pessem que són formats pels hotelers, taverners o gent així. En tot cas no tenen res a veure amb els antics i gloriosos gremis barcelonins. Aquests gremis fiscals són acomboiats per un cert senyor Massó

i Llorens, que té la mà trencada en això d'organitzar actes públics d'adhesió al règim i resulta un dels manefles més importants del moment barceloní. El senyor Mateu llegí en aquesta cerimònia un discurs fluixet i de poca volada, en el qual no trobem res de nou. No comprendem per què, havent-los d'encarregar, aquests escrits, no cerquin gent que els faci quedar més bé.

Però els discursos del banquet encara foren pitjors. Allí els oradors improvisaren i no reeixiren a dir més que frases del més baix servilisme dedicades a l'inevitable governador senyor Correa, veritable amo de l'Ajuntament, com de tot l'altre. Com que es tractava d'un acte particular, tothom es deia «tu» i «camarada», com mana el règim. L'últim acte, la presa de possessió del Sr. Albert, tingué lloc al saló del Govern civil, que ara amb el nou estil, és conegut amb el nom de «Saló de Carlos III». Trobem adequadíssim el lloc i el cerimonial de l'acte. Correa, com un nou virrei, tragué la investidura de l'un i la posà a l'altre. La submissió al Poder central dels representants de Barcelona no fou mai més absoluta. Valia més fer-la ací, que no pas al Palau dels antics consellers. Llurs ombres aquestes no s'hauran de velar el rostre avergonyides. — C. A.

LA FI DEL TERCER REICH

El tercer Reich fou bastit damunt dels mateixos fonaments que sostingueren l'Alemanya de Bismarck i de Guillem II, més un de nou: l'esperit de revenja per la desfeta del militarisme prussià en 1918.

Políticament primari com el seu poble, Hitler substituï el sentiment per la passió, el raonament per l'instint, la idea per l'acció. Pouant en el fons filosòfic tradicional de Hegel i Nietzsche, l'hitlerisme s'esmerçà a fer jocs de mans amb el principi de les races i de la superioritat ària, proclamant que el poble alemany era el poble escollit. En aquesta singular concepció, algú ha volgut trobar la causa de l'odi contra el poble jueu, aquest també atribuïnt-se una missió providencial i fent de la raça un culte.

La teoria hitleriana és l'empresa de més abast demagògic de tots els temps. Demagògica i per tant corrosiva. Diu Voigt que Hitler volgué introduir en el cristianisme la seva doctrina racial i despullar-lo del seu caràcter transcendental a l'objecte de laïcitzar-lo i lligar-lo al seu carro. Es per això que considera que Hitler és per la religió un enemic molt més temible que Lenin. «La reforma hitleriana — continua — és a la vegada religiosa i política, solament que la seva política és religiosa i la seva religió és política, i totes dues són laiques i anti-cristianes». En una paraula: mentre Rússia no aspirava a dominar l'altar, sinó en tot cas a destruir-lo, Alemanya volia conservar l'altar per tal de reemplaçar «la creu de Crist per la creu gammada».

La ingenuïtat de la doctrina racial en l'ordre polèmic, sembla que hauria de tenir conseqüències infructuoses en l'ordre polític. No obstant, és el contrari allò que ha succeït. Les coses primàries sempre troben bona acollida en els esperits primaris;

és aquest un dels aspectes més curiosos dels moviments i de les reaccions de les masses o de les multituds.

Aquella doctrina racial és el gran mite del tercer Reich. La «raça superior» té dret a reunir primer en una sola nació els homes de la mateixa tribu per una raó de «confraternitat de sang». Tot seguit la voracitat insaciada de l'«home superior», doblat d'alemany, fitarà l'esguard vers el món exterior, perquè és natural que les races escollides dominin les races inferiors. Rosenberg brodarà la teoria amb totes les insanitats que calguin.

Més conseqüències: una és la implantació del terrorisme polític a l'interior perquè «quan es persegueixen certs objectius, aquells que s'hi oposen han d'ésser exterminats». L'altra conseqüència és la preparació i el desencadenament de la guerra amb tots els horrors que comporta quan és totalitària. Totes les forces de la raça confluiran, doncs, a construir un aparell bèl·lic formidable, subordinant a l'esperit de conquesta l'educació, l'economia, els recursos nacionals. Hitler ha dit que «la humanitat per haver viscut al llarg d'un combat etern, trobaria la mort en la pau eterna».

Aquest materialisme fonamental ha d'introduir per força l'arbitrarietat com a sistema; ha de menysprear la moral clàssica; ha d'erigir la mentida en instrument de proselitisme. Aquestes característiques del partit s'han incorporat a l'esperit del poble alemany en tal grau que n'ha nascut una veritable unió hipostàtica entre el partit i el poble.

Ara es veuen, clares i comprensibles, a través d'aquest procés lògic, les etapes successives del drama d'aquests darrers dotze anys. Amb la mentalitat que l'hitlerisme es donà, el tercer Reich havia de fer el que féu i havia d'acabar com ha acabat. Per sort del món s'equivocà en els càlculs psicològics i polítics, com sempre s'hi equivoquen els alemanys. S'equivocà en menysprear la llei històrica dels fracàs dels designis de dominació universal. Enderiat per tal de no repetir les causes que portaren el segon Reich a la catàstrofe, no tingué esment que amb la seva conducta originava unes altres causes que el menaven a un resultat pitjor: concitar l'odi mundial, capitular sense condicions, cavar-se la pròpia fossa.

El mil·lenni que s'adjudicava s'ha vist reduït a dotze anys. Sol i abandonat de tots, el tercer Reich ha mort de mala manera, sense aquella grandesa que semblava que havia de correspondre en el darrer moment al sistema que passejà omnipotent els seus estandards als quatre vents d'aquesta vella Europa, d'aquest continent que és encara el centre de l'univers i el motor de la seva història de civilització.

El tercer Reich ha conegut legalment, materialment i moralment la més dramàtica repulsa de la història. El «delenda est» de la Cartago antiga pesa ara damunt d'ell, realitzant un acte de justícia que dona la gran lliçó pel càstig. — J. C. i A.

REQUISITORIA

Ningú no gosarà dir que la mort de Mussolini honori la seva vida. I a fe que una rehabilitació «in extremis» hauria estat ben convenient per a

atenuar els blasmes que s'han fet a la seva memòria. No obstant, entre la vida i la mort de l'ex-«duce» hi ha un curiós paral·lelisme: el de l'espectacularitat, característica remarcable del tarannà de l'autarca italià.

En vida plaïa a Mussolini l'exhibició i la parada; des del balcó del palau de Venècia, o muntat a cavall revistant les esquadres de camises negres, o tenint el volant d'una segadora mecànica. El seu posat era sempre aparatós, altiu i histriònic. La mort ha estat per a ell una altra exhibició en la plaça pública; pel davant de la seva despulsa sagnant ha desfilat la multitud, lapidant el cadàver i reproduint una d'aquelles estampes del Renaixement, cruel i refinat, que el propi duce havia descrit en un rapte de patriòtica oratòria.

Nosaltres hauríem volgut que Mussolini hagués estat judicat per l'alta Cort de Justícia, perquè, després de la solemne legalitat del fall, l'execució hauria estat més expiadora. Amb tot, la justícia popular ha estat també un acte de justícia. Era el món civilitzat i responsable que l'acusava per Abissínia, per Albània, per França i per Grècia; era Itàlia en massa qui l'acusava per Mateotti, per l'oli de ricí, pels abusos de poder, pel segrest de les llibertats humanes i públiques, pel lliurament del país a una causa estrangera oposada als seus interessos.

Nosaltres teníem també un compte a liquidar amb Mussolini i la seva mort és com una compensació deguda. No podem oblidar mai que ell fou el primer a encoratjar el moviment sediciós contra la República, quan va prometre ajuda i assistència als monàrquics de Goicoechea, als carlins de Rodezno i als falangistes de Primo de Rivera. Ell, primer que ningú, copsà l'abast que podia tenir el cop militar i reaccionari espanyol a favor de la pròpia causa feixista; per això envià a l'auxili del rebels, en situació difícil, els primers avions i els primers vaixells. Fou ell qui concebé la guerra espanyola com l'escenari per a assajar el gran conflicte imminent; fou ell qui des de Mallorca enviava l'ala «littoria» a bombardejar Barcelona i al seu propi fill a sembrar la mort a la Barceloneta i a Granollers; fou ell qui disposà el canoneig de la fàbrica Elizalde pel seu creuer «Giovanni delle Bande Nere»; fou ell qui trameté les legions italianes en ajuda de Franco per a fer-les batre a Trijueque i Teruel; fou ell qui dictava al seu ambaixador a Londres, comte Grandi, totes les argücies necessàries per a fer fracassar el comitè de no-intervenció, de lamentable recordança.

La dita «qui la fa la paga» s'ha complert en el cas de Mussolini, com es complirà amb els altres que hagin atemptat greument contra els drets dels homes i dels pobles. Aquest convenciment ens porta la visió i el record del «poulain» del difunt dictador: l'altre dictador Franco.

Tots dos han consentit que llurs partidaris tractessin el país com si fos llur patrimoni; tots dos han omplert amb els adversaris del règim les presons i els camps d'execució; tots dos han odiat la intel·ligència, han fet el fatxenda en espectacles i han forjat somnis imperials; tots dos han traït llur paraula i llur dignitat quan els ha convingut; tots dos han arruïnat el propi país i l'han venut al mateix amo i senyor: Hitler. — J. C. i A.

UNA PASTORAL

DEL Dr. PLA i DENIEL

L'arquebisbe de Toledo, primat d'Espanya, ha publicat una carta-pastoral que les autoritats franquistes han fet divulgar amb profusió extraordinària. Volem contribuir, des de l'exili, a fer conèixer el document. La cosa s'ho val. Diu, entre altres conceptes:

«Hay que decirlo bien alto: la guerra europea y mundial no tiene nada que ver con la guerra civil española...»

Es una opinió que el món no comparteix i que és contrària a l'exposada per Franco, quan, fa anys, li convenia fer aparèixer el nostra conflicte unit i lligat al de les nacions totalitàries, avui vençudes. Ara Franco deu estar ben penedit d'haver-ho dit, com també d'altres bravates que voluria esborrar. Però això té poca importància. Seguim copiant:

«Fué lamentable que se tuviese que acudir a ella — la guerra civil — y la Iglesia, que no se enfeuda nunca en ningún régimen político, había aconsejado en España según la consigna de la Santa Sede, la colaboración por el bien común, aún — el subratllat és nostre — dentro del régimen republicano. Este fué desbordado, para dar paso a una anarquía sangrienta comunista, con desprecio de los derechos de la persona humana, con millares y millares de víctimas seglares, con muchos millares de sacerdotes, religiosos y religiosas asesinados, con millares de iglesias devastadas. Este hecho público e innegable, ni siquiera tergiversable...»

Prou, eminentíssim, però no veracíssim Prelat. Aquest desbordament es produí en efecte; però no abans de la guerra, no com un antecedent i una causa de la guerra, sinó al contrari, després de perpetrada la rebel·lia, com una conseqüència i un efecte de la guerra provocada pels militars. Amb tot el respecte, us direm, emprant el vostre mateix mot: no val a tergiversar.

Si la pastoral del Dr. Pla i Deniel té per objecte justificar la guerra, el cop és errat, l'argument és fals. Abans de la guerra, no es produïren els excessos que nosaltres lamentem almenys tant com ell. Es produïren després i justament per l'absència de les forces que devien reprimir-los, que pel fet d'haver-se alçat contra l'autoritat legal, no existien al costat d'aquesta. I sense abusar massa de la lògica, pot dir-se que, indirectament, d'aquests estralls en són responsables els mateixos factors de la guerra civil, els qui es sollevaren i deixaren desamparada l'autoritat.

Ara, si l'arquebisbe vol condemnar aquells fets, nosaltres l'acompanyem amb el blasme. Però, fent obra de justícia distributiva, hem de condemnar també els igualment criminosos i censurables i nombrosos, que es produïren en la zona dita nacional, tant al començament de la rebel·lia, que ni tan sols pot dir-se que es cometessin per represàlies.

No, senyor Pla, si voleu justificar la guerra, si voleu exculpar els qui la provocaren, els excessos «a posteriori», no serveixen. Tota la vostra dialèctica no canviarà els fets. I els fets són que les lamentables atrocitats perpetrades a les dues bandes tingueren lloc després i com un efecte i conseqüència

de l'aixecament, el qual aixecament no té excusa ni justificació en cap raó verídica i lloable.

Però, seguim amb la pastoral, document de circumstàncies, escrit segurament per encàrrec i destinat, en aquest moment sumament crític, per a Franco, a apuntalar el seu règim trontollant. Està concebut per a l'estranger, per al món catòlic no espanyol, poc assabentat del que ha passat al nostre país. De cara a aquest món, l'arquebisbe pot «tergiversar» per a fer creure que el sollevament fou efecte d'aquells fets criminosos i no a l'inrevés, com succeï en realitat. El procediment no és net, ni cristià, ni digne de la màxima jerarquia eclesiàstica d'Espanya; però el moment és molt difícil, el perill greu i imminent. Cal que l'Església oficial ajudi Franco, àdhuc, si convé amb la mentida: Per ventura Franco no ha comblat de favors aquesta Església? El primat d'Espanya, comprenent aquella suprema raó d'Estat, farà aquella feina nefanda.

«Este hecho público e innegable — continua dient el document — ni siquiera tergiversable, se debiera tener siempre presente por todos los que se ocupan de España. Si son católicos deberán reconocer en la guerra civil española el carácter de verdadera cruzada por Dios y por España.... Si reconocen los fueros de la personalidad humana y abominan de la anarquía comunista, habrán de reconocer por lo menos, todos los amantes de la libertad, la legitimidad de emplear en último recurso la fuerza, al servicio del derecho natural atropellado».

Ja som allà on volíem anar: a declarar santa i legítima la guerra civil, a elevar-la a «Cruzada por Dios y por España». Per a fer aquesta agosarada afirmació, el cardenal aprofita la conjuntura de la victòria aliada damunt «los novísimos sistemas que divinizaban la fuerza y el Estado y que han llevado a la mayor ruina a los pueblos donde se implantaban». Aquesta gran «llançada al moro mort», no deixarà d'agradar, deu pensar mossèn Plà, als catòlics dels països vencedors. «Insultem i renequem els amics d'ahir ara que estan abatuts». El prelat toledà segueix la cínica consigna de tot el que és oficial a Espanya. «Vae victis».

Doncs la guerra civil espanyola fou legítima, fou santa, fou croada. I la guerra del món que tot just acaba gloriósament a Europa? Ah! Aquesta és fraticida. Així ho escriu aquest gran franquista: «La guerra que acaba de terminar en Europa ha sido un verdadero fratricidio de las naciones europeas, último fruto de la pérdida de la unidad cristiana en Europa, consumada en el siglo XVI».

I per si no fos prou clara la condemna d'aquesta guerra entre nacions, al costat de la legitimitat de la nostra guerra civil, aquest gran tractadista rebla el clau així: «Mas al fin, para nosotros, como cristianos y como españoles, era la presente guerra un fratricidio de las naciones europeas».

Tota la pastoral d'aquest eximí servidor del règim franquista és aquesta mateixa manifestació de l'esperit més purament integrista del clergat espanyol. Es llàstima que no en podem comentar més fragments, car tota ella és edificant.

Dubtem que aquest món catòlic que el document vol atènyer i commoure, faci massa cas de l'apel·lació «in-extremis». Per ell no parla la unció evangèlica, ni la comprensió del gran moment present, ni un esperit de veritable caritat cristiana i

humana. Ni, àdhuc, la veritat, aquesta condició que ha d'ésser norma indefugible de tots els nostres actes. — C. A.

EPILEG DE LA SETMANA PEDAGOGICA

Acabada la propaganda feixista entre els mestres que assistiren a la Setmana pedagògica, el governador civil, camarada Correa Véglison, reuní els alcaldes de la província — 305 dels 311 que exerceixen tal càrrec — i els desgranà un gran discurs, del qual copiem els següents paràgrafs: «en las poblaciones pequeñas las Escuelas nacionales son los núcleos de cohesión de los cuales irradia la convivencia de todas las clases sociales creando una hermandad que permite la identificación de ideales». Abans d'acabar afegí: «los Patronatos Escolares deben ser organizados a la mayor brevedad en las poblaciones de alguna consideración para lo que se debe consignar una cantidad proporcional a la importancia de la localidad en el presupuesto municipal». Traduit a un llenguatge entenedor, això significa: Que en les petites poblacions, allí on no és possible implantar, per manca de rendiment, una escola monàstica, l'Escola Nacional realitzarà la gran obra social d'aplegar els fills dels rics i dels pobres, dels patrons i dels obrers, la qual cosa permetrà «la identificació de ideals» tan desitjada pel cap provincial del moviment. En els grans centres de població, aquesta identitat deu ésser innecessària, gràcies a l'obra realitzada pels sindicats verticals i la tasca de la policia, ja que no volem suposar que la protecció a les escoles de les congregacions religioses és un objectiu de la democràcia orgànica més important que la identitat d'ideals somniada pel governador.

Quant als Patronats Escolars, tenim de recordar que el de Barcelona servia d'estímul entre el magisteri de Catalunya; donava als seus servidors tots els mitjans per a desenvolupar llur missió i, al mateix temps, els dotava suficientment per a gaudir d'una vida decorosa. Havia sofert, però, tota mena d'escomeses dels governs dictatorials: Primo de Rivera el disolgué; el ministre Villalobos, durant el bienni negre, li va treure la prerrogativa que era la millor base de la seva eficàcia: la de triar i acoplar el personal. En Franco el va esbandir bon punt s'apoderà de Barcelona. Què haurà passat ara, perquè el Cap provincial del moviment el recomani i l'imposi a la seva clientela? Ben senzill. L'Estat no pot pagar al magisteri famolenç i les caixes municipals tindran de suplir la funció d'un Estat que ho necessita tot per a contentar les forces «sostenedoras de la paz y el orden social».

Veritablement, la democràcia orgànica marxa per bon camí. — J. C. i M.

LA TAULA DELS DRETS DE L'HOME

Els esdeveniments extraordinaris que passen en torrentada mai vista davant la nostra atenció emocionada placen en segon terme els treballs de la conferència de San Francisco. No és estrany que sigui així si es té en compte que l'home es sent més atret per l'espectacle que per la realització.

Informacions i Comentaris

Per dificultats que trobi la solució dels problemes que es debaten a San Francisco, per inquietants que siguin els incidents que revelen lamentables discrepàncies, per pedaços que es posin als arranjaments i acords, no hi ha raó fonamental de desesperar. Ni la perfecció és cosa humana, ni el «fair play» és regla inconcusa dels negocis públics. En el calvari de dolor, que és el camí de la història, no s'avença a salts sinó per petites passes, quan no es reula i es perd peu.

Deixem que els representants de les Nacions Unides elaborin els plans que han d'assegurar la pau del món per un miler d'anys». Nosaltres fixarem la nostra atenció en un projecte que es va perfilant un xic més cada dia i que ens suggereix en tant que homes i en tant que exiliats.

Es la taula dels drets ciutadans que ha de formar tot un cos de doctrina a l'escala internacional. El primer apòstol d'aquesta Taula, ens plau constatar-ho, ha estat Lord Templewood, ex-ambaixador de la Gran Bretanya a Madrid. La seva iniciativa fou el «leit motiv» d'un gran discurs a Londres i de tots els seus discursos en la Cambra dels Lords. Semblaria com si l'il·lustre polític anglès visqués sota l'obsessió del que ha vist i viscut a Espanya: com si obrés sota la impressió de la gran misèria moral, ciutadana i política en la qual es debat un poble quan cau sota la fèrula d'un règim oprobós: com si sentís que un imperatiu de consciència l'obliga a esforçar-se a posar un terme a aquelles situacions incompatibles amb una etapa de civilització com la que ha cristal·litzat a l'occident d'Europa.

Un home de la forta contextura del mariscal Smuts s'ha fet a San Francisco el paladí d'aquella empresa. Encara més, entre les esmenes americanes al projecte de Dumbarton Oaks n'hi ha una que es proposa salvaguardar els drets de l'home i regular aquests sota l'ègida del dret internacional.

Es tractaria, doncs — copiem literalment — de «restaurar la fe en els drets fonamentals humans, en la santedat i el valor definitiu de la personalitat humana, en la igualtat dels drets dels homes i de les dones, de les grans i de les petites nacions». Es tractaria de «treballar per l'adveniment d'un progrés social, d'un nivell de vida més elevat, dintre d'una més gran llibertat.»

Heus ací unes frases que fan plaer d'escortar, més encara després de les inanitats que hem hagut de sentir durant aquestes tristes anyades inacabables, aquelles inanitats que per la força de les coses, ara que s'han esvaït com un mal somni, feixismes i nazismes, es mantenen en les rotatives i les antenes de l'únic vestigi de totalitarisme que encara sobreviu: el franco-falangisme.

Si aquella Taula s'estableix i la seva vigència és efectiva, si al primer trapella que es proclami «salvador de la pàtria» si li tallen les agalles quan intenti proclamar-se dictador, si es cobreix l'home de tots els països civilitzats contra el risc de violència d'una oligarquia o classe, la humanitat, dolorida i gement, haurà donat un pas avant considerable, i els sacrificis consentits, que són aquells que compten, no hauran estat tan endebades. — J. C. i A.

MASSA TARD

Espanya atorgà l'autonomia a Cuba quan, més que una concessió, representava als ulls dels cu-

bans una claudicació, que els enardí en comptes d'apaivagar-los.

La substanciació de les responsabilitats per la catàstrofe militar espanyola al Marroc l'any 1921 s'allargassà tant que, quan la investigació del general Picasso hi havia de posar terme, els responsables s'erigiren en Dictadura i cremaren l'expedient.

Després, alguns d'aquests i el Rei el primer, veient-se perduts, decidiren obrir la mà i iniciar la restauració de les llibertats constitucionals amb unes eleccions municipals, que naturalment perderen, fins al punt que elles escombraren el règim que es pretenia consolidar.

Posteriorment, durant el bienni que en dèiem «negre», no es volgueren amnistiar a temps els autors dels fets del 6 d'octubre del 34, i amb la constitució del Front popular i les eleccions del febrer del 36, no tan sols sortiren aquells de la presó, sinó que ocuparen seguidament el poder.

Finalment, el 17 de Juliol del 36, a darrera hora, s'intentaren fórmules de conciliació per a evitar el desencadenament de les passions, quan aquestes eren ja mestresses d'una gran part de la gent i per la voluntat d'uns pocs la desgràcia esdevenia irremediable.

Aquesta petit història que no allarguem en obsequi a la brevetat, creiem que ve a tomb recordar-la amb motiu de les darreres actituds del general Franco. Aquest vol i dol l'amnistia dels altres, però perquè no la donà quan aquesta podia amnistiar-lo a ell de moltes culpes, la donarà massa tard i després de llarg regateix, quan significarà irremediable feblesa i servirà només per a condemnar-lo. Així mateix Franco ha tallat els ponts que Maura en un sentit i el Pretendent en un altre oposat i simètric, oferien per a desembarcar sense sotrac una situació que per si mateixa no pot mantenir-se ni té sortida possible.

Massa tard potser Franco s'adonarà com Hitler i Mussolini que no han portat a cap tots plegats una acció totalitària, sinó per a obtenir una derrota total i sense precedents.

Massa tard, sempre massa tard: aquest és el destí d'Espanya. — F. C.

UN DOCUMENT IMPORTANT

En ocasió de la Conferència de San Francisco, l'Associació Espanyola i l'Unió Catalana Pro Societat de Nacions, han fet pública una declaració signada pels respectius presidents que reproduïm a continuació íntegrament pel seu interès. Diu així:

«El 25 d'abril, s'obrirà a San Francisco una conferència de les Nacions Unides, amb l'objecte d'establir una organització general internacional per al manteniment de la pau i de la seguretat al món, d'acord amb el pla de Dumbarton Oaks.»

«Els estats neutrals no hi seran convidats, però tot estat desitjós de la pau podrà demanar d'esdevenir membre de l'organització internacional, així que estigui constituïda.»

«L'Espanya de Franco constitueix un cas particular. El règim actual d'Espanya és el resultat d'una lluita armada empresa per una minoria del país contra la majoria del poble espanyol, i aquesta minoria aconseguí d'imposar-se gràcies a l'ajut efectiu, en homes i material, que va rebre per part de l'Alemanya nazi i de la Itàlia feixista.»

«Avui aquest règim es proclama neutral, però els seus caps no han deixat mai d'insistir sobre llur «belligerència moral» al costat de les potències de l'Eix, durant tot el temps que la victòria semblava que no podia escapar a aquestes darreres. Adhuc en molts casos han obrat com a veritables satèl·lits de l'Eix, lliurant-se a actes que ultrapassen de molt aquesta «belligerència moral», en particular la tramesa contra una de les potències aliades, Rússia, d'un cos militar, la «Divisió Blava», el cap de la qual, el general Munoz Grande, figura en una de les llistes de criminal de guerra.»

«El deure dels homes lliures d'Espanya, en aquest moment que els interessos permanents del nostre país estan en joc, és de fer saber al món sencer que, enfront de la conducta i de l'actitud de l'Espanya franquista, existeixen una actitud i un pensament dels espanyols lliures que constitueixen la majoria del poble espanyol.»

«Hem cregut que aquest pensament tindria una major autoritat si era formulat per un organisme deslligat dels partidismes i que en el curs de la seva història ha demostrat prou els seus desigs de concòrdia i de pau, tant en el pla nacional com en el pla internacional. Es per això que l'«Associació Espanyola pro S. D. N.» i la «Unió Catalana pro S. D. N.» s'han posat d'acord per a redactar la present declaració.»

«El poble espanyol, quan ha pogut pronunciar-se, ha demostrat estar d'acord, fins a un punt mai igualat per cap altre poble, amb els principis de pau o d'entesa preconitzats per la S. D. N. Hom podrà jutjar-ne pels articles següents, extrets de la constitució republicana que s'havia donat lliurement amb data del 9 de desembre del 1931.»

«Art. 6. — Espanya renuncia a la guerra com instrument de política nacional.»

«Article 7. — L'Estat espanyol observarà les normes universals del dret internacional, incorporant-les al seu dret nacional.»

«Article 65. — Totes les convencions internacionals ratificades per Espanya i inscrites a la Societat de Nacions, i que tinguin el caràcter de llei internacional, seran considerades com a parts constitutives de la legislació espanyola, que haurà d'ésser adaptada a llurs disposicions.»

«Article 76. — a) Els tractats i convencions internacionals ratificats per Espanya hauran d'ésser registrats a la Societat de Nacions, de conformitat amb l'article 18 del pacte de la Societat, als efectes previstos pel pacte.»

«Article 78. — El president de la República no podrà donar avis que Espanya es retira de la Societat de Nacions sense anunciar-ho amb l'anticipació exigida del pacte d'aquesta Societat i sense una prèvia autorització de les Corts, continguda en una llei especial votada per majoria absoluta.»

«Ben al contrari, els actuals dirigents d'Espanya han jutjat que llur política era incompatible amb l'esperit de la S. D. N. i l'endemà mateix d'haver-se emparat del poder feien saber que Espanya es retirava oficialment de l'organisme de Ginebra. La «Unió Catalana pro S. D. N.» i l'«Associació Espanyola pro S. D. N.» han hagut d'exiliar-se i, d'aleshores ençà, tota propaganda a favor de la Comunitat Internacional roman interdicta i és perseguida d'una manera aferrissada.»

«Com a resultat d'aquest canvi d'orientació, els dirigents de l'Espanya franquista no varen vacillar, l'endemà de l'entrada de les tropes alemanyes a París, en el moment que la victòria alemanya els semblava fora de tot dubte, de violar l'Estatut de Tànger, ocupant militarment aquesta ciutat contra tot dret internacional.»

«Fins ara, que la victòria dels Aliats no ofereix cap dubte, el govern de Franco no ha canviat: ara fa esforços desesperats per a canviar la seva situació. En el pla internacional intenta disfressar la seva política en relació amb els Aliats, i en el pla nacional, transformar Espanya en una pretesa democràcia, sense cap garantia per als drets individuals, sense sufragi universal i sense govern responsable, batejat tot plegat amb el nom de democràcia orgànica.»

«Una tal maniobra no pot pas reeixir. Perquè, tant en les relacions entre les nacions com en el govern d'un Estat, són necessàries garanties de bona fe i de moralitat internacional.»

«Subscriuim per complet les precisions que el govern francès pensa aportar al capítol III del pla de Dumbarton Oaks que tracta dels futurs membres de la nova organització internacional, en el sentit d'exigir d'un estat que es digui pacífic que ho «provi mitjançant les seves institucions, el seu comportament internacional i les garanties efectives que doni», i estem segurs que l'esperit d'aquesta proposició serà admès i aprovat a la Conferència de San Francisco, perquè és just i respon a les directives que són norma de les nacions lliures.»

«Però pertoca als Estats que es reuniran a San Francisco, no sols fixar les condicions que hauran de regular l'admissió dels membres de la futura Societat de Nacions, sinó també prendre posició davant dels Estats que per llur organització nacional i llur conducta internacional s'han situat per ells mateixos o poden situar-se en l'esdevenidor, al marge de la Societat. No pretenem pas entrar ara en el detall de les mesures que podrien preveure's però fem observar que seria una anomalia que els mateixos Estats que, en tant que membres de l'Organització Internacional, jutjarien indigne que un altre Estat pogués prendre lloc entre ells, poguessin continuar separatament a mantenir amb aquell Estat unes relacions diplomàtiques normals.»

«Així doncs, si bé és just que els representants de les nacions lliures refusin de seure al costat dels representants del règim de Franco, seria injust impedir al poble espanyol durant molt de temps que perdés el lloc que li correspon entre els pobles lliures del món. Estem persuadits que les Nacions Unides li reservaran aquest lloc perquè l'Espanya que nosaltres representem mereix ésser tractada com una amiga segura i provada, els interessos de la qual han d'ésser salvaguardats per al dia que es pugui integrar al si de la Comunitat Internacional.»

«Perquè, si un poble existeix que sigui desitjós en el més alt grau de pau i de llibertat i profundament afecte a les fórmules de seguretat col·lectiva, aquest és el poble espanyol, que n'ha donat unes proves tan esclatants, tant per la seva legislació fonamental com pels seus actes. I no cal pas oblidar que el poble espanyol és el primer que ha sofert les conseqüències de les forces malèfiques del totalitarisme i que, al costat de Rússia, dels Estats Units, d'Anglaterra i de França, també ell ha pagat un feixuc tribut de sang i de sofriments a les cobajances nazis.»

Informacions i Comentaris

« L'« Associació Espanyola pro S. D. N. » i la « Unió Catalana pro S. D. N. », i amb elles tots els homes lliures d'Espanya, republicans, socialistes, monàrquics, comunistes, sindicalistes, catòlics i no-creients, en una paraula, Espanya sencera, i amb ella els pobles autònoms de Catalunya i d'Euzkadi, que han estat colpits en allò que un poble té de més sagrat, llur idioma, llurs institucions i tradicions, prohibides i escarnides, es dirigeixen a les potències aliades, als governs de totes les nacions lliures, a la Conferència de San Francisco, a tots els amics d'Espanya, per dir-los que ha arribat l'hora de declarar-se incompatibles amb el règim de Franco. Que aquest règim, que no té paríò en el curs de les pàgines més ombrívoles de la història, s'enfonsi en mig d'un complet aïllament moral, colpit justament per la reprobació universal. »

« L'Espanya democràtica renàixent, lliure i pacifista, podrà així adherir-se sense tardar més a la futura Organització Internacional i col·laborar en el manteniment de la pau i de la seguretat en el món. » — « Associació Espanyola pro S. D. N. », El President : Signat : **J. Xirau.** « Unió Catalana pro S. D. N. El President : Signat : **Lluís Nicolau d'Oliver** (Paris, 7 d'abril del 1945).

LA MAGNANIMITAT DE FRANCO

En el nostre darrer número publicàvem integrament la nota oficial del govern espanyol en la qual es contenia l'acord sobre la llei de responsabilitats polítiques i condicions d'un possible retorn a Espanya dels exiliats. Déiem que no hi havia cap text legal referent a aquelles disposicions; però alguns dies més tard es feia públic el decret següent :

« Cumplida ya en su esencia la finalidad atribuida a la jurisdicción especial «sobre responsabilidades políticas derivadas de la subversión marxista, estatuida por las leyes de 9 de febrero de 1939 y 19 de febrero del 42, hasta el extremo de no haberse producido ante dicha jurisdicción en el transcurso de más de un año denuncia alguna, ni oficial ni particularmente, es aconsejable dictar las disposiciones necesarias que consagren la definitiva liquidación de este problema. En su virtud, a propuesta del ministro de Justicia y previa deliberación del Consejo de ministros, disponga :

« Artículo primero. — Se declara caducada la vigencia de las leyes de 9 de febrero de 1939 y 16 de febrero de 1942, en cuanto se refiere a la incoación de nuevos procedimientos de responsabilidades políticas, y por consecuencia, a partir de esta fecha dejarán de tramitarse las denuncias que sobre tal materia se presenten oficial o particularmente.

« Artículo segundo. — El ministro de Justicia dictará las medidas necesarias para la ejecución de este artículo así como la supresión de los Tribunales especiales que conocen de la materia, pudiendo constituir una Comisión liquidadora que proceda a la extinción definitiva de esta especial jurisdicción, competéndole la administración de los recursos adscritos a los primitivos Tribunales por ministerio de la ley.

« Artículo tercero. — Las responsabilidades civiles nacidas de delitos serán en adelante exigidas y substanciadas por los Tribunales ordinarios.

« Artículo cuarto. — Se autoriza al ministro de Justicia para dictar aquellas disposiciones aclaratorias

y complementarias que se juzguen precisas para el cumplimiento de este decreto ».

Es tracta, com pot veure el lector, de la caducitat de la llei dita de responsabilitat polítiques, en tant que sigui incoació de nous procediments. Rès més. Ni deixar sense efecte les sentències recaigudes ni deturar els procediments iniciats. Tant és així que el mateix dia que el « Boletín del Estado » publicava el decret, apareixia una llarga llista amb centenars de noms de nous encausats per la mateixa llei. Cuita corrents hom feu la relació, abans que passés la data per a ésser perseguits.

Quant al repatriament dels refugiats, no sabem que hi hagi cap text legal que se n'ocupi. Si els Consolats, allí on n'hi hagi, han rebut algunes ordres, per aquesta regió del mig-dia són absolutament desconegudes.

Això d'una banda. D'altra, hom ha pogut oir en certes emissions de la ràdio espanyola, una mena de crida als exiliats, per tal que es reintegrin a la pàtria, i llegir uns prospectes de text i composició molt comercial, sense signatura ni peu d'impremta, convidant també els espanyols al mateix viatge.

Mai no hem desaconsellat a ningú a tornar al país, per poc que tingués les garanties suficients quant a la seva vida i llibertat. Mai no hem cregut que la nostra pàtria fos Mèxic o França, ni que la gran feina de redreçar Catalunya la poguéssim fer fora del seu territori. Amb la força que ens dóna aquesta posició, direm ara que el que s'ofereix des d'Espanya és res o quasi res. Ni l'amnistia, com han fet dir per l'estranger, mentint de barra a barra, ni un indult, ni un perdó, ni cap mesura que signifiqui la menor seguretat per als qui es repatriïn, confiats en les crides anònimes i irresponsables. D'un punt de vista legal, les coses per als espanyols expatriats estan el mateix que un any enrera.

Si Franco vol acabar amb la vergonya que una part important de compatriotes hagin de viure enllà de les fronteres per incompatibilitat amb el seu règim, o perquè les llurs vides perillin, ja sap com ho ha de fer : obrir les presons per als qui encara purguen suposats delictes comesos durant la guerra; suprimir, amb caràcter retroactiu, la llei de responsabilitats polítiques; tornar els béns a les persones expoliades, amb la consegüent indemnització; deixar lliures la munió d'homes enquadrats en batallons de treballadors o sotmesos a llibertat vigilada o obligats a residència forçosa; disordre de debò la Falange de tal manera que no pugui actuar imposant detencions, penyores o altres vexacions, pel seu propi compte.

El dia que veiem a Franco fer això, els exiliats es precipitaran a la frontera. Però aquest dia no el veurem mai. Si Franco fos capaç d'aquesta vera clemència, ja no fora Franco. L'home cruelíssim que ha fet el que ell ha fet no pot canviar. Com Mussolini, com Hitler, està condemnat a caure amb la seva pròpia obra, amb la ignomínia de la seva pròpia obra. — P. F.

L'HUMANITARISME D'ESPANYA

« Espanya és un país profundament humanitari », comença dient un editorial de « La Vanguarda Española ». I sota una tan prometedora afirmació es va desgranant els beneficis que l'Estat ha realitzat a favor dels estrangers durant la guerra del món : refugiats que han estat acollits i socorreguts, canvis

Informacions i Comentaris

de presoners, tramesa de queviures, etc. El paper d'Espanya, segons aquest escrit, ha estat el d'una veritable Providència. Confessem que no ho sabíem; però que ho celebrariem si fos així.

Però aquest aspecte desconegut de l'humanitarisme internacional d'Espanya no ens interessa. Ens interessa parlar d'aquest gran sentiment envers els propis espanyols. En efecte; què deuen pensar d'ell els presos que al cap de més de sis anys encara purguen a les presons llurs delictes, reals o suposats, comesos durant la «cruzada por Dios y por España»? Aquestes presos que segons el ministre de Justícia, són encara prop de 30.000, però que segons altres informacions de la premsa estrangera arriben a 70.000, comptant-hi els detinguts no sotmesos a cap procediment judicial, com deuen veure aquest humanitarisme espanyol del qual, amb motiu de la victòria, parlen amb tan eloqüent profusió totes les fulles espanyoles?

I els milers i milers que han estat alliberats — el nombre total de detinguts de tota mena sembla que s'acosta als dos milions — perden en el captiveri ja la salut, ja la situació, com deuen considerar aquesta gran broma de l'humanitarisme d'Espanya? I els innombrables que viuen en el dolç règim de llibertat vigilada, inefable invenció del franquisme, com reaccionen davant d'aquest sobtat humanitarisme? I les vídues i els fills, i els pares i els parents dels executats? I els qui es redimeixen pel treball, una de les altres pensades del franquisme? I els centenars de milers que la victòria franquista ha llançat fora del país, desvalguts, desemparrats, morint de misèria i d'enyorament?

Que penseu, germans d'infortuni, de l'humanitarisme d'Espanya? Que penseu d'aquest insult a les vostres sofrències, d'aquest sarcasme intolerable?

No; aquesta Espanya de Franco no és humanitària; mai no ho ha estat Espanya quan ha estat governada per règims de tirania edificats damunt de la crueltat. Ni ahir, ni avui. Ni ho serà demà si l'absolutisme actual no cau.

Justament la República vingué per a trencar aquesta tradició de duresa. La República sacrificada abans que aquest, el millor dels fruits que n'esperàvem, hagués madurat. — C. A.

LA CINQUENA INTERNACIONAL

Quasi al mateix temps — a mitjans de Febrer — que es celebrava la històrica Conferència dels Tres Grans a Yalta, tenia lloc a Londres una altra reunió de transcendència universal: la Conferència Obrera Mundial. Per a palesar la seva importància, n'hi ha prou amb dir que hi estaven representats prop de cinquanta milions d'éssers humans.

La principal finalitat de la Conferència era veure de fondre o almenys apropar la F. S. I. (Federació Sindical Internacional), o sigui la Tercera Internacional, que compta amb més de vint milions d'adherits, amb la Quarta, la de Moscú, que n'aplega altres tants — gairebé tots obrers dels Sindicats russos obligatoris, i element bàsic de l'organització del règim rus — i amb el C. I. O. (Congrés Industrial Obrer) americà que, per la seva part, en compta més de cinc milions. S'intentava també que els sindicats obrers cristians, que en alguns països com França, Bèlgica i Itàlia, tenen forces ben organitzades es sumessin al susdit organisme sindical, però,

els al·ludits no acudiren al convit i si bé se'ls reservà un lloc en el Comitè que es nomenà per a portar a la pràctica les bases de la Unió Mundial Sindical, és difícil que els veiem sumats a aquesta.

Tampoc assistí a la Conferència — com expliquem en altre lloc d'aquest número — una altra gran central sindical: la A. F. L. (Federació Americana del Treball), la qual compta amb tants o major nombre d'adherits que la seva rival i dissident, el C. I. O. La A. F. L. és la més vella i podríem dir més reposada o assenyada organització americana (data del 1881); l'altra, el C. I. O. nascut d'ella en 1935, és més activa (llegeixi's de tendències més extremistes i simpatitzants amb el comunisme), i és la que en aquests darrers anys ha promogut tots els grans conflictes socials als EE. UU.

La finalitat cabdal de la reunió fou aconseguida. Els anglesos, el portantveu dels quals era el Secretari General de la F. S. I. Sir Walter Citrine (a Anglaterra no causa estranyesa veure nomenar pel Rei Sir, això és, cavaller, un líder obrerista, ni repugna a aquests acceptar ni usar títols) donaren mostres d'una gran transigència i, per la seva part, russos i americans es deixaren «estimar», tot en benefici de l'esperit d'unió, que a la fi fou pactada. No pas que desapareguin, almenys, pel moment, ni la F. S. I. ni la IV Internacional de Moscú — que seguiran agrupant llurs forces pròpies — sinó que s'acordà crear un superorganisme, la Unió Mundial Sindical. En l'endemig regirà aquesta un Comitè Permanent de 41 membres, en el qual tindran 3 representants cada una de les centrals sindicals de França, EE. UU., Anglaterra i U. R. S. S. i un sol les altres, com Espanya, que hi serà representada per la U. G. T. Del si del mateix Comitè fou també designada una Comissió Administrativa de 13 membres — dos per França, Anglaterra i U. R. S. S. — que tindrà el seu estatge a París, i en serà un francès, el líder actual de la C. G. T., M. Louis Saillant, el Secretari General. Es a dir que París serà la seu de la Cinquena Internacional Obrera.

El Comitè Permanent susdit (per això fou creat) reclamà tot seguit, participar en la Conferència de San Francisco per a l'organització del món quan acabi la guerra, així com, segons la Declaració aprovada per la Conferència de Londres, reclamarà participar en nom de la classe obrera organitzada — poderosament organitzada, en veritat — d'arreu del món, en tots els organismes internacionals i nacionals que neixin de les Conferències de la Pau, i especialment en els de caràcter econòmic i social. Demanda aquesta, repetint ací el que diem en l'article sobre les nostres sindicals, que considerem completament justa i digna d'ésser atesa pels governs de les Nacions Unides i triomfants.

Voldríem donar una més àmplia informació de la transcendental Conferència Mundial Sindical de Londres, però, mancats d'espai, ens limitarem a dir que, a més de la qüestió esmentada o sigui de la creació d'un organisme representatiu de la Unitat del sindicalisme mundial, la Conferència tractà els temes següents amb algun altre de menor importància: Suport a donar a l'esforç de guerra aliat; actitud de les organitzacions sindicals davant la reglamentació de la Pau; reconstrucció després de la guerra i reivindicacions socials a formular.

Com és pot veure només pels enunciats dels tres primers termes, la Conferència fou veritablement una reunió de guerra; l'esperit bel·licista fou en ella la nota més remarcable, i tots els participants en

Informacions i Comentaris

els debats ho feren com si fossin representants de llurs respectius governs. Indubtablement això dóna més importància a la gran reunió.

Cal tenir en compte, per a explicar-se, bé aquest esperit actual de la classe obrera organitzada, la significació de l'actual i gegantí conflicte que més que de pobles ho és de ideologies; més que d'ambicions nacionals, que no deixen d'haver-n'hi, de predominis o hegemonies, de lluita de doctrines. Això és, la lluita de la Democràcia contra el feixisme, que pretenia dominar el món i destruir totes les llibertats polítiques, a l'eixopluc de les quals només pot trobar la classe obrera el mitjà d'expressar-se, d'organitzar-se i d'enfortir-se per a caminar vers la consecució dels seus ideals d'Igualtat i Justícia Social.

Per això els acords de la Conferència en els tres temes esmentats, foren d'una unànime i resolta disposició en favor d'exigir dels obrers lliures de tot el món, el màxim esforç en la producció bèl·lica per a accelerar la victòria definitiva sobre els països agressors, i, sobretot, contra Alemanya; la sort de la qual fou decidida amb la major severitat, potser més durament del que ho farien els governs dels països vencedors, si no fossin esperonats i suportats per tan poderoses forces d'opinió mundial.

La declaració final de la Conferència és un extens i extraordinàriament interessant document, inspirat en el dit sentit, que ens dol no poder ni tan sols resumir, però la lectura del qual recomanem a tots els qui s'interessin no sols pel moviment obrer, sinó pels corrents ideològics dels nostres dies. És indubtablement un document a retenir, puix que conté el pensament definit i la resolució ferma de multituds innumbrables, d'impedir en aquesta hora suprema per a la Història de la civilització; que el món pugui donar cap reculada perillosa per a la llibertat i la dignitat mateixa de la raça humana. — R. N. i C.

MISCELLANIA FABRA

Hem tingut l'agradable sorpresa — doblement agradable en aquests temps d'exili — de veure un magnífic volum de més de 400 pàgines, curiosament editat a Buenos-Aires l'any 1943 i exclusivament compost d'estudis científics referents a coses catalanes. Es tracta de la « MISCELLANIA FABRA — Recull de Treballs de Lingüística Catalana i Romànica dedicats a Pompeu Fabra pels seus amics i deixebles amb motiu del 75è aniversari de la seva naixença ». Conté aquest volum més d'una vintena d'estudis, d'eminent filòlegs de diferents països, redactats en diversos idiomes, en honor de mestre Fabra. Per expressa voluntat d'aquest, el recull no és una exhibició de simpaties sinó una obra de consulta de valor perdurable. Cada un dels treballs és una aportació nova i important a les recerques de la lingüística catalana. En el terreny lexical, per exemple, compren els únics vocabularis publicats fins avui de regions tan interessants com el Rosselló i el Pallars Occidental, l'únic del Maestrat publicat totalment, i els únics materials que posseïm del parlar dels moriscs i de la gent de mar de València.

Si la anormalitat política no representés actualment per al nostre país la monstruosa interrupció de tota activitat cultural catalana, fins de la més estrictament científica i objectiva, aquest volum de « Me-

langes » s'hauria publicat a Barcelona i hauria comprès molts altres treballs que les circumstàncies han impedit d'incloure-hi.

En l'advertiment que a manera de pròleg encapçala el volum, Joan Coromines explica breument que la Universitat de Barcelona resolgué acollir la projectada Miscel·lània entre les seves publicacions oficials de l'any 1938, en ocasió de celebrar el mestre els 70 anys. Esdeveniments de tots massa coneguts han fet que aquesta publicació sigui ara particular i editada en terra estranya. Lluny de la pàtria l'homenatjat i l'organitzador de l'homenatge, un i altre separats per millers de quilòmetres, dispersats arreu del món els deixebles i admiradors del Mestre, ha calgut un veritable prodigi de voluntat per a portar a bon terme aquesta iniciativa. Ni la incomunicació imposada per dues guerres ha pogut impedir que el conjunt de treballs reunits sigui molt respectable i fruit d'un sever criteri restrictiu, ni les dificultats materials de tota mena han privat una presentació rigorosament correcta amb tots els artificis tipogràfics útils per a la ciència del llenguatge.

Felicitem molt sincerament els compatriotes de Buenos Aires i especialment el senyor Joan Coromines que ha estat l'ànima i la voluntat executora d'aquesta iniciativa que honora tots els catalans, a l'honorar com cal l'obra i l'exemple del Mestre.

Com a detall interessant volem afegir que els dos primers exemplars d'aquesta obra pervingueren a Europa en plena ocupació alemanya i, a desgrat de totes les dificultats, un d'ells arribà a mans de mestre Fabra. En moments de prova, el nostre admirat amic ha pogut veure en ella — tal com desitjaven els seus promotors — « un testimoni de la fe incommovible que ens inspira la seva obra, carreu solidíssim en què reposa tot l'edifici de la nostra Renaixença. » — F. C.

QUE HA DE PASSAR A ESPANYA ?

Copsada la meravellosa victòria d'Europa, que ha de passar a Espanya? Heus ací l'angoixosa pregunta que es fan ara els espanyols. Han de restar les coses així? No ha d'haver-hi l'indispensable complement per tal que el triomf sigui realment total?

Per diferent que es vulgui veure el problema espanyol al que era el de les nacions vençudes, hom no pot oblidar que en realitat la guerra del totalitarisme contra les Democràcies va començar a Espanya, que allí assajaren llurs armes Alemanya i Itàlia, i que elles decidiren, i ningú més que elles, la confesa. Menys encara pot deixar de tenir-se en compte que l'Espanya de Franco no fou neutra, sinó bel·ligerant a favor de l'Eix, al qual ajudà amb recursos materials importants, amb una aportació de sang i amb un entusiasme imposat per la propaganda oficial, que no hauria estat més ampla si s'hagués tractat d'una guerra pròpia.

Les nacions aliades no poden oblidar res d'això. No ho oblidaran segurament. Esperem, confiats, la nostra hora H, que elles fixaran en temps oportú.

El tomb sobtat que el règim espanyol ha fet, les moixaines que ara dedica als aliats i la cara ferrenya que mostra als seus amics d'ahir i de sempre, no pot enganyar els vencedors. Per rea-

lista que vulgui ésser llur política envers el nostre país. el realisme és més que taronges, tomàtecs i pirites. Els factors espirituals són tanta realitat com les mesurables mercaderies materials. I sobre això tampoc no és possible que s'enganyin els vencedors. els quals, d'altra banda, han estat prou explícits en mants discursos i declaracions sobre el que creien de Franco i el règim seu.

Algün pessimista impenitent argüirà potser que els espanyols, adversos de Franco, que són gairebé tots, no presenten ara per ara una solució acceptable que pugui succeir al tirà. No ho negarem pas. No estem units ni organitzats, ni d'acord en una solució determinada ni en un mateix programa. Això és un gran mal que venim denunciant des del primer número d'aquesta revista.

Però és que d'aquest mal pot fer-se argument per a abandonar els espanyols? No fora això una gran iniquitat? Els qui viuen a Espanya, odiant Franco, que són, repetim-ho, la immensa majoria, com podran concertar-se sense llibertat i sotmesos a un règim policíac com mai n'ha conegut un de més sever el poble espanyol? Com es trobaran, com es parlaran, com es manifestaran? Una acció clandestina, com a França? Aquesta no hauria mai estat operant si no hi hagués hagut a fora les forces per a encoratjar-la i guiar-la. Tots sabem que aquesta condició no concorre en el cas espanyol.

Els exiliats podrien, en efecte, arribar més fàcilment a un acord i constituir aquella solució necessària.

Podrien i deuriem fer-ho. Però tampoc, dins d'un esperit de comprensió, cal estranyar-se massa que aquest resultat no hagi estat atès. Els refugiats estan dispersos pel món, dividits per llurs antigues ideologies i per la mateixa dispersió. Sis anys d'expatriament injust no són la millor escola per a acoblar-los en uns quants punts de vista comuns. I encara les deficiències de les comunicacions, no pas del tot corregides, afegeixen dificultats a aquella obra. Tampoc la situació poc brillant dels espanyols escampats pel món, no forneix argument suficient perquè el nostre plet sigui negligit.

En resum que és el que demanem? No pas certament una intervenció dels aliats, sinó més modestament l'acció diplomàtica, que ajudada per una acció econòmica determini la mort del francofalangisme i alliberi Espanya. En altres mots, que el règim espanyol sigui tractat com el que és, ha estat i serà: com un enemic de les nacions democràtiques.

Sense aquesta acció aliada, la desaparició de la tirania de Franco només podrà operar-se per un procés de degradació que no deixarà sens dubte de realitzar-se; però amb ell, el país serà igualment podrit al capdavant. Solució catastròfica que ni nosaltres ni cap govern vertader no pot esperar, inactiu, que es produeixi.

A Espanya, doncs, ha de passar alguna cosa i aviat. Hi passarà segurament. Massa raons i moltes d'elles no pas típicament espanyoles, ho exigeixen. — C. A.

ELS QUI NO TORNARAN

Han començat d'arribar, no massa nombrosos, els espanyols que foren deportats a Alemanya, ja com a treballadors forçosos, ja com a perillosos per llurs idees polítiques.

Tornen desfiets, sobretot els de la darrera categoria. S'aguanten dempeus, per un miracle de la voluntat; però la majoria han d'ésser hospitalitzats per més o menys temps.

Aquests repatriats a la pàtria provisional, redevinguda acollidora, contenen de les penalitats passades tota mena d'horror. I de tant en tant, sense donar-hi massa importància per la insensibilitat que el dolor ha posat en llurs ànimes, us sobten amb paraules així:

— El vostre amic tal, no crec que torni; deien que l'havien executat. I aquell altre pobre xicot, tampoc; no va poder resistir la fam i el fred. Va morir en un recò, com tants d'altres.

Tots tremolem per la sort d'amics i coneguts que encara no han tornat, que tenim por que no tornaran. Què els haurà passat a aquell grup massa nodrit de militars de Vernet-les-Bains que algun malvat va denunciar com a comunistes i sense verificació foren enduts a Alemanya? Pobres amics, tots apolítics, el delictes dels quals no fou altre que restar fidels a la República, tal com havien jurat! La majoria ja no eren joves i molts de poca salut. Quants en tornaran, si en torna algun? I aquests altres amics, gent tranquil·la i inofensiva, que alguna mala ànima va titllar d'extremistes, i que no heu pogut fer arribar cap nova, us veurem mai més? En quin indret de la trista Alemanya es podreixen els vostres ossos catalans?

Dels que foren obligats a partir per a treballar, encara en veurem molts. Però dels altres, dels tinguts per perillosos, internats en camps de càstig, sotmesos a una vida duríssima o a un treball insuportable, quants en restaran en la terra que els ha estat presó? Víctimes innocents, perquè eren innocents la immensa majoria, no podem fer avui més que expressar-vos la nostra solidaritat commosa, la nostra il·limitada pietat.

Demà hi haurà, potser, alguna acció menys romàntica a realitzar: fer comparèixer davant d'un tribunal els qui, contra tot dret, obligaren els espanyols no bel·ligerants a ajudar Alemanya; els qui, devent vetllar per ells, els lliuraren a la mort probable i al patiment segur. Ja endevineu qui són aquests darrers: Franco en primer lloc, Lequerica després. Ells són els còmplices d'aquest gran crim que ha costat la vida de molts centenars, potser d'algün miler d'espanyols. Per molt alts que estiguin avui, per molt temps que passi, la justícia dels homes els ha d'atènyer un dia o altre. Caldrà que paguin llur nou i horrible pecat. — C. A.

EFEMERIDES D'ABRIL

Dia 1. — El duc d'Alba dimiteix el càrrec d'ambaixador de Franco per haver-se adherit a la causa de l'infant Don Juan.

— A Espanya es celebren parades militars per commemorar el sisè aniversari de la « victòria » falangista. Els representants acreditats de les principals Nacions unides no assisteixen a l'acte.

— Els republicans espanyols de Londres publiquen un manifest contra les pretensions de restauració monàrquica a Espanya.

Dia 2. — A París hi ha una gran desfilada militar de presentació de l'exèrcit francès reconstituït.

Dia 3. — Els EE. UU. renuncien a demanar tres vots en la futura assemblea internacional.

— Els americans desembarquen en l'arxipèlag de Jóló al sud de les illes Filipines.

— Els russos del mariscal Tolbukine s'apoderen de Wiener-Neustadt, al sud de Viena.

— Els aliats ocupen les ciutats de Kassel i Munster.

— L'Argentina firma el pacte de Chapultepec.

— La Junta d'Alliberació espanyola de Mèxic adreça un memoràndum contra Franco a les Nacions Unides que s'han de reunir a San Francisco.

Dia 4. — La U. R. S. S. denuncia el pacte de neutralitat amb el Japó.

— Les forces del mariscal Malinowski prenen Bratislava, capital d'Eslovàquia.

— Els exèrcits aliats encerclen la conca del Ruhr i s'apoderen de Gotha, Osnabruck i Karlsruhe.

— El territori hongarès és totalment alliberat.

Dia 5. — Els tribunals del poble de Bulgària han condemnat a mort des de l'alliberació del país a 1552 persones. Totes les sentències han estat executades.

— Les forces iugoeslaves del mariscal Tito ocupen Sarajevo, capital de la Bòsnia.

— El ministre francès d'Economia, senyor Mendes-France, presentà la dimissió.

Dia 9. — Dimiteix el govern del general Plastiras i el succeeix un govern presidit per l'almirall Vulgaris.

— En una batalla aero-naval prop de l'arxipèlag de Riu-Kiu és enfonsat el cuirassat japonès « Yamoto » de 45.000 tones.

— La Gran Bretanya, els EE. UU. i la majoria de les repúbliques sud-americanes reconeixen el govern Farrell de l'Argentina.

— El mariscal Vassilivski s'apodera de Koenigsberg, capital de la Prússia Oriental.

Dia 10. — L'exèrcit americà del general Simpson ocupa Hannóver; el rus del mariscal Tolbukine arriba al centre de Viena.

— Les fàbriques Krupp d'Essen cauen en poder dels aliats.

— Els exèrcits aliats del front d'Itàlia passen a l'ofensiva.

Dia 11. — Els exèrcits aliats arriben al riu Elba després d'un ràpid avanç: prenen Coburg, Erfurt

i Weimar. A la conca del Ruhr s'ocupen les ciutats d'Essen, Bochum, i al sud d'Alemanya s'alliberen Baden-Baden i Rastadt.

— Himmler fa saber que tots els comandants que no resisteixen a ultrança seran passats per les armes. En cas de fugida, el càstig recaurà sobre llurs famílies.

— El senyor Eden diu als Comuns que la declaració de guerra d'Espanya al Japó no modificaria en res l'actitud del govern britànic envers Franco.

— Després de declarar la guerra a Alemanya, el govern argentí prohibeix un míting a favor de les Nacions unides.

— Es disposa que enguany no es commemori a Alemanya l'aniversari del naixement de Hitler.

— Xile declara la guerra al Japó.

Dia 12. — Mor a Hot Springs a l'edat de 63 anys el president dels Estats Units Franklin Delano Roosevelt, a conseqüència d'una hemorràgia cerebral. El substitueix el vice-president senyor Harry Truman, el qual jurà el càrrec.

— Els exèrcits americans s'apoderen de Iena i Duisburg.

— Espanya romp les relacions diplomàtiques amb el Japó.

Dia 13. — Tots els països civilitzats expressen l'èrreció i el dol per la mort del president Roosevelt.

— Viena és totalment alliberada d'alemanys i la ciutat festeja l'esdeveniment.

— Dortmund és ocupat i Leipzig ultrapassat.

Dia 14. — A Washington, enmig de l'emoció popular, es celebren les honres del president Roosevelt.

— El nou president Truman ha obtingut de Stalin que Molotov assisteixi a la conferència de San Francisco.

— Les forces franceses de la regió de la Gironda ataquen als alemanys que ocupen Royan i la punta de Graves.

— Cau presoner en poder dels americans l'ex-canciller del Reich von Papen.

Dia 15. — Al jardí de Hyde-Park és enterrat el president Roosevelt.

— Els francesos del general de Larminat ocupen Royan; el comandant alemany almirall Michaelis capitula i és fet presoner.

Dia 16. — El president Truman pronuncia un discurs al Congrés Americà assegurant que continuarà la política del seu antecessor.

— L'exèrcit canadenc (general Crerar) pren Groninga al nord d'Holanda. Wuppertal, a la Ruhr, és ocupada.

— Es suïcida el mariscal alemany Von Model.

Dia 17. — Pren possessió de l'alcaldia de Barcelona el baró de Terrades.

— El novè exèrcit americà pren Magdeburg. El tercer exèrcit americà travessa la frontera austriaca i talla en dues parts el territori alemany. Halle és ocupada.

Dia 19. — La bandera americana oneja damunt l'estadi hitlerià de Nuremberg. Cauen Chemnitz i Leipzig.

— Tota la premsa es fa ressò de les atrocitats alemanyes en els camps de concentració, especialment en els de Buchenwald i Auchwitz-Birkenau. Deu parlamentaris britànics es traslladen a Alemanya per a obrir una enquesta.

— Goebbels ha dit per ràdio que potser és la darrera vegada que parla al poble alemany.

— Les agències alemanyes de Madrid acomiaden el personal espanyol i cremen les arxius.

Dia 20. — El vuitè exèrcit britànic pren Bolònia.

— Es nomenat ambaixador de la Gran Bretanya a Madrid, sir Victor Mallet.

— El director del Banc alemany transatlàntic de Barcelona fuig emportant-se els cabals dipositats per les organitzacions nazis.

— Els francesos del general de Lattre de Tassigny prenen Stuttgart i Friburg i arriben a la frontera suïssa.

Dia 21. — Els russos entren a Berlín; els americans ocupen Dessau i els francesos Simmaringen.

— El Tribunal suprem de París condemna a mort el general Dentz.

Dia 23. — Americans i francesos entren a Ulm.

— A Madrid són condemnats a la pena de mort vuit homes inculpats de l'assassinat de dos falangistes en un centre de Cuatro Caminos; per aquest fet havien estat executats 19 ostatges suposats comunistes.

— La U. R. S. S. i el govern de Varsòvia signen un tractat d'assistència mútua.

Dia 24. — Els alemanys fan saltar més dies holandesos, inundant grans extensions de territori.

— El mariscal Pétain entra a Suïssa per a lliurar-se a la justícia francesa. A Laval, Déat i altres, els és refusada l'entrada en territori helvètic.

— Els exèrcits aliats d'Itàlia prenen Spezia, Mòdena i Ferrara i passen el riu Po.

— L'aviació anglo-americana fa un gran raid sobre Berchtesgaden.

Dia 25. — Comencen els treballs de la conferència de San Francisco amb l'assistència de 46 nacions. Polònia no hi està representada.

— La lluita a l'interior de Berlín és aferrissada. S'assegura que Hitler es troba entre els combatents que defensen la ciutat.

Dia 26. — Les ciutats de Bremen i Stettin cauen respectivament en poder de britànics i russos. Es ocupa, al sud, Brno, capital de Moràvia. A Itàlia s'ha esfondrat el front alemany. Els patriotes italians ataquen les guarnicions alemanyes, les quals es rendeixen. Mantua i Parma són alliberades.

— Pétain entra a França i és detingut.

— El president Truman s'adreça als congressistes de San Francisco i remarca la transcendència de les tasques d'organitzar la seguretat col·lectiva.

— Eduard Herriot és alliberat pels russos del camp de concentració on és trobava.

— Goering dimiteix el comandament de la Luftwaffe.

Dia 27. — Mussolini, Farinacci i Pavolini, entre altres, són detinguts a la frontera suïso-italiana quan intentaven passar la línia. El mariscal Graziani és fet presoner pels patriotes.

— El cinquè exèrcit entra a Génova i el vuitè a Verona. Els patriotes alliberen nombroses ciutats del nord d'Itàlia.

— En la conferència de San Francisco s'acorda que els representants de les potències invitants s'aturnin en la presidència; s'admet com a membres del congrés les repúbliques soviètiques de Rússia blanca i Ucraïna. Es rebutja la proposta de Molotov d'admetre el govern de Varsòvia.

— Les llengües oficials de la conferència són: l'anglès, el francès, l'espanyol, el rus i el xinès.

— Els britànics prenen Bremen; en el port s'apoderen de 17 submarins i d'un destroyer. Els russos ocupen Spandau i Postdam.

— El general nazi Dittmar, portant-veu a la ràdio alemanya, es rendeix a les forces aliades.

Dia 28. — Himmler, cap de l'exèrcit nazi, proposa a la gran Bretanya i als Estats Units, la rendició sense condicions. La proposta és rebutjada per no haver estat feta també a la U. R. S. S.

— Els americans prenen Augsburg. A Itàlia cauen Bergamo, Brescia, Pàdua i Vicenza.

— Prop de Como són afusellats, després d'un judici sumaríssim davant d'un Tribunal popular, Mussolini, Farinacci, Pavolini i altres 15 feixistes notoris. Els cadàvers, després d'ésser exposats, són portats a Milà on són de nou exhibits a la plaça pública.

— Dos terços de Berlín estan en poder de les forces soviètiques.

Dia 29. — Mentre a Itàlia el vuitè exèrcit britànic entra a Venècia, a Alemanya el setè americà entra a Munic.

— A França tenen lloc les eleccions municipals; en la majoria de les grans ciutats hi ha «ballotage». A París, on s'ha assajat la representació proporcional, els comunistes són els que guanyen més llocs. La tendència, en termes generals, ha estat favorable a les esquerres i a les organitzacions de resistència.

— Per primera vegada els avions aliats llencen queviures a la població civil holandesa.

— Les tropes iugoeslaves del mariscal Tito entren a Trieste.

Dia 30. — A San Francisco, per forta majoria, s'acorda admetre com a membre del congrés la República argentina.

— Els americans entren a Torí.

NOTES DE LA REDACCIO

El dia primer de maig tingué lloc a Perpinyà la segona reunió plenària del Consell Assessor de la Presidència de la Generalitat de Catalunya. Presidí la reunió el senyor Rovira i Virgili.

Els reunits estudiaren especialment aquelles qüestions que per ésser de la competència de diversos ponents convé delimitar a fi d'evitar interferències, així com aquelles directrius generals que calia fixar per tal de treballar tots dins les mateixes orientacions.

La reunió que durà quatre hores s'acabà amb l'acord unànim en tots els punts.

• • •

El Consell municipal de Perpinyà ha acordat nomenar ciutadà honorari al Mestre Pau Casals. Es un doble homenatge de gratitud i d'admiració: de gratitud per les mostres d'altruisme donades pel Mestre a favor d'obres benèfiques franceses; d'admiració pel seu art incomparable.

Tots els catalans ens sentim honorats per aquest homenatge retut al genial artista que tan alt posa el nom de Catalunya.

• • •

Els dies 3, 5 i 7 del corrent el senyor Grau i Ros donà un curs de tres conferències al Casal de Catalunya sobre el tema: « Les reformes d'estructura econòmico-social ».

La nombrosa concurrència que assistí al curs premià amb els seus aplaudiments el meritori esforç del conferenciant.

* * *

Hem rebut les següents publicacions:

— IBERIA, portantveu de les nacionalitats ibèriques, revista publicada a París. En el seu primer número, hi ha articles dels senyors Jean Cassou, Domingues dos Santos, Rovira i Virgili, J.-M. Leizaola, Nicolau d'Olwer, M. de Miranda i Jean Morgades. Els treballs publicats ho són en francès, portuguès, basc, català i castellà. L'objectiu de la publicació és la defensa de l'estructura ibèrica confederat. L'alta qualitat de la revista ve garantida per l'anterior llista dels seus col·laboradors.

— A París també es publica el « Bulletin d'information de Solidarité Catalane », redactat en francès. Aquesta publicació, que respon a una necessitat, fa honor a l'organisme del qual n'és l'òrgan. Corresponem cordialment a la seva salutació amb els nostres millors vots.

— Dos altres butlletins d'informació són a remarcar: el que en francès publica « Esquerra Republicana de Catalunya », de Montpeller, amb un text interessant i variat, i « La Veu de Catalunya », òrgan de « Lliga catalana » a França; en el seu primer número publica la ressenya de la constitució del partit a París i el discurs pronunciat pel senyor Solà Canizares.

— « Vers l'entente ibérique », és el títol de l'opuscle editat pel senyor Jean Morgades, amb una introducció del senyor Domingues dos Santos, ex-cap del govern republicà portuguès. El treball del senyor Morgades constitueix un fervorós al·legat a favor de la confederació ibèrica a través de la unió de les repúbliques de les nacions peninsulars. Les il·lustracions són obra del dibuixant Marc.

QUADERNS

òrgan del " GRUP D'ESTUDIS POLITICS ", persegueix solament finalitats catalanes, no de partit o de tendència. Es, per tant, la Revista de tots els catalans. Llegeu-la i feu-la conèixer a tots els compatriotes.

QUADERNS no és una empresa per a fer negoci ni aspira a cap resultat comercial. Es una obra de patriotisme i de unitat catalana acomplerta en la divulgació de la cultura, i la informació i comentari objectius de la realitat catalana. Ajudéu-la amb la vostra cooperació moral i econòmica.

Visa : C. M. I. Montpellier 1167 PO/E

Imp. SINTHE & Co, Perpignan